

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

CUMHURİYET MECLİSİ
TUTANAK DERGİSİ

22'inci Birleşim
7 Aralık 1990, Cuma

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. GELEN EVRAK	1477
II. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	
A. GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	
1. Yeni Doğu Partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Kenan Akın'ın, "Ülkemizin Döviz Kaynağı Olan Narenciye Sektörünün Sorunları, Açıklanan Narenciye Fiyatları ve Üretilen Ürünlerin Teslim Alınmasında, Üzüm Kesiminde ve Ürün Bedellerinin Ödenip Ödenmemesi Konusunda Üreticilerimizin Sorunları" ile ilgili gündem dışı konuşması.	1478 - 1493
- Tarım ve Orman Bakanı Sayın İlkay Kâmil'in konuya ilişkin yanıtı.	
2. Ulusal Birlik Partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Ruhsan Tuğyan'ın, "Kadınların Seçme ve Seçilme Haklarını Elde Etmelerinin Yıldönümü" nedeniyle gündem dışı konuşması.	1493 - 1495

B. ONAYA SUNULANLAR

1. Cumhuriyet Meclisi Danışma Kurulunun,
Gündemin Son Kısımındaki İşlerin Görüşme
Sırasına ilişkin Karar Önergisi.
(D.K.No: 4/1/90) 1496 - 1497
2. Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesi Başkanlığının Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasa Tasarısının (Y.T.No: 35/1/90) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi. 1498 - 1499

C. BİLGİYE SUNULANLAR

1. Ulusal Birlik Partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Omer Demir'in Yurt Yığı İzin İstemine ilişkin Tezkeresi. 1549

III. GÖRÜŞÜLEN TASARILAR

1. Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısı (Y.T.No:17/1/90) ve Hukuk ve Siyasi İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu (Devam) 1499 - 1569
2. Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.NO:35/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. 1570 - 1626

I. GELEN EVRAK
YASA TASARILARI

1. Güvenlik Kuvvetleri Mahkemesi ile Güvenlik Kuvvetleri Yargıtayının Kuruluşu ve Yargılama Usulü (Değişiklik) Yasa Tasarısı. (Y.T.No: 41/1/90) (Başkanlığa geliş tarihi: 6.12.90) (Hukuk ve Siyasi İşler Komitesine.) (Halkın Bilgisine.)
2. Üst Kademe Yöneticileri (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No:42/1/90)(Başkanlığa geliş tarihi:6.12.90) (İdari ve Sosyal İşler Komitesine.)
3. Öğretmenler (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No:43/1/90) (Başkanlığa geliş tarihi:6.12.90)(İdari ve Sosyal İşler Komitesine)(Halkın bilgisine.)
4. Organ ve Doku Nakli Yasa Tasarısı (Y.T.No:44/1/90) (Başkanlığa geliş tarihi:6.12.90)(İdari ve Sosyal İşler Komitesine)(Halkın bilgisine)

RAPORLAR

5. Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No:35/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
6. Keziban Çelikant'ın affına ilişkin Yasa Tasarısı (Y.T.No:40/1/90) ve Dilekçe Komitesinin tasarıya ilişkin Raporu.
7. 1991 Mali Yılı Bütçe Yasa Tasarısı (Y.T.No:28/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Başkanlığa geliş tarihi:6.12.90)

DANIŞMA KURULU KARARLARI

8. Cumhuriyet Meclisi Danışma Kurulunun, Gündemin Son Kısımındaki İşlerin Görüşme Sırasına İlişkin Karar Önergesi .
(D.K.No: 4/1/90)

YAZILI SORULAR

9. Bağımsız Lefkoşa Milletvekili Sayın Ergün Vehbi'nin, "Vakıflar Bankası Girne Şubesinin Verdiği Krediler" ile ilgili Yazılı Sorusu (Y.S.No:3/1/90) (Başkanlığa geliş tarihi: 7.12.1990)(Başbakanlığa)

TEZKERELER

10. Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesi Başkanlığının, "Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasa Tasarısının (Y.T.No: 35/1/90) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi.(Başkanlığa geliş tarihi: 6.12.1990)

BİRİNCİ OTURUM

Açılış Saati: 10.30

BAŞKAN: Hakkı Atun

KÂTİP : Muharrem Söylemez.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin, II'nci Dönem, 1'inci Yasama Yılı'nın, 22'nci Birleşimini açıyorum. Ad okunarak yoklama yapılacaktır.

(Ad okunarak yoklama yapıldı.)

KÂTİP - Toplantı yeter sayısı vardır Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; toplantı yeter sayısı vardır. Gündem gereği, görüşmelere geçiyoruz. Gündemimizin birinci maddesi, Başkanlığın Genel Kurula Sunuşlarıdır. Sunuşlardan önce, iki gündem dışı konuşma istemi vardır. İkisine de söz vereceğim. İlk istem, Yeni Doğu Partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Kenan Akın'ın, "Ülkemizin döviz kaynağı olan narenciye sektörünün sorunları, açıklanan narenciye fiyatları ve üretilen ürünlerin teslim alınmasında, ürün kesiminde ve ürün bedellerinin ödenip ödenmemesi konusunda üreticilerimizin sorunları" ile ilgilidir. Okuyunuz lütfen.

KÂTİP -

6 Aralık 1990

KKTC Meclis Başkanlığı,
Lefkoşa.

Meclisimizin yapacağı ilk toplantıda, "Ülkemizin döviz kaynağı olan narenciye sektörünün sorunları, açıklanan narenciye fiyatları ve üretilen ürünlerin teslim alınmasında, ürün kesiminde ve ürün bedellerinin ödenip ödenmemesi konusunda üreticilerimizin kuşkuları" hakkında gündem dışı konuşma yapmak istiyorum.

İsteğimin işleme konulmasını saygılarımla arz ederim.

Kenan Akın
YDP Mağusa Milletvekili

BAŞKAN - Rivayetin Sayın Kenan Akın

KENAN AKIN (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 15 yıldır Kasım ayı gelsin, 15 yıldır ürün kesim olayı gelsin, 15 yıldır narenciyenin kesilmesi konusu gündeme geldiği zaman şu kürsüden bir milletvekili arkadaşımız, muhalefete mensup milletvekili arkadaşımız, o sorunları dile getirmemesi mümkün değil. Tam 15 yıldır Ulusal Birlik Partisi Hükümetlerinin getirmiş olduğu sorumsuzca narenciye ürününe bakmış olduğu sorumsuzca politikadan dolayı her dönemde narenciye konusu bu kürsüden söylenilmekte, narenciye üreten üreticilerin sorunları bu kürsüye gelmekte, yapıcı olarak gelmekte, belki Ulusal Birlik Partisi Hükümeti tarafından hastalık haline gelen iyiyi de söylese, kötüyü de söylese, muhalefet söyledi diye iyi olan şeyleri asla ele alınmadığı için bugün narenciye üretimi ve üreticileri büyük sıkıntılara girmektedir ve girmiştir. 15 yıldır Ulusal Birlik Partisi Hükümetleri gerekli ilgiyi, yapıcı ilgiyi narenciye üretimine ve üreticilerine göstermiş olsaydı, zannederim muhalefet milletvekili olarak biz de narenciye üzerine yapmış olduğumuz olumlu politika olmuş olsaydı, sizlere teşekkür için bu kürsüye gelecektik. Ama maalesef bize o teşekkür etme olayını yapacak bir işenin ucu kadar bir hareket yapmadınız, devamlı narenciye üreticisi olan insanları ezdiniz, ezdiniz ve ezdiniz. Belki 15 yıllık icraata Sayın İlkay Kâmil, Sayın Bakanımız sorumlu değil. Ama Bakanlık altındaki çalışanlar birtakım narenciye üretimine fiyat açıklayan teknik kadro, sözde teknik kadro hiçbir zaman fiyat açıklama politikasında üreticinin görüşünü almamıştır ve sadece ve sadece Ulusal Birlik Partisi-Yeni Doğu Partisi Koalisyonunda Aytaç Beşerlerin Tarım Bakanlığında bir üreticinin Cypfruvex yönetimine alınması Yeni Doğu Partisinin narenciye üretimine ve tüm üretici kesime göstermiş olduğu politikanın en olumlu hareketi idi. Yeni Doğu Partisi Koalisyondan çıktı, o üretici arkadaşımız Cypfruvex yönetim kurulundan da derhal Aytaç Beşer'in biten Tarım Bakanlığından sonra o adamın da işine son verilmiştir. Yeni Doğu Partisinin bugüne kadar

göstermiş olduğu, narenciye üreticisine göstermiş olduğu ilgili, alaka ve politika Tarım Bakanlığı denetiminde, Sayın Aytaç Beşeşler'in döneminde gösterilmiştir. Bunun yanında hiçbir Tarım Bakanlığında bu olumlu hareketi görmemiz mümkün değil.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden) Hayırdır, ne var?

AHMET SEVİNÇ (Gazi Mağusa)(Yerinden) Gelmez, davet etsen de gelmez.

KENAN AKIN (Devamla) - Yok, gelir, gelir.

BAŞKAN - Aytaç Bey dinlemiyorsunuz. Sayın Beşeşler dinlemiyorsunuz.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Dinliyor,, dinliyor.

AHMET SEVİNÇ (Yerinden)(Devamla) -- Zamanı, yeri değilmiş.

KENAN AKIN (Devamla) - Partiye falan davet değildir yani. Davet değildir.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Sayın Aytaç...

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Gemi sığmaz.

KENAN AKIN (Devamla) - Maalesef... sana da yer vardır. Maalesef 15 yıldır Ulusal Birlik Partisinin, beceriksiz Ulusal Birlik Partisinin, sorumsuzca narenciye üretimine bakışı, narenciyeyi elden çıkarma yoluna gitmektedir. Neden gündemden çıkmıyor, her Kasım, Aralık ayı narenciye konusu? Eğer biraz önce söylediğim gibi...

GÜNAY CAYMAZ (Lefkoşa)(Yerinden) - Mevsimidir onun için.

KENAN AKIN (Devamla) - ürün bedeli açıklanır hiçbir girdiler, geçen yıla, bir önceki yıla nazaran enflasyondan dolayı değer kaybı girdilerin %100 zamlanması değere alınmadan, kaale alınmadan, narenciye bahçesine girmeyen bazı teknik kişiler, çok iyi bilirlermiş ürünü üreten üreticilerden hiçbir görüş almadan, Narenciye Birliklerinden bir görüş almadan fiyat açıklamasına gidilmektedir.

Fiyat açıklanır, üretici yollara dökülür. Fiyat açıklanır, üreticiler ürün kesmemeye, direnişe gider, ama Ulusal Birlik Partisi bu hareketlere biraz olumlu yaklaşacağına, üreticilerin önüne polis diker, üreticilerin önüne coplu güvenlik güçlerini diker. Bu mu Ulusal Birlik partisinin narenciye üretimine vermiş olduğu ilgi? Bakıyoruz bir dönem, sadece İsrail'de olan dondan dolayı ürünlerimiz para etmiştir. Bunun dışında beceriksiz satış politikasından dolayı Cypfruvex batırılma yoluna gidilmiştir. Kasıtlı olarak gidilmiştir. Bu ülkede, özel şirketleri tekelleştirmek için, özel şirketlerin güçlenmesi için, Cypfruvex'in batması için her türlü yol denenmiştir. Fazla kadro istihdam edilmiştir. Fazla kadronun ötesinde, aile şirketi durumuna getirilmiştir Cypfruvex. Ama bunlar getirilirken, o Cypfruvex'i ayakta tutma gereğinde olan narenciye üreticilerine asla bir ilgi gösterilmemiştir. Gübre, bir yıldan öteki yıla gelene kadar %100' zam yapıyor. Aynı Hükümet bu zamları yapan. Mazota zam yapıyorsun, elektriğe zam yapıyorsun, işçi ücretlerine zam yapıyorsun, ama narenciye üretimindeki ürünlere fiyat verirken, o zamların altındaki gülünç rakamları, sözde fiyat artışı diye basına yansıtıyorsun, televizyona yansıtıyorsun. Bu mu narenciye politikanız? Ve altın portakal, döviz kaynağı olan bu narenciyeyi nereye götürmek istiyorsunuz? Sayın Alpay Durduran, bir zamanlar buradan, lâhmacun fırınlarına götürmekse niyetiniz, o ayrı diyordu. Aynı şeyi ben de size buradan hatırlatmak istiyorum. Sonra bir, ayrı bir, değişik bir mantığın kabul etmeyeceği bir politika var. 15 Kasım'dan beri Güzelyurt'ta greypfrut ürünleri kesilmektedir. Cypfruvex kesiyor. Cypfruvex, on 15 Kasım'dan beri Güzelyurt bölgesinde greypfrut kesimini başlatmış ve oradaki üreticilerin ürünlerini almaya başlamıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırlarına bakıyoruz. Magosa da var o sınırlar içerisinde ve Magosa'da da 340 tane narenciye üreticisi var. Neden Magosa'nın ürünü kesilmiyor? Eğer, Ulusal Birlik Partisinin politikasında Magosa haritadan çıkarıldıysa, ona söyleyecek birşeyim yok. Öyle birşey varsa, lütfen gelin burada da açıklayın.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Başbakanın memleketi Mağusa kazası.

KENAN AKIN (Devamla) - Evet, Sayın Başbakanın da memleketi Magosa'dır.

Anlayamıyorum, 15 Kasım'dan beri Güzelyurt'ta ürün kesilirken, halen Magosa'da hiçbir paketlenme tesisi açılmamıştır ve almaya da niyetleri yok gibi. Belki Sayın Bakan diyecek ki, birkaç gün sonra, Pazartesi'den sonra açacağız. Ama...

TARIM VE ORMAN BAKANI İLKAY KÂMİL (Yerinden) - Aynen öyle diyeceğim.

KENAN AKIN (Devamla) - Pazartesi açacağım diyeceksiniz ama bu 15 Kasım'dan bugüne kadar gelen o 25 günlük zamanda oradaki üreticinin zararını düşündünüz mü?

İLKAY KÂMİL (Yerinden) (Devamla) - Olgunlaşmadı Sayın Akın. Herşeyin sırası var.

KENAN AKIN (Devamla) - Olgunlaşmadı. Oradaki iklimle buradaki iklim değişik değil, aynıdır.

Şimdi Sayın Bakan; geçmişteki, sizin şu anda herhangi birşeyinizi söyleyemiyorum. Yani icraatınızı daha görmedik. Kadersiz bir dönemde geldiniz, kuraklık bir döneme gidiyor. Siz, gerçekten şanssız bir dönemde Bakan oldunuz, Bakanlık yapıyorsunuz. Ve şu anda yaptığınız icraata birşey söylemiyorum. Ama 15 yıldır gelen bu kokuşmuş zihniyet, hâlâ devam etmektedir ve sizi de ikna ettiler, oradaki ürün gelişmemiştir.

GÜNAY CAYMAZ (Lefkoşa) (Yerinden) - İçinde sen de vardın 15 senede, kusura bakma.

KENAN AKIN (Devamla) - Yok, Aytaç Beşeşler'in zamanında narenciye ürünleri en güzel zamanını yaşamıştır.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Uslûbun çok güzeldir, devam et. Uyma, uslûbun gayet güzeldi.

BAŞKAN - Lütfen efendim.

SALİH COŞAR (Lefkoşa) (Yerinden) - Davetiye çıkar da Meclis...

KENAN AKIN (Devamla) - Sana da zahmet Sayın Başkanım.

AYTAÇ BEŞEŞLER (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Kıymetini şimdi anlaşıldı.

KENAN AKIN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bakıyoruz, Sayın Bakan hemen Pazartesi açacağız diyecek. Biraz sonra gelip cevap verecek, diyecek. Ama o 25 günlük dönemde, o zavallı narenciye üreticisi, ki Güzelyurt'la Mağusa'yı değerlendirdiğimiz zaman, orada bir üreticinin 20 dönüm narenciyesi vardır, o garip narenciye üreticisinin Mağusa'dakinin 7 dönümü vardır. Gelir kaynağını düşünün bakalım Sayın Bakan. 20 dönüm narenciye üreticisi ile Mağusa'da 7 dönüm narenciye üreticisinin gelir farkını hesaplayarak gelin bu kürsüye ve 25 gün zarfında, o greyfrut üreticisinin yere düşen greyfrutlarının hesabını yapın, bu kürsüye öyle gelin cevap verin. Sizi de ikna ettiler yetişmedi diye. Hayır Sayın Bakan, mümkün değil. 15 yıldır ben bu ürünün içerisindeyim. Gerek meslek açısından, devamlı narenciye bahçeleri ile ilgili iş yaptığım için.

Teknik konularda iş yaptığım için, narenciye üreticisine geldiğim bölgede ve Akdeniz bölgesinden geldiğim için narenciyeyi çok iyi bilen biriyim. Ziraat mühendisi değilim. Ama bugüne kadar yapılan o politika, Cypfruvex'in politikası hâla devam etmektedir. Ürün yetişmemiş, alakası yok. Alakası yok, ürün tam manası ile yetişmiştir, dökülmeye başlamıştır. Böyle ürün yetişmedi diye cevabı geçiştirme gerçekten bizi tatmin etmeyecektir. Lütfen binin arabanıza Mağusa'daki bahçeleri siz, kendiniz görün. Narenciye üreticisinin birinci ağızdan, birinci kulak olarak, siz dinleyin. Bırakın o teknik adamları, sözde teknik adamları. Aslında her zaman söylüyorum sözde teknik adamların raporu ile lütfen narenciyecileri kendi kaderi ile bırakmayın.

MUSTAFA ADAOĞLU(Gazi Mağusa) (Yerinden) - Baş başa.

KENAN AKIN (Devamla) - Narenciye ağacının yanından geçmemiş, narenciye üretiminin ne olduğunu bilmeyen politik kararlarla atanan bazı yeyici takımı bugün gerçekten Mağusa bölgesi özellikle ,tüm narenciye konusunda gündem dışı söz aldım ama bugün Mağusa bölgesindeki narenciyeciler gerçekten çok zor durumdadırlar.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Aytaç Bey, dinleyelim Akın Beyi lütfen.

BAŞKAN - Evet efendim devam edin. Dinleyelim efendim.

SALİH COŞAR (Lefkoşa) (Yerinden) - Sayın Başkan, biraz sert vurun tokmağı.

BAŞKAN - Gerektiğinde vuracağım. Vurmaz mıyım? Gerekirse vururuz.

KENAN AKIN (D. vamlı) - Birakin narenciye üretimini desteklemek yerine, narenciye sektörünü koruyucu durumda olan Cypfruvex, narenciye üreticisini destekleyeceğine, dayma narenciye üreticisini sahipsiz bıraktı, sahipsiz bıraktığı için üretim zamanında diğer özel şirketlerin vermediği krediyi, vermediği için özel şirketlere teslim etmiştir ve bugün özel şirketleri, birtakım, yanlış birtakım çıkarıcı politikası ile baş başa bırakmıştır. Cypfruvex sahip çıkmamıştır narenciyeye. Hiç çıkmıyor, çıkmaya da devam etmeyecek. Çıkmayacak da. Buna inancımız sonsuzdur. Çıkacağına inanmıyoruz. Bakıyoruz Sanora. Bugün Sanora tekelleşmiş durumdadır narenciye konusunda. Ve ürün üretimi zamanında, ürünün üretim zamanında birtakım avans alan üreticiler yaptıkları taahhüt çerçevesinde, aldıkları avans çerçevesinde ürünlerini Sanora'ya verecekler. Şimdi Sanora yetkilileri 6 kamyonun fazla senden ürün almayız diyorlar. 6000 ton civarında narenciye, greyluft ürünü vardır Mağusa bölgesinde. 6 kamyon alan bir şirket, acaba Mağusa'daki greyluftu hangi ayda bitirir. Tarım Bakanı olarak buna bir önlem almayı düşünüyor musunuz? Asla. Eğer narenciyeyi düşünmüş olsaydınız ben bugün bu gündem dışı konuşmayı yapmayacaktım. Böyle bir sorun olmayacaktı. Çünkü narenciyeye sahip çıkma olayı yok, düşüncesi hiç yok bugün Ulusal Birlik Partisinin tarım politikasında. Zaten olmamıştır. Ama bugün gerçekten işler acıdır. 6 kamyonun fazla diyor senden greyluft almayacağım. Peki ne olacak? Bütün greyluft üretken, ki yarın yafa ve valensiyaya yansiyacak. Ne olacak? Yani kalan ürün ne olacak? Devlet bunun garantisini verebiliyor mu

Üreticiye? Sanora'nın durumu belli. Basından izlediğimiz dış kaynaklardan izlediğimize göre giden mallara haciz konulacak. Bir Narin Şirketinin olayını mı yaşayacak yine narenciye? Bir Narin Şirketi üretildi şeye, peydahlanmıştır bir zamanlar. Yine üreticinin büyük miktarda parasını gaspederek, üreticiyi çok büyük zararlara yol açmıştır. Ulusal Birlik Partisi Hükümeti ne yapmıştır? Sanki de Narin Şirketini korumak durumuna girerek kendi kaderine, kendi başına bırakmıştır. Aynı şekilde bugün üreticinin düşüncesi var. Ben diyor 5.000.000 para aldım Sanora'dan. Verdiğim ürün neyin, diğer bedeli nasıl alacağım? Alamazsam devlet bunun garantisini verecek mi? Devletten öyle bir ses, hükümetten öyle bir ses çıkması mümkün değil.

Eğer Hükümet narenciye üreticisine sahip çıkma olayını düşünmüş olsaydı Cypfruvex'i batırma yoluna girmezdi. Cypfruvex'i batırma yoluna gitmezdi. Fiyatlara bakıyoruz...

BAŞKAN- Sayın Akın; birkaç dakikanız kaldı efendim.

KENAN AKIN (Devamla)- Oldu Sayın Başkan.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden)- Dört aylık bir boşluğun heyecanıdır efendim.

KENAN AKIN(Devamla) Yok, ondan değil, ondan değil. Önemli bir konu olduğu için Sayın Adaoğlu. Sizin bölgeyi de bağlar.

BAŞKAN- Lütfen toparlayıp bağlayın.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla)- Tabiatıyla biz saygıyla dinliyoruz seni.

BAŞKAN- Uyalım zamana efendim. Yüklü bir gündemimiz var.

KENAN AKIN (Devamla)- Sağolun, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN- Evet.

KENAN AKIN(Devamla)-Fiyat konusundaki politikaya bakıyoruz. Burada üreticilerden almış olduğumuz doneler var. Bir dönüm baz aldık. Bir dönüm greyfruit üreticiye kaç paraya mal oluyor? Bunu acaba gerçekçi olarak Tarım Bakanlığının o politik nedenlerden dolayı atanmış olan kişiler bunu gözönüne aldılar mı? Üreticinin birazcık olsun bu üretimdeki katkılarını, girdilerini, ciddi olarak masaya koyup da fiyat açıklarken bunları gözönüne aldılar mı? Asla? Ben buna inanıyorum ve iddia ediyorum ki o narenciye ürünlerinin fiyatlarını açıklayan kişiler portakalla

greyfrut ağacını ayırması mümkün değildir. Böyle beceriksiz kişiler bu memlekette narenciye fiyatını saptarsa bu ülkenin ekonomisi nereye gider? Fakat istikrar diyordu Sayın Başbakan Derviş Eroğlu. İstikrar da geldi. 34 tane maaşallah milletvekilisiniz. İstikrarlı hükümete sizsiniz. İstikrar hani, bırak geçen yılı arıyoruz biz. Bu sene istikrarlı bir hükümet geldi, istikrarlı bir Ulusal Birlik Partisi geldi, narenciyemiz daha iyi para edecek. Geçen yılı arıyoruz. Hani istikrar?...

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla)- Nostalaji....

KENAN AKIN (Devamla) - Anlayamıyorum. Bu istikrarsa bundna sonraki dönemlerde ne olacak bilemiyoruz. Bakıyoruz, bir dönüm greyfruttan ortalama 5 ton alınır Sayın Bakan. Mutlaka bu bilgiler vardır sizde. Ama üreticilerden aldığım, asgari, öyle abartma falan rakam değil, ilâç bir dönümde 300,000 lira. Yakıt parası, bu elektrik parası, sulamada bir dönüme verilen 7-8 veyahut da 9 defa sulanmada 50,000 lira elektrik parası. Türbini falan, bilmem sulama malzemelerinin yıpranma olayı yok. Kendi işçiliği yok. İşçilik 70,000 lira. Ki bu çapalama olayı, sulama olayı. Gübre 80,000 lira. Çok afedersiniz hayvan gübresi 50,000 lira. Yıpranma payı 200,000 lira. İlâçlama ücreti 40,000 lira. Dönümü 880,000 liraya mal oluyor. Girdisi bu. Hani bunun kârı? Yarın Cypfruvex'in veyahut da Sanora'dan almış olduğu ve teslim etmiş olduğu ürün bedelinden Vergi Dairesi vergi dayayacak. Vergi dayayacak. Belki bu birimler vardır sizde ama ne kadar gerçekçidir bilmek mümkün değil.

SALİH COŞAR (Lefkoşa)(Yerinden)-Her yerde o rakama çıkmaz, daha çoktur.

KENAN AKIN (Devamla)- Nalıncı keseri gibi kendini yontarsanız olur o zaman...

SALİH COŞAR (Yerinden)(Devamla)- Daha çoktur dedik sana, destekledik yahu.

KENAN AKIN (Devamla)- Öyledir. Yok ben şey yapmıyorum, yani ters cevap vermiyorum ben.

BAŞKAN- Bağlayın efendim cümlelerinizi. Sayın Akın; tekrar ikaz etmeyeceğim size. Lütfen bağlayın cümlelerinizi ve zamanınız dolmuştur.

KENAN AKIN- Olur Sayın Başkan.

Şimdi biz buraya politika yapmak için gelmedik. Gerçekten...

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla)- Yok politika yapmak için geldik. Camide değiliz. Yok politika yapmak için geldik buraya.

KENAN AKIN- Narenciye üreticilerine gerçekçi anlamda sahip çıkmaya çalışıyoruz. Eğer bizim gibi düşünen, bizim gibi narenciye üreticilerinin sorununa sahip çıkmak isteyen Ulusal Birlik Partisi milletvekilleri varsa buyursunlar onlar da bizimle birlikte narenciye üreticilerine sahip çıksınlar. Gelsinler, hemfikir olalım, birlikte mücadele yapalım, döviz kaynağı olan narenciye üreticisini kurtaralım ve ülkemiz milli bir servet olan narenciye sahiplerini koruma yolunu birlikte tartışalım, birlikte savunalım. Hepinize teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN- aTeşekkürler Sayın Akın.

İkinci gündem dışı konuşma istemi sayın milletvekilleri; Ulusal Birlik Partisi Gazi Mağusa milletvekili Sayın Ruhsan Tuğyan'ın "Kadınların..."

KATİP- Bakan cevap verecek.

BAŞKAN- Cevap vereceksin. Buyurun Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İLKAY KAMİL - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Kenan Akın, aslında güncel bir konu olan narenciye konusunu bugün bir kez daha Meclis gündemine getirmek suretiyle, konuya açıklık, bir kez daha açıklık getirmemizi sağladığı için kendisine teşekkür ediyorum.

KENAN AKIN (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Ben de teşekkür ediyorum.

İLKAY KAMİL (Devamla) - Sayın Akın özellikle narenciye fiyatlarının tespiti konusuna değindiler. Ve bu fiyat tespitinin politik düşüncelerle donatılmış kişilerin var olduğu bir yönetim kurulunda saptandığını söylediler. Bu kürsüden buna şiddetle karşı çıkıyorum. Reddediyorum. Çünkü narenciye fiyatlarını tespit eden Cypfruvex'in Yönetim Kurulu üyeleri aslında politik düşüncelerini uygulayan kişiler değil, kendilerine ilgili **birimlerin** uzmanları tarafından saptanan, tespit edilen maliyet girdilerinin tümünü dikkate alarak, üreticilerin ürününü değerlendiren kişiler olduğunu hatırlatmak istiyorum. Cypfruvex'in Yönetim Kurulu orala herhangi bir kuruluşun, herhangi bir siyasi partinin temsilcisi değil. Cypfruvex'in Yönetim Kurulunda görev alan arkadaşlarımız, orda üreticinin ürününün en iyi biçimde değerlendirilmesi için saptamalar yapan, fiyatlar getiren kişilerdir. Ve Cypfruvex Yönetim Kurulunun dolayısıyla bu yıl narenciyeye tespit ettiği fiyatların bugüne kadar üreticilerden sadece memnuniyet getiren haberler geldiğini de belirtmek istiyorum. Ayrıca Cypfruvex'in Yönetim Kurulunda geçmişte Sayın Beştaşlar tarafından, üreticiyi temsilen getirildiği söylenen arkadaşın daha sonra göreve gelen arkadaşlarımız tarafından, görevden alındığını belirttiği kişi maalesef

Bizim bu yıl narenciye için tespit ettiğimiz 350,000 liralık...

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa)(Yerinden)- 330 Sayın Bakan.

İLKAY KÂMİL (Devamla)- 330,000 liralık fiyat 5000 tonla çarptığımız zaman 1,650,000 TL. gelir elde ettiğini ortaya koymak zorunda kalırız.

KENAN AKIN (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Iskartası da var.

İLKAY KÂMİL (Devamla)- 880,000 lira masraf yapan bir üretici Sayın Akın'ın dediğine göre arada, ki bizim için de daha farklı bir rakamdır, kâr marjının ortaya çıktığını kendi ifadeleriyle kabullenmiş oluruz.

KENAN AKIN (Yerinden)(Devamla)- Basına rica et yazmasınlar, gülecekler.

İLKAY KÂMİL (Devamla)- Hayır Sayın Akın, bu rakamı siz verdiniz, ben vermedim.

KENAN AKIN (Yerinden) (Devamla)- Çünkü 5 ton iskartasız rakamdır. 5 ton ürün alınıyor, iskartasız rakamdır.

İLKAY KÂMİL (Devamla)- Efendim, hayır, sizin verdiğiniz rakama göre cevap verdim.

KENAN AKIN (Yerinden) (Devamla)- Iskartasız rakamdır.

İLKAY KÂMİL (Devamla)- Özetle şunu söylemek istiyorum Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cypfruvex olarak...

KENAN AKIN (Yerinden)(Devamla)- Özel şirket parayı ödemezse ne yapacaksınız?...

İLKAY KÄMİL (Devamla)- Hükümet olarak narenciyenin değerini vermeye ve narenciyeyi özellikle dış pazarlara pazarlayarak Ülkemize döviz kazandırma yolundaki çalışmalarımız devam etmektedir. Üreticimizin yanındayız. Ürünleri bundan önce yaptığımız açıklamalar gibi bir kez daha söylemek istiyorum, ellerinde kalmayacak, değerlendirilecektir ve bu konuda zaman zaman ortaya çıkan spekülasyonlara da halkımızın, üreticimizin kanmaması, inanmamasını özellikle rica ediyorum. Teşekkür ediyorum.

KENAN AKIN (Yerinden)(Devamla)- Özel şirketin alacağı ürünlerin parası ödenmezse ne olacak? Garantisini verir misiniz?

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın milletvekilleri; az önce de arzettiğim gibi ikinci gündem dışı konuşma istemi Gazi Mağusa milletvekili Sayın Ruhsan Tuğyan'dandır ve "Kadınların Seçme ve Seçilme Haklarını Elde Etmeleri"yle ilgilidir ve elde etmelerinin yıldönümü münasebetiyle ilgilidir.

Okuyunuz lütfen.

KATİP-

K.K.T.C. Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

"Kadınların seçme ve seçilme haklarını elde etmelerinin yıldönümü münasebetiyle bu konuda gündem dışı konuşma yapmak istiyorum.

İçtüzüğün 62'nci maddesi uyarınca gereğini saygılarımla arz ederim.

Ruhsan TUĞYAN
UBP Gazi Mağusa Milletvekili.

BAŞKAN- Buyurun Tuğyan hanım.

RUHSAN TUĞYAN (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Kıbrıs Türk halkının 1974 Mutlu barış Harekâtından sonra seçimle oluşturduğu Meclislerimizde, 6 Mayıs 1990 seçimleriyle ilk kez kadınlarımız da görev yapmaktadır.

Cumhuriyet Meclisimizin ilk kadın milletvekillerinden biri olarak Meclis kürsüsünden ilk konuşmam doğal olarak kadınlarla ilgili olacaktır. 56 yıl önce bugün 7 Aralık 1934 yılında İstanbul'da büyük bir kadın mitingi yapıldı. Türk kadını 5 Aralık 1934'de, kendisine milletvekili genel seçimlerinde, seçme ve seçilme hakkı tanıyan anayasa değişikliğinin Türkiye Büyük Millet Meclisince oybirliğiyle kabul edilmesini İstanbul'da coşku ile kutluyor ve ona her alanda olduğu gibi siyasal alanda da çağdaş yaşam biçiminin kapılarını açan büyük Atatürk'e minnet duygularını dile getiriyordu. Bu kararlar kadını yasalar önünde kısıtlayıcı geleneksel anlayış ortadan kaldırılmış oluyordu. Bu arada köklü bir feminist geleneğinin bulunduğu Fransa'da kadınların, Türk kadınından 10 yıl sonra oy verme hakkını elde ettiklerini belirtmek gerekir. Çağdaş ansiklopedilerin hemen hemen tümünde, erkek konusunu işleyen bir madde bulmak mümkün değildir. Buna karşın kadın konusuna tüm ansiklopedilerin yer verdiğini görüyoruz. 1789 Fransız devrimiyle birlikte özgürlüklerin ve diğer eşitliklerin yanısıra kadın-erkek eşitliğinin de gündeme geldiğini görüyoruz. Hukuk bazında Fransız devrimiyle kazanılan kadın-erkek eşitliğini gerçek ve gündelik yaşamdaki insan ilişkilerinde süregelen ve yeni biçimler kazanan eşitsizliklerin perdelediğini görüyoruz. Gerçek eşitsizlikler daha çarpıcı bir şekilde günümüze değin süregelmiş bulunuyor. Günümüzde yasal statü bakımından, kadın-erkek eşitliği evrensel bir biçimde tanınmaktadır. Hatta birçok ülke, anayasalarına koydukları kimi maddelerle kadınlara bazı ayrıcalıklar tanımaktadırlar.

Oysa kadının toplumdaki yeri konusunda dünya çapında yapılan araştırmalar, hemen hemen tüm toplumlarda yasal eşitliklerin ardında kökleşmiş eşitsizliklerin yarattığını ortaya koymaktadır.

Eşitsizliklerin türü ve derinliği, toplu-
dan topluma ve toplum içerisindeki toplumsal sınıflara göre değişmektedir.

Gelişmiş toplumlarda daha az, az gelişmiş toplum-
larda daha çok, demokratik toplumlarda daha kolay aşıla-
bilir, otoriter rejimlerde daha derin olmak üzere hiçbir
toplumda kadın - erkek eşitsizliği yok edilememiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde kadın haklarının
hukuk bazında, gelişmiş ülkeler düzeyinde olduğunu memnu-
niyetle belirtmek isterim.

Günlük yaşamdaki eşitsizlikler ise bizde de diğer
toplumlarda olduğu gibi, yasalara karşın, süregelmektedir.

Bu konuşmayı feminist bir konuşma olarak değil,
Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının tanınmasının
56'ncı yılında bazı gerçeklerin saptanması açısından
değerlendireceğinizi umarım.

Yakın bir gelecekte günlük yaşamdaki kadın - erkek
eşitsizliğinin en alt düzeye ineceği daha mutlu, daha özgür
ve barış içerisinde bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
ve dünya oluşması dileğiyle hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN - Tuğyan Hanım, biz de size teşekkür ederiz. Cumhuriyet Meclisinde iki hanım milletvekilinin oluşu, uygar bir toplum oluşumuzun en güzel göstergelerinden biridir. Bu mutluluğa erdiğimiz için bu dönemde, gerçekten bütün milletvekili arkadaşlarımızla birlikte uygar bir toplum olduğumuzu, demokratik yaşamımız içinde kadınlarımızın da yeri olduğunu göstermiş olmaktan, dünyaya karşı göstermiş olmaktan da gurur duyduğumuzu belirtmek isterim.

Sayın milletvekilleri; gündem dışı konuşmalar bitmiştir. Okutulup onaya sunulacak iki konu var.

Birincisi Danışma Kurulunun gündemin son kısmındaki görüşülecek konuların görüşülmesine ilişkin karar önergesidir. Okuyunuz lütfen. Yani gündemde ufak bir düzenleme vardır.

KATİP -

Tarih:7 Aralık 1990

Cumhuriyet Meclisi Genel Kuruluna,

Cumhuriyet Meclisi Danışma Kurulunun, Gündemin son kısmındaki işlerin görüşme sırasına ilişkin Karar Önergesi (DK.No: 4/1/90), İçtüzüğü'nün 53'üncü maddesinin (5)'inci fıkrası gereğince ilişkide onaya sunulmaktadır.

Hakkı Atun
Cumhuriyet Meclisi Başkanı

1497/...

DÖNEM: II
YIL : 1

TARİH: 7 Aralık 1990

D.K.NO: 4/1/90

**CUMHURİYET MECLİSİ DANIŞMA KURULUNUN,
GÜNDEMİN SON KISMINDAKİ İŞLERİN GÖRÜŞME
SIRASINA İLİŞKİN KARAR ÖNERGESİ**

Cumhuriyet Meclisi Danışma Kurulu, Gündemin Son Kısımında ikinci sırada yer alan Gelir ve Vergi Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) (Değişiklik) Yasa Tasarısının son sırada görüşülmesine karar verir.

BAŞKAN - İtirazı olan var mı? Oylarınıza sunuyorum, Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekinmeyenler?... Dygokluğu ile kabul edilmiştir.

İkinci sunuş Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesi Başkanlığının Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasa Tasarısının ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi. Okuyunuz lütfen.

1498/...

KATİP -

EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE VE PLAN KOMİTESİ
BAŞKANLIĞI

Sayı: Y.T.No:35/1/90

5 Aralık 1990

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

Oz: Motorlu Araçlar ve Yol Trafik
(Değişiklik) Yasa Tasarısının
Genel Kurulda ivedilikle görüşül-
mesi hakkında.

Oz'de adı geçen Yasa Tasarısı 1 Ocak 1991 tarihinden önce yürürlüğe gireceğinden İçtüzüğün 86'ncı maddesinin (2)'nci fıkrası uyarınca, tasarının üçüncü görüşmesinin ikinci görüşmeden hemen sonra aynı birleşimde yapılmasını; İçtüzüğün 98'inci maddesinin (1)'inci fıkrası uyarınca, üçüncü görüşmenin kısa adının okunması ile başlayıp bütününün oylanması ile son bulmasını önerir, gereğini saygılarımla arz ederim.

Salih Coşar
Ekonomi, Maliye Bütçe ve Plan
Komitesi Başkanı

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; onayınıza sunuyorum. Kabul edenler?...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden) - Nisap yoktur Sayın Başkan.

BAŞKAN - Ad okunarak yoklama yapınız lütfen. Ben öneriyorum. Onerebilirim.

(Ad okunarak yoklama yapıldı.)

1499/...

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; toplantı yeter sayısı vardır. Yani nisap hasıl olmuştur. Şimdi oylamayı yapabilirim, geçerli olabilmesi için.

Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesi Başkanlığının Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasa Tasarısının ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresini dinlediniz. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Etmiyorsunuz. Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir sayın milletvekilleri. Şimdi...

Sayın milletvekilleri; gündemimizin birinci maddesi üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Şimdi altıncı kısma, görüşülecek tasarı ve öneriler ile komitelerden gelen diğer işlere geçiyoruz. Bu kısımda önce birinci sırada yer alan ve genel görüşmesi devam etmekte olan Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısı ile raporun görüşmesine, kaldığımız yerden devam ediyoruz. Söz sırası Sayın Güner Göktaş'da idi. Buyurun Sayın Güner Göktaş.

III GÖRÜŞÜLEN TASARILAR

GÜNER GÖKTAŞ (Lefkoşa) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüşülmekte olan Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısıyla ilgili ileri sürülen birtakım iddialara karşı kısa olarak cevap vermek gerektiğini duyduk ve bu yasa hakkında görüşlerimizi açıklamak gerektiğini duyduk. Bu yasanın neden gündeme geldiği ve yasanın amacının ne olduğunu bir kez daha çok özet olarak yeniden bilgilerinize getirmek ihtiyacı duydum. Çünkü kısa olarak, özet olarak izah edeceğim. Herşeyden önce Ulusal Birlik Partisi ülkemizde var olan çok partili demokratik düzenin kurucusu ve savunucusudur. Bugünkü hukuk devleti ilkelerinin ve kurallarının yerleşmesinde Ulusal Birlik Partisinin büyük katkısı vardır. Hatta bu böyle bir hukuk düzeninin

1500/...

kurulması Ulusal Birlik Partisinin eseridir. Anayasada kişi haklarına getirilen geniş güvenceler ve çağdaş ülkeler düzeyinde tanınan haklar da Ulusal Birlik Partisinin eseridir. Gerek 1975 Anayasasındaki mevcut kurallar, gerekse 1985 Anayasasındaki kuralları da özellikle Ulusal Birlik Partisinin üstün gayretleriyle kabul edilmiş ve halkoyuna sunulularak anayasal kural haline getirilmiştir. Dolayısıyla Ulusal Birlik Partisinin kendi koyduğu, halkın da inandığı kuralları çiğnemesi, onlara aykırı davranması veya bu değerleri geriye götürmesi, ortadan kaldırması kesinlikle söz konusu olamaz.

KENAN AKIN (Gazi Mağusa)(Yerinden)- O zaman niye Bağımsız Dayanışma Grubundaydın sen Sayın Güner Gökтуğ?

GÜNER GÖKTUĞ (Devamla)- Demokrasinin gereğiydi, öyle oldu.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri...

KENAN AKIN (Yerinden)(Devamla)- Toplu sözleşme haklarını gasbetmek de Ulusal Birlik Partisinin eseridir. Onu da söyle.

GÜNER GÖKTUĞ (Devamla)- Anayasamızın hak arama özgürlüğü ve yasal yargı yolu başlığı altında 17'nci maddede izah edilen bu Anayasa ile veya bu Anayasa gereğince kendisine gösterilen mahkemeye başvurma hakkından kimse yoksun bırakılamaz sözcüğünün yanlış yorumlanmasına ve neden böyle bir yanlışlığa varılmasına bir türlü anlayamadık burasını.

Halbuki Anayasanın bu maddesi, Anayasamızda mevcut olan ve yasal olarak herkesin hangi mahkemeye başvuracağını ve kişilerin Anayasada veya Yasalarda göstereceği mahkemeye başvurma hakkından yoksun bırakılmayacağına yönelik bir kuraldır. İdare Mahkemesi Sayın Zaim Necatigil'in de izah ettiği gibi birtek mahkemedir, dört yargılı birtek mahkemedir. Onun kendi içinden belirtmesi, bir görev bölümü yapması ve o görev bölümünü biz tekrar çift dereceye yönelik olarak ve Anayasanın emrini uygulayarak yeni bir düzenlemeye tabi tutmamız bir mahkemenin ortadan kaldırılması değil yeni bir düzenlemedir, bu düzenleme de Anayasaya uygun olarak yapılmaktadır. Dolayısıyla kimse herhangi bir mahkemeye başvurma hakkında yoksun bırakılmış olmayacaktır.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Mahkeme işinlendi.

GÜNER GÖKTÜĞ (Devamla) - Biliyorsunuz ki şu anda görüşeceğimiz ve görüşülmesi devam eden Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısı Adliye Kurulunda görüşülmüş yani içerisinde sekiz tane Yüksek Mahkeme Yargıcın ki bunlar Anayasa Mahkemesini oluşturan yargıçlardır, görüşmüşler ve çoğunlukla birtek Yüksek Mahkeme Başkanının karşı oyuyla çoğunlukla...

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Uç tane de çekimser.

GÜNER GÖKTÜĞ (Devamla) - Kabul edilmiş bir yasa tasarısıdır.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Uç çekimser, bir red.

GÜNER GÖRÜCÜ (Devanla) - Demek ki, Anayasa Mahkemesinin bu yargıçları **herhalde** bu Yasayı Anayasaya uygun olup olmadığı cetvellerle incelemiş ve buna dayanarak böyle bir işlemeye gitmişlerdir. Dolayısıyla peşinen Anayasaya aykırı olmadığı Yüksek Mahkeme Yargıçları oyuyla belirlenen bir Anayasanın, Anayasaya aykırı olduğunu iddia etmek herhalde yargı görevini üstlenmek anlamında bir ki bu da milletvekillerinin görevi değildir kanatındayım.

İSMET KÖRKEÇ - (Yorulan) (Devanla) - Yargı da bu durumda Meclisin görevini yükledi.

GÜNER GÖRÜCÜ (Devanla) - Doğrudur ki ülkemizdeki mevcut adalet düzenine hız kazandırmak, belki yeni binelerin yapılması halinde, yeni yargıçların atanması halinde bir katkı sağlayacaktır. Ancak bu tek yol ve tek ~~çözüm~~ **değildir**. Anayasamız bizi getirdiği kurullarla daha çok yargıç atamamız konusunda engel getirmektedir. Dolayısıyla bu safhada yani Yüksek İdare Mahkemesi Yargıcı veya Yüksek Mahkeme Yargıcı atamamız veya böyle bir atamayı onaylayacak bir yasa yapmamız mümkün **değildir**, Anayasa değişikliği istenmektedir. Hükümetimiz bildiğiniz gibi yeni bir adliye binasının yapımı için girişimlerini başlatmıştır, bütçe imkanları doğrultusunda onu da bugüne kadar verdiği eserlere ek bir eser olarak yapacak ve bütün halkımızın hizmetine sunacaktır.

Yine Sözleşme olarak Anayasamızda öngörülen bu düzenlemenin anlamını bir kez daha belirtmekte yarar vardır. Anayasamızın 143'üncü maddesi Yüksek İdare Mahkemesinin nihai karar verilen bir mahkeme olarak üç yargıçtan oluşacağını emretmektedir. Anayasamızın emrettiği bu kural doğrultusunda, öngörülen bu düzenleme çerçevesinde Yüksek İdare Mahkemesinin, yani üç yargıçlı Yüksek İdare Mahkemesinin vereceği kararları nihai olacağını öngörmektedir. Bu düzenleme 1975 Anayasamızın öngörülen tek dereceli bir düzenlemelidir. Ancak 1985 Anayasamız Anayasamızın aksine tek düzenleme yerine, çift bir düzenleme getirmiştir ve bunu da 143'üncü maddenin (4)'üncü fıkrasının 2'nci paragrafında şu ifadelerle açıklamıştır.

Yüksek Mahkemeye, Yüksek İdare Mahkemesi olarak doğrudan doğruya başvurulması yasayla gösterilen haller dışındaki başvurular, Yüksek İdare Mahkemesinde görevli tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanır. Bize göre ve Anayasaya göre, genel ilke üç yargıçlı İdare Mahkemesinin kurulması, istisna ise, tek yargıçlı ayrıca bir İdare Mahkemesinin, bir görevlendirmenin mevcut olmasıdır. Bu ters çevrilmek istenmektedir ve Anayasanın öngördüğü düzenlemenin dışında yeni bir düzenleme getirilmeye çalışılmaktadır ki, bu anayasanın lafzına da, ruhuna da aykırıdır kanaatindeyiz. Bu yasayla hukuk düzeni sabote edilmemektedir. Bilakis, hukuk düzenini korumaya yönelik birtakım tedbirler getirilmektedir. Bu düzenleme 1975 Anayasasında var olan ve 10 yılı aşkın uygulanan bir düzenden daha ileri bir düzenlemedir. Hukuk düzeni 10 senede sabote edilmemiş de, şimdi mi sabote edilmektedir? Yani, denilmektedir ki, sürat için adaletin temeline dokunulamaz. Biz iddia ederiz ki, böyle bir düzenlemeyle daha süratli bir adalet sağlanacaktır ve böyle bir sürati savunmak, özellikle Anayasanın öngördüğü bir düzene uygun olarak savunmak, adaletin temeline dokunmak değil, bilakis, adaletin temelini daha sağlam hale getirmek anlamındadır. Ulusal Birlik Partisinin bugüne kadarki icraatlarıyla anayasanın öngördüğü kuralları getirmek konusunda gösterdiği titizlikle hukuk kurallarına saygılıdır, devlet düzenine saygılıdır. Bu saygısını göstermesi ve Anayasanın emrettiği doğrultuda icraat yapmaya devam edecektir. Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Göktaş. Söz sırası Sayın Kotak ve...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Ergün Beydeydi.

BAŞKAN- Ergün'de, sonra da sizde. Tamam. Siz de söz istediniz bendeki notlarıma göre.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Evet, evet. Ama Ergün Bey, benden önce istediği.

504/...

BAŞKAN- Peki, Sayın Vehbi buyurun efendim.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)- Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aslında geçtiğimiz toplantılarda konu hakkında uzun uzun konuştuk. Bugün de Ulusal Birlik Partili bazı arkadaşların olayı süratlendirmek istemesine karşın, Sayın Gökтуğ ve daha önce de Sayın Necatigil'in söyledikleri çerçevesinde yeniden söz alma gereği duydum ve kaçınılmaz hale geldi. Çünkü, bizim bütün iddialarımızın anayasaya aykırılığı, muktesep hakka tecavüz, yer darlığından mahkemenin ilgası, ortadan kaldırılması hususları hep boşuna iddialarmış. Hiçbir şey yokmuş. Böyle bir konu ortaya yokmuş ve yapılan düzenleme de halk yararınaymış. Gerçekten niye iki konuşmacı da halk yararına bu değişiklik yapılıyor diyor? Çünkü, hukukta, yani temel, hukukun üstünlüğü prensibinde bu vardır. Yani bir değişiklik yapacaksanız bunun halk yararına olması gerekir, şarttır. Yoksa, hükümet yararına, ya da bazı yargıçlar yararına zahmet etmesinler, hükümeti de sıkıntıya düşürmesin diye yasalarda birtakım değişiklikler yapmak ve halkın aleyhine, halkın elinden birtakım hakları almak, pek tabii ki hukuk düzenine dinamik koymaktır ve biz bunu iddia ettik, bunu söyledik. Yapılan da budur. Ne yapılıyor? Halkın bir muktesep hakkı elinden alınıyor. Nasıl alınıyor? 1985 yılına kadar uygulanıp da yanlış olduğu, eksik olduğu görüldüğünden dolayı, 1985 Anayasasında değiştirilen bir mahkeme, idari yargı sistemi, bugün yığılma olduğu gerekçesiyle geriye döndürülüyor ve Anayasa maddesi değişmeden, yasal bir kurnazlıkla halkın elinden, halkın 1985 sonrası sahip olduğu çift dereceli mahkeme hakkı halkın elinden alınmak isteniyor.

Yapılan budur, olay budur. Ve bunu da sizlere geçen toplantıdaki konuşmamda okudum. Pek Sayın yargıçlarımız da, oy veren yargıçlarımız da bunu açıkca söylemekten çekinmiyorlar. İşte zaten 76'dan beri uygulanan sistem, bu şimdi istediğimiz sistemdir diyorlar. İşte bazı mahzurlar görüldü, şikâyetler görüldü bu yeni sistem getirildi ama işte bu da tikanıklara sebep oldu. Onun için tikanıklığı kaldırmak için geriye gidelim. E, gidemezsiniz. Anayasaya koyduğunuz madde yasa değil ki, Yasa maddesi değil. Anayasayla eski sisteme dönüş önerdiğiniz 143'üncü madde bunun için kondu. Aksi takdirde bu tartışmaların Anayasa çerçevesinde yapılmasının gereği neydi? Şimdi tabii ki mazareti gizlemeye çalışmakta en az bana göre Anayasaya tecavüz kararı önemlidir. Çünkü görüyorum konuşan, lehte konuşan bazı yargıçlar da zabıtlarda belli oluyor, Ulusal Birlik Partisinin bu konuda sözcülüğünü üstlenmiş hukukçu arkadaşlar da hep esas mazareti gizlemeye, kamufle etmeye çalışmaktadırlar. Oysa burda bellidir, açıktır niye geri alıyorsunuz halkın elinden bu hakkı? Niye 143'üncü maddeye ters bir yasa getirdiniz ve o Anayasa maddesinin halka verdiği iki dereceli Yüksek Hare Mahkemesi hakkını elinden alıyorsunuz. Gerekce bellidir, açıktır tıkanmış. Efendim herkes %50,60,40 bazı hallerde e, istinafa gidiyor ve mahkemeyi tikiyor. Peki yasalar hani halkın lehine, yararına yapılırdı, hani temel hak ve özgürlüklere yönelik yapılırdı? Değişiklik hukuk düzenini bozmadan eğer yapılacaksa, hani halkın özgürlüklerine dokunmadan yapılırdı? Halk eğer ikinci mahkemeye gidiyorsa söylediğiniz oranda ki gidiyor demek ki, halk bir ihtiyaç diyor, halka niye kızılıyorsunuz? Halk birinci mahkemede tatmin olmadığı için, tatmin edemediğiniz için o kadar kötü uygulama var ki bunun anlamı budur, başka ne anlamı var bunun? Yarıya yakın kısmın maliyetine bakmadan, kaç mal olacağına bakmadan gözü kapalı üst mahkemeye gidiyor. Haksızlık nerde?

Niye gereksiz olduğunu, niye Güner Göktaş veya Sayın Züm Necatigil karar versin? Gereksiz olduğunu eğer karar verecekse mahkemeye giden halk verecektir. Parasını da o ödüyor, siz ödemiyorsunuz, istinaf masraflarını da o giden, üst mahkemeye giden halk ödüyor. O halk ben gideceğim diyor haksızlık yaptılar bana. Hayır gitmeyeceksin. Niye? Masraf oluyor, mahkeme tıkanıyor. Olur mu öyle şey? Halk gideceğim diyor kardeşim. Gidiyor. Demek ki gitmemesini istiyorsanız, mahkemeyi kaldırmak değildir çözüm. Ya nedir? Haksızlık yapmamaktır. Hükümet olarak eşdeğer sorununda ki Yüksek İdare Mahkemesindeki davaların %85-90'ı eşdeğer ile alakalıdır. İstinafin da. İstinafa giden davaların da yine %90'ı eşdeğer ile alakalıdır. Demek ki, o mahkemeyi ortadan kaldırmamak, halkın istencinin, iradesinin, arzusunun, masrafı da ödemeyi göze almasının da karşısına mahkemeyi kaldırmakla birinci mahkemede, hatta birinci mahkemeden önce hükümet uygulamalarında, eşdeğer kamuoyu uygulamalarında daha fazla yerine getirmeniz gerekir ki yığılmayı önleyesiniz. Olay budur. Ve yine eğer halkımız istinaf edecekse ki etmesi hakkıdır. Onun elinden almamanız lazım.

Mahkemeyi kaldırmak yerine de, mahkemeyi ferahlatmak, oturma-
cağı salonlarını çoğaltmak, gerekirse Anayasayı da değiştire-
rek yargıç sayısını çoğaltmaktır. Yapılması lâzım gelen budur.
Eğer önemli olan halksa, halk iradesini birinci mahkemenin
tersine verdik, verdiği kararların tersine %50 oranında o
kararları beğenmeyip, üst mahkemeye gitme yönünde gösterilmek-
tedir. Nasıl olur da halkın bu iradesinin karşısına o mahkeme-
yi kaldırmakla çıkıyorsunuz. Çözüm mü bu? Eğer hukuk düzeniy-
sek, eğer hukuku geliştirici yönde tedbir getiriyorsanız,
halkın iradesine karşı olmaması lâzım gelir. Halbuki, işte
çok açık söylüyorum. Sayın Göktuğ da zaten konuşmasında bunu
kabul ediyor. Diyor ki bunu yaparsak bile sorun çözümlen-
meyecek. Niye? Bu kez de yargıç eksikliği olacak. Mazaret
değil arkadaşım. Yargıç eksikliğini ve bina yetersizliğini
gidirmek mecburiyetindedir hükümet. Birincisi, çözüm yolların-
dan birincisi bu adalete uygun olarak.

İkincisi, halkın birçok da masraf yaparak, bir sürü
de masraf yaparak devletin uygulamalarını istinaf Mahkemesine
götürmesini önleyici tedbirler getirmeniz lâzım. Bu tedbirler
de sopayla olmaz. Mahkemeyi kaldırmakla olmaz. Adaletli davra-
nışla olur. Adaletli bir hükümetmeniz, adaletli yaptığınız
işler %90 oranında birinci mahkemeye, sonra da o mahkemeden
çıkan sorunlar %50 oranında ikinci mahkemeye gitmez. Bunu
araştırın, bunun köküne inin. Neden acaba bütün eşdeğer sorun-
larının %90'ında 95'inde halk, insanımız devleti dava etmekte-
dir? Ya da uygulayıcıları, ya da komisyonları dava etmekte-
dir? Sorun orda yatıyor. Onu giderecek yerde, onu çözecek
yerde, mahkemeyi ortadan kaldırmak, sonra da Anayasaya aykırı
değil demek. Olacak iş mi bu? Yani 34 sayısına güvenerek bunu
yapabilirsiniz. Oylarsınız biraz sonra, bu Yasayı geçirirsi-
niz ve istinaf Mahkemesini, otomatik Anayasanın emri olan
iki dereceli Yüksek İdare Yargısını yasayla, tek dereceye
düşürürsünüz. Peki, halkın size güvenini nasıl sağlayacak-
sınız? Yani, çıkıp da burdan diyebilir misiniz ki, biz çok
adaletli davranıyoruz, halkın hakkını veriyoruz ama, hakkın-
dan çok istiyor. Ya da, işte belki mahkemeye gönderirim de,
daha fazla hak alırım diye mahkemeye gidiyor? Bunu söylemek
mümkün müdür? Kesinlikle hayır. Birinci mahkemede, tek

yargıçlı mahkemede davaların masrafına rağmen, neden ikinci mahkemeye gittiğini niye düşünmüyorsunuz? Niye o soruna çözüm bulmaya çalışmıyorsunuz? Yani, ben hem cebimden para vereceğim, hem de bile bile, Üste ikinci mahkemeye gideceğim. Hayır. Eğer adalet gerçek bir biçimde tecelli etmiş olsaydı, birinci mahkemeden ikinci mahkemeye aktarılan dava, sizin burda söylediğiniz gibi %50'lere 60'lara ulaşmayacaktı. Ulaşmaması gerekirdi. Oysa şimdiki durum tersidir ve bu sürüp gitmektedir. Bunu by-pass etmek için, bunu aşabilmek için mahkemeyi kaldırılıyorsunuz, gizlemeyin.

İSKÂN BAKANI HASAN YUMUK (Yerinden)- İstisnaları koyuyoruz. Mahkemeleri kaldırmıyoruz.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Efendim?... Haa, bakın tam tersi. Sayın Bakan diyor ki istisnalarını koyacağız.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Temelini koyuyorsunuz. Bu istisna mı?

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Eğer istisnaları koyuyorsanız gelin beraber koyalım. Biz çok söyledik. Gelin istisnaları koyalım.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- İstisna buysa ...

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Sayın Mahkeme Başkanı da aynı şeyi söyledi. Gelin dedi istisnaları koyalım. Yani, bazı idari kararları dedi, istinaf etmesinler. Doğaldır, olabilir. Size kısaca göstermek istediğim Amerika'nın sisteminde de aynı şey önerilmektedir. Bazı istisnalarda, örneğin jüriyi kaldıralım diyor adam. Jüri sistemini kaldıralım. Bazı istisnalarda diyor ama. Çok istisnalarda, tıkanmayı önleyebilmek için. Peki, bizim yaptığımız istisna mıdır? Yasada okudum. Geçen toplantıda okudum. Şimdi, yeniden gündeme getirip zamanınızı almak istemiyorum. Ama, yasada çok açıktır, olay çok açıktır. İstisna değil, Yüksek İdare Mahkemesinin görevlerinin %95 oranındaki yetkiler, halkın elinden alınıyor. Hak arama yetkisi halkın elinden alınıyor. %95 istisna mı olur? İstisna, biliyorsunuz, normal büyük oranda kitlenin dışındakilerdir.

Kitle olan Ek:1 Cetvelde görüldüğü. Bakanlıkların işlem ve kararları istisna olabilir mi? Bu memleketi yöneten kim? Hükümet. Yürütme, yürütmenin bütün işlem ve kararlarını yargı dışında bırakıyorsunuz, ikinci mahkemenin dışında bırakıyorsunuz. Efendim?

GUNER GOKTUĞ (Lefkoşa) (Yerinden) - Yargı dışında bırakılmadı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bir ikinci mahkemeyi elinden alıyorsunuz. Yargı dışı demektir. En azından istinaf dışında bırakıyorsunuz.

GUNER GOKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Üç Yargıdır.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - İstinaf dışında bırakıyorsunuz. Önemli değildir, Üç yargı önemli değildir Sayın Güner Göktaş. Siz, burda da ben size savcının laflarını da okudum. Savcı diyor ki; e, işte diyor yargılarda birbirine kızıyor diyor, eşit derecede aynı kidede yargılar olduğu için üç yargılı istinaf mahkemesinde diyor o bozdu mu yargılar arası diyor ihtilaf oluyor. Çok bozuluyor birinci derecedeki yargı aynen söylediği budur Sayın Savcının. Dolayısıyla yapmamak lazım diyor bunu kaldıralım ki birbirlerine kızmazınlar, kızıyorsa diyor o yargı ondan sonraki kararlarını değişik, yanlış ve hatalarıyla verebiliyor diyor. Ne ayıp, ne ayıp, yargımız için ne ayıp. Eğer böyle yargılar varsa gelin elbisiyle bu yargılardan kurtaralım memleketi. Yanlış yaparak, üst mahkemeye olay çıkacak, üst mahkemede üç yargı oturacak ve aşağıdaki yargıya diyecek ki, kardeşim yanlış yaptın, şu şu noktalarda şaadeti iyi değerlendiremedin,

T. Kurulu

- 1510 -

savunmaya yeterince önem arzeden dolayısıyla kararını bozuyorum diyecek, sen ne oluyorsun da benim kararımı bozuyorsun diyecek o yargıç, odur söylenen. Aynen bunları söyledi bize savcı, aynen bunu söylüyor Yüksek Mahkeme Yargıcı Sayın Dayıoğlu. Kızıyormuş, bozuluyormuş, o tek mahkeme, tek yargıçlı mahkemede görev alan kişi bozulmasın diye o mahkemeyi kaldıralım iptal edelim üç yargıç otursun. Peki eğer hal böyleyse, o zaman üç yargıcın birbirine düşmeyeceğini kim garanti edecek? Nasıl güvenecek vatandaş size? Birinci derecedeki yargıç, üst derece ikinci mahkemede yargıçlarla kavga ediyorsa ve kavga ettiğinden dolayı da kararını oraya gelen vatandaşın aleyhine verebiliyorsa, bunlar geçti bu zabıtlara Sayın Göktaş, bunlar vardır bu zabıtlarda.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Yargıçları değiştirebilirsiniz.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bunlar geçti. Yargıçların birbirlerine olan zıtlıklarından dolayı vatandaşın rahatsız olduğu, taciz olduğu, haksız yere kararlara duşan olduğu yazılıdır bu şeylerde. Asıl düzeltilmesi lazım gelen birşey varsa budur. Yoksa halka kızıp da niye Yüksek Mahkemeye bu kadar büyük oranda gidiyorsaun kardeşim diyerek, halka kızarak, halkın elinden hukuk hakkını, adalet arama hakkını almak kadar kötü bir yöntem olabilir mi? Ve bunun adı da Anayasaya aykırı olmayacak.

1511/...

İşte ikincisi; Yerel Yönetimlerin İşlem ve Kararları; İstisna mı bunlar? İstisnaları hep konuştuk burada. İstisna yüz üzerinden olsa olsa iki olur, üç olur hadde hadde çok 821 bir konumuz varsa %5 olur. Yani Yüksek İdare Mahkemesinin konularının %5'i istisna olarak Temyiz Mahkemesinden, İstinaf Mahkemesinden azade tutulabilir. Mümkün. Mümkün mü? Anayasa öyle emretmiş mümkün olabilir. O istisnalar %5'i geçmemesi gereken, %3'ü geçmesi gereken istisnalar dışında tutulabilir. Ama eğer siz gelip de bana %95'ini istisna diye kabul ettirmeye çalışırsanız, bunda maksat ararım ve maksat vardır, kesinlikle maksat vardır. Eşdeğer sorununu bu kadar zaman geçemediniz, herkesi devlete düşman ettirdiniz, kardeşi kardeşe, komşuyu köylüsüne düşman ettiniz hepsi yargı mercilerine müracaat etmek mecburiyetinde kaldı. Şimdi böyle olduğu için birinci mahkeme, birinci mahkemede de tatmin olamayanlar %50'den daha büyük oranda ikinci mahkemeye gidiyor. Bunu önlemenin yolu halkın elinden istinaf hakkını almak oluyor. İşte budur. Hukuk düzenine aykırılık, hukuk düzenine karşı davranış ve Anayasaya aykırı olan. Anayasa Sayın Bakanın da söylediği gibi istisnaları istinaftan azade tutabilir diyor.

143'üncü maddenin ruhu, lâfzı budur. Biz ise, istisna yerine, Yüksek İdare Mahkemesinin görevlerine giren %95 olayı, istisnaftan yoksun kılıyoruz. Yani, temyiz olayını ortadan kaldırıyoruz. Doğru bir yöntem değil arkadaşlar, yaptığınız hukuka, adalete uygun düşmemektedir. Bizim iddiamız budur. Sonra, Sayın Güner Gökтуğ çıkıyor, mahkemede, Yüksek Adalet Divanının aldığı kararı burada savunmaya çalışıyor ve diyor, o adamlar bunu aldı diyor yargıçlar, yani bize ne düşer? Bize susmak düşer. Tam tersidir.

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa)(Yerinden)- Estağfurullah. Anayasaya aykırılığı konusunda söylüyorum.

ERGÜN VEHBİ (Devamla), Yasaları Meclis yapar. Onlara görüş sorulur.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Anayasa kararını da okudu bize şimdiden.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Görüş sorulur onlara. Şimdiden oturup da onlar karar alamazlar ve burada eh, bu da Anayasaya aykırı değil desinler ve bizim karşımıza getirilsin. Sonra, ret, 1 ret dediniz. O da yanlıştır. Niye yanlıştır? Orada Yüksek Adalet Divanında, 1 ret çıkmış olabilir. Ama onun karşısında 3 tane de yargıçta, Yüksek Mahkeme yargıcında çekimser vardır. 3 çekimserin dışında da, bir de sonradan buraya, komiteye gelip de mecburi, karşı olmama rağmen, aynen, zabıtları açayım, okuyayım, karşı olmama rağmen değişmeyeceği için durum müsbet oy kullandım deyen bir yargıç daha vardır. Yani o yargıç da komitede geldi ve çekincesini koydu. Tamamen Yüksek Mahkeme Başkanıyla aynı düşündüğünü söyledi. Yüksek Mahkeme Başkanı ret oyu kullandı ve karşı çıktı. O yargıç dostumuz da karşı çıktı. Görüşleri aynen zabıtlarda vardır. Ama, orada nedense menfi oy veremediğini, işte değişmeyeceği için veremediğini söyledi. Yani, o yargıç da, onu da ilâve ettiğimiz takdirde 2 ret, 3 de çekimser çıkmaktadır ortaya

ki Yüksek Adliye Kurulunun yanlış, sakat oluşumunu da dikkate alarak, UBP'nin kendi, ordaki temsilcilerini de düşünerek bu kararın ordan nasıl çıktığını, bu yasa değişikliğinin ordan nasıl geldiğini anlamak da o zaman mümkün olur. Eğer gerçekten Yüksek Mahkeme için çok önemli bir hususa bu, ki önemlidir, eğer hukuk düzeni için bu yasa değişikliği çok önemliyse, ki önemlidir, eğer Anayasaya aykırılığı, uygunluğu önemliyse, ki önemlidir ve tartışılmaktadır. Yargıçlar arasında tartışılmaktadır. Anayasa Mahkemesi Başkanı karşıdır Anayasaya aykırı olduğu için. Yargıçların bazıları karşıdır Anayasaya aykırı olduğu için. Baro Başkanı, yine Anayasaya aykırı olduğu için karşıdır. Çoğunluk uymaması lâzım. Bu kadar hassas bir konuda, bu kadar önemli bir konuda, hukuk düzenini darbelemeyi muhtemel olan bir konuda en azından hassas davranılması ve oybirliği olmadığı için de bu yasal değişikliğe gidilmemesi gerekirdi. Şimdi, karşı çıkanlarla destekleyenlerin de mahkeme içerisinde birbirine karşıt hale getiriyoruz bu sistemle. Önemsiz bir yasa olsaydı mühim değildi. Ama yasa çok önemli. Neden önemli? Bir mahkeme türünü, bir muktesep hakkı halkın elinden alıyor. Sayın Göktaş diyor ki Anayasaya aykırı değil. Ben sordum. Geçen günkü konuşmamda da sordum. O zaman nerden ihtiyaç duyuldu da 143 bu Anayasaya girdi? Gerekçeler de ortadadır. Tartışma oldu, itirazlar oldu, şikâyetler oldu. 1976'dan 1985'e kadar istinaf hakkı olmadığı için halktan yakınmalar oldu. Bu nedenle istinaf hakkı vermek için 143 Anayasaya kondu. Ancak, bazı istisnalara da kapıyı açık bırakabilmek için, o maddeye (4)'üncü fıkra ilâve edildi. O istisnalar yerine, biz tümünü Anayasaya aykırı biçimde sokuyoruz. Sayın Göktaş diyor ki adalette sürati gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Ben, daha önceki konuşmamda da söyledim.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Yassı Ada duruşmaları gibi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Bu yöntemle adalet gerçekleşmeyecektir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Önce astılar, sonra tören yaptılar.

Önerileri ne? İstinaf mahkemeleri var orada da, hatta Amerika'da eyaletlerde birinci mahkeme var, ikinci istinaf mahkemesi vardır, temyiz mahkemesi vardır, orada da tatmin olmayınca üçüncü federal mahkeme vardır. Yani üç mahkeme vardır ve tıkanma aynen devam ediyor. Okudum size. "Justice delayed is justice denied".

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Onlarda bire indirsin ve kurtulsunlar.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Onlar gidip de temyizi kaldırmak veya federal mahkemeyi kaldırmak veya üçü ikiye düşürmek, hatta sonra dönüp ikiyi de bire düşürmek yönüne gitmediler. Tartıştılar, tartıştılar ve pratik çözüm yolları buldular, getirdiler. Bugün Amerika'da pratik çözüm yolları aranmaktadır ve kitaplarda, yargıda, meclislerde bunlar tartışılmaktadır.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Sayın Başkan; çoğunluk yoktur. Ara veriniz arkadaşlar dinlensinler gelsinler salona. Ciddi bir yasa görüşüldüğüne inanıyordum.

BAŞKAN - Var efendim, gelirler.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Var mı çoğunluk?

BAŞKAN - Gelirler, buradadırlar.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - UBP'nin çoğunluğu üç ise yendik bugün kendilerini.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Evet Sayın Ulusal Birlik Partisi milletvekilleri o denli ikna oldu ki bu konuda...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Otomatiğe bağladılar Sayın Ergün Vehbi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bizim söylediklerimiz önemli sayılmıyor.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Oylar bağlandı otomatiğe.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Oysa biz de gerçekten muhalefet milletvekilleri olsak da vicdanlarına hitap etmeye ikna etmeye çalışıyoruz onları. Onun için araştırıp geliyoruz ama dinlememekte, büyük bir kesimi arkadaşların, tabii dinleyenleri tenzih ederim, dinlememekte ısrar ediyorlar. Haklarıdır, oylama sırasında ancak girerler, çıkarlar...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Vazifeleri odur da ondan.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Oylarını kullanırlar. Nisap istediğimiz için daha önce olduğu gibi hani vatandaşa vergi salacaklar, motorlu taşıt araçlarının vergilerini %100 artıracaklar, onu aceleye getirmek için hepsi toplandı ve parmaklar kalktı. İvedi olarak görüşülsün. Nedir ivedi olarak?

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - %1000.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Motorlu araçlara büyük kazık geliyor. %100 vergi alınıyor. Onda da konuşacağız. Şimdi onu açmaya gerek yok. Ama ben bir örnek olarak söyledim. Niye %100? E, geçen sene yapmadık. Neden yapmadınız? Geçen sene seçim vardı.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Halkı aldattılar.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hiç zam yapılmadı, halkı aldattılar. Şimdi iyi, peki hiç olmazsa bir sene rahatladı halk. Bırakın bir sene yapmadınız, hayır şimdi katmerlisini yapıyorlar. Seçimde yapmadıklarının kadmerlisini. Ama hepsi geliyor bunun ivediliği için oy kullanıyor. Biz dinlenmesek de argümanlarınızı söyleyeceğiz.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - %55 için mustahaktır. Ama %45 de yiyor aynı cezayı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Şimdi arkadaşlar; yine Amerika'da icraatlardan, hukuk yetkililerinin Ağzından çok kısa olarak ne çözümler getiriliyor onu da getirmek istiyorum. Yani ben aradım, sordum, okudum hiçbir tarafta temyizi kaldırmak yönünde öneri yok. İstinaf Mahkemesini kaldırma yönünde öneri yok. Bu bir tek buraya gariplik, bu tuhaflik bize ait, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine ait. Halkı ciddiye almıyoruz. Halkın isteminin dışında bir işleme giriştik. Halk ben istinaf edeceğim diyor, memnun değilim diyor. Yani bu mahkemenin verdiği karardan memnun değilim. Hayır, istinaf etmeyeceksin. Niye? E, tıkanır tıkanır o zaman mahkemeler, onun için vazgeç kaldırıyoruz diyoruz. Yani bu dünyanın hiçbir yerinde yok.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Mahkeme kaldıracak ki önünüz açılsın.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Türkiye'de nedir arkadaşlar? Türkiye'de bakın bu kitap "Yönetmelik Yargı" ismi adı altında Sayın Proföör Dr. Gözübüyük'ün içtihatları, yorumları. Tabii uzman bu konuda. Ne diyor Türkiye'de bu konu ile

ilgili olarak. Yönetmelik yargı, idari yargı hakkında araştırdık. Baktık gördük ki orda da bir tartışma var. İşte okuyorum. Temyiz, bizim sayfa 386'da. Kavram . Nedir bu temyiz? "Temyiz yolu olağan yasa yollarından en önemlisidir " diyor Şeref Gözübüyük En önemlisidir. Yani üstüne birşey yok. Yani olağan yasa yollarından en önemlisidir. Sizin halkın elinden almaya çalıştığınız istinaf yolu ki temyizden daha zayıf bir husustur bizim Anayasamıza göre. Onu bile çok görüyorsunuz. "Olağan yasal yollardan birisidir ve en önemlisidir" diyor Şeref Gözübüyük. Ve devam ediyor."Temyiz yolunun önemini istinaf yolunun bulunmayışı bir kat daha artırmaktadır." İşte şimdi siz kaldıracaksınız. Yine aynen bas bas bağırdık 1976-1985 arası ve bu kondu. Aynı duruma memleketi getireceksiniz onu kastediyor. Onu anlatmaya çalışıyor Sayın Profösör. Şimdi arkadaşlar çıkıyor ve diyor ki; Sayın Necatigil ve Sayın Güner Göktaş da diyor ki efendim diyor yani diyor 1985'den önce bu memlekette adalet yok muydu da ondan sonra mı yapıldı? E, eksikti demek ki. Adalet eksikti ki o telafi edilsin diye yeni Anayasaya düzeltme yapıldı, yoktu ki.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Anayasa emrediyor.

ERGÖM VEHBİ (Devamla) - Anayasada değişiklik yaratıldı bu konuda. İstinaf hakkı yoktu. Temyiz Mahkemesi olmadığı gibi bizde bu konuda idari yargıda istinaf yolu da yoktu. Onun için istinaf yolunu açmak için iki dereceli mahkeme haline getirildi. Aynı düzeyde dahi olsa, aynı seviyede iki mahkeme dahi olsa getirildi, kondu. Yani bir adaletsizliği hukuk düzeninin bir sakatlığını gidermeye yönelik 1985 Anayasasında değişikliğe gidildi.

sonuçlandıran asıl kararlar birlikte temyiz edilebilir. Yasalarımızda bazı kararların temyiz edilemeyeceğine ilişkin kurallar yer almaktadır." İşte canalıcı nokta. İstisna Türkiye'de de vardır. "Örneğin itiraz komisyonlarının kararlarına karşı Temyiz Komisyonuna başvurulmadığı gibi Temyiz Komisyonunun bazı kararlarına karşı da Danıştaya temyiz davası açılmıyor." Vergi Usul Yasasına göre. İstisnalar verdi. Bazı komisyonların, bazı kararlarına karşı istisnalardan bahsediyor Sayın Gözübüyük. Bazı istisnalar diyor olabilir diyor temyize gidemeyen. Biz hepsini koyduk da istisna olarak kabul ettirmeye çalışıyorlar bize. %95 istisna mı olur? "İdari Yargılama Usulu Kanunu idare ve vergi mahkemelerinin tüm nihai kararlarına karşı yasalarda aksine hüküm bulursa bile temyiz yoluna başvurulabileceği kuralını getirmiştir." En önemli nokta da budur size okumak istediğim. Yani içtihat istisnaları da kabul etmemektedir Türkiye'de. Temyizden mahsun kılmamaktır istisnaları bile. İchtihat kabul etmediği için o bazı kanunlarla getirilmiş istisnalar bile temyiz dışında tutulamıyor Türkiye'de. Biz ne yapıyoruz arkadaşlar? Onu bile içtihatla ortadan kaldırmış bulunuyor ve onların da temyiz hakkı olduğunu söylüyor. İşte açık, net. "Vergi Usul Kanunu idare ve vergi mahkemelerinin tüm nihai kararlarına karşı yasalarda aksine hüküm bulursa bile temyiz yoluna başvurulabileceği kuralını getirmiştir" diyor. Açık. İstisnayı bile saymıyor. Biz ise doğrudan doğruya istisna adı altında %95 olayı istinaftan, temyizden mahrum tutmaya çalışıyoruz. "Temyiz yoluna başvurma açısından yönetsel yargı, adli yargıdan ayrılmaktadır."

İşte istisnalardan bazıları hukuk usulu mahkemelerdir. Ama bu da içtihatları ortadan kaldırmıştır. Onu da söylüyor. "hukuk mahkemeleri kanuna göre miktar ve değeri" işte istisnayı okuyorum. Örneğin diyor. "Hukuk usul mahkemeleri kanuna göre miktar ve değeri iki bin lirayı geçmeyen taşınır mal ve alacaklara ilişkin ahkeme kararları kesindir. Bunlara karşı temyiz yoluna gidilemez." Buyurun işte istisna. işte Türkiye'de temyiz yoluna gidilmeyecek istisna, bakın. iki bin liraya kadar olan davalar diyor. Açık, işte okudum size Türkiye'deki sistemi. Nedir arkadaşlar iki bin lira, yani değmez. Gerçekten değmez. İki bin liranın altında olan davaların temyize gitmesi değmez. Masrafına değmez diye Türkiye'de istisna olarak tutulmuştur. Kaldı ki içtihatlar bunu da bozmuşlar ve bunda bile temyiz hakkını içtihat yolu ile sağlamışlardır. Tekrar okuyorum. "Türkiye'de istisna olarak tutulan" örneğin diyor. "hukuk usulu mahkemelerin kanuna göre miktar ve değeri iki bin lirayı geçmeyen taşınır mal ve alacaklara ilişkin mahkeme kararları kesindir. Bunlara karşı temyiz yoluna gidilmez." diyor. madde 427/2. ikinci fıkrası. İki bin lira, evet istisna bu.

ZAİM NECATİGİL (Lefkoşa) (Yerinden) - Hukuk davaları ile ilgilidir Sayın Vehbi. Çok farkedir.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Farketmez efendim. Yukarıda da aynı şey idari ve vergi mahkemelerinin tam nihayi kararlarına karşın diyor yasalarda aksine hüküm bulunsa bile içtihat temyiz yoluna başvurabileceğini getirmiştir, açık.

ZAİM NECATİGİL (Yerinden) (Devamla) - Bizde temyiz yolu her konuda açıktır. Hiç kapalı değil.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Hangi?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - E, şimdi yargıda tabii ki açıktır. Diğerlerinde, idari davalardan bahsetmiyoruz ki biz burda. İdari yargıdan bahsediyoruz.

İSMET KOTAK - Nerden açıktır?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - İşte buyurun. Temyizden bahseden bahsin altındadır, okudum. Sayın Necatigil bir istisna olarak idari mahkemelerde bazı yasalarla bazı istisnalar getirilmiş olabilir diyor. Açık. Okudum işte size. Ama diyor "bu istisnaları da içtihat ortadan kaldırmıştır" diyor. "Onların da temyiz hakkı vardır ve veriliyor mahkemede" diyor. Buyurun. O istisnaları bile saymıyor. Sadece altta istisnaları saydı. Hukuk usulü mahkemeleri kanuna göre işte iki bin lirayı geçmeyen davalarda değmez, değmediği için onu muaf tutuyor. Başka birşey yok.

ZAIM NECATİGİL (Yerinden) (Devamla) - Bak bakalım Danıştayın üstünde temyiz hakkı var mı idari davalarda?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Kaçınıcı mahkemedir danıştay. Danıştay ikinci mahkemededir. Kaldı ki burda Türkiye'de iki ayrı mahkeme vardır. Danıştaya gitmeden evvel bırakın temyiz mahkemesini iki ayrı mahkeme vardır. Orda da adı yine temyiz mahkemesi olmamak koşulu ile denetim getirilmektedir, ikinci etap getirilmektedir. O da olmasa danıştaya gidebiliyorsunuz, temyiz mahkemesine gidebiliyorsunuz.

ZAIM NECATİGİL (Yerinden) (Devamla) - Türkiye'de üst mahkeme de vardır. Aynı derecede temyiz yoktur.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Evet vardır. Aynı şekilde söylüyorum vardır.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Siz altındakini çıkarıyorsunuz.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - İki mahkeme vardır diyor 3 yargıçlı gidebilirsiniz diyor, aynen vardır, 3 yargıçlıdır, gidebilirsiniz. Tek yargıç değil. Ve bu diyor aynı derece mahkemedir diyor. Ama ondan sonra istinaf hakkınızı da kaldırmaz. Nasıl yoktur? Biz havadan aldık zannediyorsunuz? Bizde işte Türkiye'deki usulü aldık.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Şimdi bozuyoruz.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bizde temyiz olmadığı için bu mahkeme aldı iki dereceli mahkeme yapalım dedi. Bir yargıçlı Türkiye'de vardır aynı usul. Ondan sonra 3 yargıçlı burda istinaf hakkı verelim. Aynı derecede olsa bile en azından bir denetleme organı, denetleme hakkı vatandaşın vermiş oluyoruz. Burda iki bin liralık, iki bin lirayı geçmeyen taşınır mal ve alacaklara istisna getiriliyor. Siz milyarlarca liraya istisna getiriyorsunuz.

1523/...

Milyarlık işlerdir bu getirdiğiniz istisna. Eşdeğer bugün milyarlarla ölçülür arkadaşlar. Milyarlarca lira ile ölçülür haksızlıklar, usulsüzlükler, kanunsuzluklar. Onlara istisna getiriyorsunuz. İki bin lira bile içtihatı gittiğiniz takdirde istediğiniz zaman eğer masrafına katlanacaksanız temyiz edebiliyorsunuz.

Türkiye'deki İdari Yargılama Usulü Kanunu Temyiz Maddeleri üç başlıkta. Neler incelenir? Görev ve yetki dışında bir işe bırakılmış olması. İkincisi; hukuka aykırı karar verilmiş olması temyiz, istinaf, temyiz gerekçesi. İşte usul hükümlerine uyulmamış olması. Herhalde temyiz eden insanları itham etmeyin, avukatları itham etmeyin, hepsinin birer avukatı vardır ve bu avukatlar da istinaf hakkını bu söylediğimiz çerçevede yukarı çekmektedirler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; "Temyiz edilebilecek kararlar yine Türkiye'de" aynı kitaptan okuyorum, "yönetmelik yargıda idare ve vergi mahkemelerinin kararları ancak bu mahkemelerin bir hukuk kuralını yanlış uygulamaları durumunda temyiz edilebilir. Burada sözkonusu edilen hukuk kuralı geniş kapsamlıdır. Yasaların, tüzüklerin, yönetmelikleri, sözleşmeleri, gelenek hukukunu içine alır." Bütün hepsini alır ve bunlara hepsine temyiz hakkı veriyor, istinaf hakkı veriyor Türkiye. Biz tam tersini yapmaya çalışıyoruz bugün için. Hani örnek, nereyi örnek aldınız? Amerika'yı mı aldık? Sayın Güner Göktaş Almanya'dan, İtalya'dan falan dem vuruyor. İşte ben getirdim "Amerika'da Yargı Sistemi". Yine sayfa 64'de "Delay" konusu. "Some Solutions". İngilizce okumak yerine ben tercüme ettim, maddeler burada vardır, isteyene bilâhare kitabı verebilirim. Yani daha önce okudum Amerika'da da "geciken adalet, inkâr edilmiş adalettir, adalet değildir" sözü, klişesi Amerika'da vardır ve adaletin gecikmesi için çareler aranıyor. Bizde de ne yapıyoruz? Bizde de arıyoruz. Bizde

sebepler belli, onlarda da bazı sebepler vardır. Çözüm? Bizde hukuk düzeni olduğunu iddia ederiz, getirdiğimiz nedir? Mahkemeyi kaldırmak. Kolay çözüm. Her zaman olduğu gibi bizde kolay. Peki Amerika ne yapıyor? İşte burada "Delay Some Solutions" yani gecikmeler konusuna mahkemede, yargıda gecikmeler konusuna bazı çözüm önerileri ve bunların bir kısmı Amerika'da uygulamaya konmuş bulunuyor.

Birincisi diyor ki; on iki jüri üyeyi, yani bundan böyle diyor altı jüri tayin edelim. Bu bir yoldur. Çünkü on iki jüri, on iki üyelik jürinin karar alması daha zordur, gecikebilir. Kaldı ki Amerika'da jüride bir de oybirliği istenmektedir karar için. On iki kişide bunun alınabilmesi zordur. Bu bakımdan süratlendirmek istiyorsak jüri sistemini ortadan kaldırmayalım ama on iki kişilik jüri sistemini altına düşürelim diyor. Birinci öneri bu.

İkinci öneri; yine ne yapalım diyor? Jüri sisteminde oybirliği yerine çoğunluk oyunu getirelim diyor. Yani on iki kalsa da, altı yapsak da jüri ille ki oybirliği ile karar alınma usulü yerine çoğunluk sistemini getirelim, dördü veya yedisi oy verdiği takdirde bu çoğunluk sistemi ile karar alınmak mümkün olsun. Yani gecikmeleri önleme yönünde bir başka öneri de budur Amerikan sisteminde.

Üçüncü öneri; istinafta mümkün olduğu oranda karşılıklı sözlü tartışmayı azaltalım. Bu da yargıya düşen birşey. Bunu hukukçu olmayan bizler mahkemelere düşüğümüzde veya mahkemeye düşen arkadaşlarımızı izlemeye gittiğimizde görüyoruz. Vatandaşlardan gelen şikâyetlerinde hissediyoruz. Bu memlekette yargı, yargıç avukat ilişkisi, yargıç savcı ilişkisi, savcı avukat ilişkisi ahbap çavuşluk düzeyine düşürülmüş bulunmaktadır. Bu da yanlıştır. Super yanlıştır. Yargıçlarla savcılar, savcılarla avukatlar, avukatlarla yargıçlar arasındaki ilişkilerin hukuk düzenine uygun bir sisteme oturtulması gerekir.

Luzumsuz diyaloglardan kaçınmanız gerekir. Oysa bizde başında da söylediğim gibi çoğu davalarda ahbap çavuş ilişkilerinde ne yazık ki sırıtmaktadır. İşte burda da, Amerika'da da aynı şey önerilmektedir. Diyor ki "sözlü tartışmaların, mümkün oranda delile dayanmayan, belgeye dayanmayan tartışmaları azaltalım " diyor. Üçüncü öneri de bu. Dördüncü öneri nedir? Dördüncü önerisi de , geliyoruz en önemli nedene. Bizdeki en önemli neden. Bizde jüri sözkonusu değil. Bizde jüri yok. Jüri olmadığına göre jüriden meydana gelen bir gecikme yok. Jüride oybirliği istemi yok, ondan meydana gelen bir gecikme yok. Jürinin yarıya düşürülmesi sözkonusu değil. Dördüncü gecikme nedenleri diyor. Hazırlık, oda, jüri hazırlıkları yargıçlardan alınsın, yargıçların dışında mercilere verilsin, yetkililere verilsin ve yargıçlar bu gibi işlerle uğraşmasınlar, zaman kazanmış olalım. Evet işte en canalıcı nokta. Bizde olmayan bu. Bizde hükümet ve yargı arasında işbirliği kopuktur Zayıf da değildir, kökten kopuktur. Sadece bizim Bakanlar Kurulumuz zanneder ki yargı ile ilişkisi hazırlayacağı Yasa Tasarılarında savcı görüşünü almaktır. Bu kadar. Bu kadarla sınır değildir. Siz eğer bu kadar gündür, bu kadar senedir Sayın Yüksek Mahkeme Başkanı gelip de şikayet ederse 1985'den beri her gün, her toplantıda, her bütçe dönemi söylüyorum, yazıyorum, oda istiyoruz. Toplanmak mecburiyetindeyiz. Mahkemeleri süratlendirmek mecburiyetindeyiz. Ve siz yapmamışsanız burda kopukluktan da öteye bir ihmâl vardır. Bunlar kime düşer. Aynı şey bakın Amerika'da da öneriliyor. Mahkemeyi kaldırmak önerilmiyor. Hazırlık oda, jüri hazırlıkları, jürinin gerksinimleri ele alınsın diyor, çözümlensin diyor. Öneri bu. Bizde de aynı şeyi önerdik biz. Hatta Sayın Dışişleri Bakanı kızdı. Ne kızılıyorsunuz. Gerçekten Dışişleri Bakanlığı binasının yarısını o konferans salonu ile brifing salonu ile birlikte mahkemeye vermekte ne mahzur var ki. O bölgedeki Dışişleri memurlarını da rahatlıkla Başbakanlığın boş olan bölgeye oturabilirler ve yargıya da bir ferahlama, bir rahatlama getirilebilir. Aynı şey Amerika'da da önerilmiş. İşte size kitaptan okudum.

Ve Beşinci öneri. Beş tane öneri var arkadaşlar. Beşinci öneriyi de okuyorum. Hakkı yenmemiş olsun. "Bazı tip davalarda, bazı tip istisnalarda jüri sisteminin kaldırılması". Yani çabuklaştırılmanın bir ön görünümü olarak buraya girmiş bulunuyor. Şimdi bakıyorum arkadaşlar koskoca kitapta Amerika'daki iki tane uzman tarafından hazırlanmıştır. "Legal Environment of Business" yedinci basımı. Bundan neden davalarda idari davalarda gecikme oluyor, davalarda gecikme oluyor. Bunlara baktık. Aşağı yukarı aynı konular orda da sözkonusu. Ama ordaki çözüm önerileri arasında beş çözüm önerisi arasında bizim burda tevessül ettiğimiz yol yok. Haddine mi düştü Amerika'da temyiz hakkını, istinaf hakkını yurttaşın elinden alacak, neden böyle bir yetki verirler mi sana uygar ülkede demokrasinin kökleştiği ülkede, demokrasinin yaşam biçimi ülke haline geldiği ülkede.

ISKAN BAKANI HASAN YUMUK (Yerinden) - Emperyalist
Ülkede.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - O başka. Ekonomik sistemler açısından ben işi incelemiyorum. Dışa karşı bir Kuvveyit'e karşı, bir Lübnan'a karşı, bir İsrail'e karşı fevkalade acımasız olan bir Amerikan sistemi kendi içinde kendi yurttaşlarına yönelik olarak gerçekten insan haklarının dorukta, en dorukta olan özgürlükleri sağlamış bir sistemi geliştirmiştir. Ve Amerikan halkının dışdaki müsedebitliği de buna dayanmaktadır. Yani dışdaki gestapoluğu, dışa karşı acımasızlığı da içte geliştirdiği medeniyetin, içte geliştirdiği özgürlüklerinin elden gitmesi korkusu ile olmaktadır.

Dışa karşı kapanmış, dışa karşı acımasızlaşmıştır, ama gidenler görmektedir, okuyanlar izlemektedir, filmlerle de, videolarla da, uydularla da ve kitaplarla da. Amerika'da gerçekten demokratik düzen bir yaşam biçimi haline gelmiştir ve Amerika'da hukuk sistemine yönelik tecavüz acımasız biçimde bütün iletişim araçları ile eleştirilmektedir kamuoyu sahip çıkmaktadır ve gerçekleştirememektedir. Ama bizde bakın ne kadar rahatlıkla yapılmaktadır. Bu kadar gündür, haftalardır Komitede olayı tartışıyoruz, Genel Kurulda olayı tartışıyoruz ama Aristokrat muhalefetimizden bile cevap gelmiyor, ses gelmiyor. Aristokrat hale gelmiş, oturmuş sadece eh, işte barış olsun, barış olmasın, işte Birleşmiş Milletler kararı, işte Quellar işte Ledysk gelsin ama işte öneri yapalım, barışa gidelim. Bütün aklı fikri burada. Memlekette mahkeme düzeni bozuluyor muhalefetimizden ses seda yok ve ne yazık ki çökertilmiş hale gelen sendikalarımızdan da, haklarına yönelik sendikalarımızdan da bu haklarına yönelik davranışa karşı ne yazık ses seda yok. Zarar görmüş Güneyliler efendim malını kaybetmiş filan kişiler cemiyetleri var, bir sürü cemiyetler, mal aldım, verdiğim kavgasını senelerdir yapanlar da yine eşdeğerin, eşdeğerdeki imtiyaz hakkının ortadan kaldırılmasına yönelik bu çalışmada yine ses seda verememiştir. Şimdi tabii ki bu işi savunanlar "arkadaşlar, e işte siz niye nefes tüketiyorsunuz, halk demek ki önemsemiyor" deyebilir. Hayır, yanlış.

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa)(Yerinden) - Mal kararını buldu.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Mal kararını demek ki buldu. Yanlış. Ben bunu tabii ki kabul etmiyorum. Sebep bellidir. Sebep muhalefetin hatalarıdır. Aristokrat bir muhalefet görünümünü sergileyen partilerin hatalarıdır. Hükümetin, parti devlet bütünleşmesi sonucu iletişim araçlarına, özellikle de Bayrak Radyo Televizyon Kurumuna ipotek koymuş olmasıdır. Sebep budur. Yoksa halk elinden bir hakkın alınmasını hiç bu kadar rahatlıkla kabul edebilir mi? Bırakabilir mi? Mümkün değil.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aslında sözlerimi uzatmaya yönelik bir kararım yoktur. Sadece bazı işte Amerika'daki ve Türkiye'deki bazı yetkililerin, uzmanların hukuk konusundaki görüşlerini buraya getirmeye çalıştım. Anlıyorum ki Ulusal Birlik Partisi bizim bütün çabalarımıza karşın bu Yasayı geçirecektir ve Sayın Zaim Necatigil'in çok iyi bilmesine karşın Türkiye'de bu davalarda 3 mahkeme olduğunu, aynı derecede iki, bir de üstte Sayıştay olduğunu bilmesine rağmen bizdeki ikiyi bire düşürmeye ısrarlıdır. Biz elimizden gelen çabayı sarfettik.

Çok kısa olarak temyizle alakalı değilse bile, bir başka hukuk uzmanının gerçek adaletle ilgili sözlerini de burada okuma ihtiyacı duymaktayım. Sayın Profesör Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, hepimiz bilmekteyiz ki hukuk konusunda, adalet konusunda uzman filozof, yetkin, yetkili bir kişidir. Gerçek adaletin tarifini okuyorum. "Eğer bir toplumda güçsüzler güçlülere, namuslular kurnaz ve düzenbazlara, mazlumlar acımasız zorbalara karşı gerçekten korunabiliyorsa; kişilerin temel hak ve özgürlükleri devleti yönetenlere karşı garanti altında bulunuyorsa; yasalar özel kişi ya da sınıflara ya da yalnızca herhangi bir sınıfın yararına olarak yapılmıyor ve böyle işlemiyorsa; o ülkede adalet vardır" diyor. Gerçek adaleti Sayın Hıfzı Veldet Velidedeoğlu böyle tarif ediyor.

Acaba bizde şimdi yapılmakta olan, bu gerçek adalet tarifine uyuyor mu? Bir defa, kişilerin temel hak ve özgürlüklerine bir tecavüz vardır. Bir hak vermiş Anayasa. İkinci denetleme hakkı vermiş, istinaf hakkı. Bu hakkı, bu yargı hakkı elinden alınıyor. Kim elinden alıyor? Zorba hükümet elinden alıyor. O da var. Acımasız mazlumlar, acımasız zorbalara karşı, gerçekten korunabiliyorsa, mazlum vatandaş duymuyor, dinlemiyor, öğrenemiyor. Televizyonda çıkıp olayı tartışmıyoruz, açık oturumlar yapılamıyor. Alternatif muhalefet de susmuş, halkı yönlendirecek yerde, abesle iştigal ediyor. İşte, bu nedenlerle zorbalanmış olan, muhalefeti de terbiye etmiş olan, şimdi memuru, kamu görevlilerini terbiye etmeye, işçileri terbiye etmeye doğru yasalar hazırlamaya başlamış olan zorba Ulusal Birlik Partisi Hükümeti, halkın elinden, mazluma karşı halkın elinden, hakkını elinden almaya çalışıyor.

Arkadaşlar; bunlara gocunmayın. Zorba diyorum, gerçekten öyle. Bugün, eğer adaletten yana bir hükümeteyseniz, gerçekten Magosa'nın Serbest Liman bölgesindeki greve çoktan müdahale etmiş olmanız ve işçilerin hakkını savunmuş olmanız lâzımdı. Bunun, hak ve adaletle bağdaşan yanı nerede? Toplu sözleşme çatır çutur çığneniyor. Yani yönetici takımlarının alınıp doğrudan doğruya mahkemeye çıkarılması, mahkûm edilmesi lâzım gelen bir durumda. Ödeme güçlüğü içinde. Olabilir. Doğrudur. Biz de biliyoruz. Eğer o müesseseyi, ödeme güçlüğü içinde o müesseseyi de toplu sözleşmeye aykırı davranışta bulunsun istemiyorsanız, başka yönlerden destekleyebilirsiniz. İşbirliği yapabilirsiniz, oturup konuşabilirsiniz. Ama o müessesenin ödeme güçlüğü içine düştü diye, hukuka aykırı olarak, toplu sözleşmeye aykırı olarak işçinin elinden hakkını almasına da göz yumamazsınız. Yumarsanız, işte zorbanın mazlumu ezmesi, gerçek adaletin de ortadan kaldırılması sözkonusu olacaktır ve olmaktadır. Orada olmaktadır. Hazırladığınız Grev Yasası, iş kanunu, tam daha inceleyemedim, inceleyeceğiz, onu yeniden gündeme getireceğiz. Ama ortada halka verilmiş temel hak ve özgürlüklere bir tecavüz vardır. Halk elinden, grev hakkını halkın elinden, girişim hakkını, gösteri hakkını almaya çalışıyorsunuz. Terbiye etmeye çalışıyorsunuz. Aynı şeyi, memura yönelik olarak getirdiniz. Maaş, ücret ay sonu ödemelerinin ay başına alınması yasalarını geçirirken, oraya cezai müeyyideler yaptınız hukuka aykırı olarak...

ÖMER DEMİR (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Milletvekilleri de gelmezse almayacak maaş. Herşey de öyledir.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Anayasaya aykırı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Anayasaya aykırı olarak. İşte zorba yönetim budur. Yani zorbanın başka tarifi yok.

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa) (Yerinden) - Anayasa Mahkemesinin kararıdır.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yok, öyle bir kararı yok.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Toplu sözleşme hakkını kaldırıyorlar memurun.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Böyle hak yok efendim, böyle hak yok. Toplu sözleşme haktır. Sendikalaşma hakkı elimden alınamaz.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Onu söyledik.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Memura yönelik, işte aynı şey diyorum. Unipac grevde. Ben, güç duruma düşmüş şirketi ezelim, batıralım demiyorum. Ama güç duruma düşmüş bir şirket de ilk saldırıyı işçinin hakkına yapma yetkisine sahip değildir. Eğer yaparsa, Hükümetin mazlumu koruma mecburiyeti vardır. Zorbayı değil. Bunu yapmıyorsunuz. Aynı şey memurda. Memurun hakkını elinden alıyorsunuz.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Ya Sanayi Holding'te kıdem tazminatını yiyorlar.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yine güçsüzler güçlülere karşı korunamıyor değerli arkadaşlarım. Bu getirdiğiniz yasa ile de korunamıyor. Neden korunamıyor? Güçsüz kimdir? Sayın Bakan, Sayın İskân Bakanı açıkladı. Dün açıkladı basın toplantısında. 33 küsur bin müracaatçı var eşdeğer için, Güneyde mal bırakmış müracaatçı var. Bunun 27,000'ini çözdük, 5,500 küsuru, tam rakam söylemiyorum ama 5000 civarında olan çözümlenememiştir. İnşallah onu da Mart sonuna kadar çözmleyeceğiz.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - E, başvurmayan?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - E, 15... Bir de başvurmayanlar var.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Tabii.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ama yine 15 senede, dikkatinizi çekerim, 5,000 nüfus, hakkını alamamış, 'T' Cetveli bile çıkmamış nüfus, 150,000 kişilik nüfus içinde çok büyük bir rakamdır.

15 senede (T) cetveli bile çıkmamış, puanları bile çıkmamış insanların, 15 senede güçsüz insanlar bunlar işte.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Öbürü aldı, Londra'da sattı sterlin bile aldı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Güçsüz bunlar olamamış. Şimdi bu güçsüzlere karşı korumak mecburiyetinde iken siz eğer gerçek adaleti, eğer gerçek hukuk düzenini bu memlekete getirmek istiyorsanız, tam tersini yapıyor ve hakkını aramasın diye bu güçsüzler, bu mahkum edilmiş olan, bu 15 senedir mahkum edilip de hakkını alamamış güçsüzler, iki mahkemede, istinafta hakkını aramasın diye elinden mahkeme hakkını alıyorsunuz. İşte gerçek adalet, hukuk düzenine aykırı olan bunlardır. Bunları ikaz etmek, bunları söylemek mecburiyetindeyiz. Ola ki üstüne ölü toprağı serilmiş olan muhalefetimiz de gün ola sesimizi duyar da hiç olmazsa vatandaşın elinden katmerli biçimde hâlâ alınmakta olan bu haklara sahip çıkma yönünde adımlar atmaya başlar. Memuru, işçiyi, eşdeğer mal mazlumunu korumaya yönelik davranışlara girer.

Sayın başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimi bitireceğim ki eğer geçirecekseniz, eğer ertelemeyecekseniz mesai saatleri dahilinde Yasayı geçiresiniz diye. Yalnız ona da geçmeden önce aynı kitaptan yine yetkili Filozof Sayın Velidedeoğlu'ndan kısaca totoliter hukuk görüşü hakkında neler söylediğini getirmek istiyorum.

"Alman ulusunun" şimdi savunma yapılıyor, "Alman ulusunun yararına olan herşey haklı, bu yarara aykırı olan herşey haksızdır." Almanya'da hukuk görüşü, anlayışı bu. "Alman halkının yararına" doğrudan Hitler zamanında Führer belirleyeceğine göre, yukarıdaki tümcenin anlamı şu oluyor. Führer'in uygun gördüğü herşey haklı, uygun görmediği herşey haksızdır. Şimdi bu mantığa göre sizin yaptığınız nedir?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Führer hangisi bunların?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Gelin kamuoyuna gidelim, referanduma gidelim ve bu mahkemenin kalkmasını halk istiyorsa...Buradaki Führere bellidir. Buradaki Führer'in yerini Eroğlu Hükümeti almıştır, açıktır. Getirdiği Yasa ile Führer belli. Ben yaparım diyor hukuk anlayışında, halk yararına davranmak mecburiyetindesiniz, yeniliklerde de, değişikliklerde de. E, bu diyorsunuz halk yararınadır. Dönüyorum ben uygulamaya bakıyorum, halk uygulamaları beğenmediği için, %100 oranında, %98 oranında mahkemeye gidiyor, müracaat ediyor, ondan sonra da birinci mahkemenin kararlarını beğenmediği için yine yarıdan çok olarak %60 oranında bu kez ikinci mahkemeye gidiyor. Yani halk sizin kararlarınızı beğenmiyor, Führer'in kararını beğenmiyor, ama siz,yine de toplum mecburdur diyorsunuz, ben yaparım ve bu olur diyorsunuz ve mahkemeyi islâh edecek yerde, mahkemeye salon verecek yerde, mahkemeye para verecek yerde, mahkemeye idari yetkililer salon sorununu çözümleyecek, temel sorunu çözümleyecek yetkiler verecek yerde mahkemeyi kaldırılıyorsunuz. Sayın Mahkeme Başkanı geciken adalet adalet değildir diyor. Geciken adaletle uğraşacak yerde, beyliflerle uğraşmak mecburiyetinde kalıyor, ya da beyliflerin motosikletleri, motosikletlerin benzini ile uğraşmak mecburiyetinde kalıyor. Ya da yargıçlar oturuyor davaları şüatlendirecek yerde, bir salonu hangisinin, hangi gün bölüşeceği tartışılıyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizzat benim önümde mahkemede yargıçlar steno bulamadıkları için arandı, çağırıldı, çağırıldı. Yahu gelmiyor mu bu adamlar şeklinde yüksek sesle bağırışıldığı için...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Her gün öyledir.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Steno olmadığından dolayı, dava ertelemişlerdir. Her gün böyle olmaktadır. Ayıp asıl buradadır. Ayıp olan, halkın temyiz mahkemesine büyük oranda müracaat edip hak araması değil, ayıp olan, mahkemeye 15 senedir salon verememektir, yargıç verememektir, idari personel verememektir, beylife motosiklet bulamamaktır, tebliğleri, icraları zamanında yapamamaktır. Ayıp olan budur. Biz, ayıbı kaldırmanın yolu olarak, halkın yetkilerine tecavüzü seçtik ve bu yolda, işte demin de söylediğim çerçevede, 34 milletvekili üstünlök sayesinde, kılıç elde, sadece yasalara değil, Anayasaya da saldırıyorsunuz, tecavüz ediyorsunuz. Sayın Dayıoğlu bunu çok açıklıkla kabul etmiştir, zabıtlarda da vardır. Geçmişte diyor böyleydi, geldik değiştirdik, şimdi tıkantık diyor. Bir deneyelim de olmazsa, bir sene sonra gene dönmek mümkündür diyor. Fazla bir zarar olmaz. Ya o bir sene içinde temyiz hakkından yoksun kıldıklarınızı ne yapacaksınız? Bir kişiye bile haksızlık yapılmış olursa, adalet yerine getirilemez bu memlekette arkadaşlar. İşte o nedenle, ben tekrar çağırıyorum. Vazgeçin, yol kısa. Daha oylamadınız. Bu Yasadan, yasal değişiklikten vazgeçin, bu mahkeme sistemini daha ıslah edici çalışmalar yapın. Sorunları daha etkin biçimde çözülemeye yönelin, ki halkın muktesep hakkına tecavüz etmeyesiniz, Anayasayı da çatır çatır çiğneyemeyesiniz. Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ergün Vehbi. Buyurun Sayın Kotak.

MUSTAFA ERBİLEN (Lefkoşa) (Yerinden) - Konuşmaları aynen kabul ediyorsun, ilâve edecek birşey yok.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizi dinleme olanağı bulamayan ve Londra'larda gezen arkadaşları da aydınlatmak ve gerçekten bu Yasanın...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa) - Senin için söz aldı yani.

İSMET KOTAK (Devamla) - Yasa Tasarısının kesinlikle Anayasaya aykırı olduğunu vurgulamak için ve Komisyon Başkanımız Sayın Zaim Necatigil'le değerli arkadaşımız Güner Goktuğ'un burada söylediklerini yanıtlamak için söz aldım. Bir arkadaş dışarıda daha ne kadar söz alacaksınız dedi. Eğer sağlığımız izin verirse, bu Yasayı geçirmememiz için, hem genelinde, hem her maddesinde, hem her sözcüğünde söz almak niyetindeyiz. Bizim sabrımız sonsuzdur. Biz bu halk bir görev verdi. Bazıları görevden kaçtılar. Biz, göreve sahip çıktık ve bu Mecliste muhalefet görevimizi sonuna kadar yerine getireceğiz. Sağır sultan gibi kulaklarını kapayan Meclis dışı muhalefetin de bu konuda katkılarını beklerdik. Ama ne acıdır ki, gözlerini kapadılar, kulaklarını kapadılar ve Yasa hakkında görüş de açıklamadılar. İvir zıvırla uğraşmaktadırlar.

MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) (Devamla) - Demek ki, doğru yolu buldu onlar. Sessiz destek veriyorlar.

İSMET KOTAK (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; olay gayet açıktır. Anayasa, yasa ile ihlâl edilmektedir. Anayasanın 143'üncü maddesi, bu Yasa ile ortadan kaldırılmaktadır. Ulusal Birlik Partisi, arkasına

aldığı birkaç yargıyla şimdi bu yolu denemektedir ve tabii günün konusu, Çalışma Bakanının fabrika gibi böyle çalışan kesimin, işçi haklarının karşısında yasa tasarısı ürettiği bir dönemde, gayet kötü bir örnek de önümüzde Anayasanın ihlali için getirilmiş ve bırakılmıştır. Hiç kuşumuz yoktur Anayasanın ihlâl edildiğine. 143'üncü maddenin (4)'üncü fıkrası ortadan kaldırılmaktadır ve buna ait Sayın Göktaş, yalnız işinize gelenlerin Komisyondaki sözlerini okudunuz dedi. Bu defa işime gelmeyenlerin sözlerini okuyacağım sizlere. Ve Sayın Dayıoğlu'nun, benim bu sözümü Komisyonda söylediği sözlerle teyit ettiğini de tekrar dikkatinize getireceğim. Çünkü, 1985'ten önce sistem neydi, 1985 Anayasası ne getirdi, 1985'ten sonraki temenni edilen uygulama nedir? Ama bu Meclis, beş yıl bunu ertelemiş durumuna girmiş oldu. Ama bugün önümüzde olan, bir açıklgözlük tasarısıdır.

Yapar görünerek yıkma politikasına bürünmüştür. Olay gayet basittir. Sayın Zaim Necatigil konuşmasında bize yanıt verirken, gereksiz konuşma yapıldı bu kürsüden dedi. Bu yasal değişikliği savunmaya çalıştı. saygı duyarım. Bazen bu kürsüden hem gerekli konuşma yapmak, gereklidir, hem de gereksiz konuşma ile bu kürsüyü işgal etmek, kamuoyunun dikkatini çekmek ve sizin Anayasa suçu işlemenizi engellemek de bir milletvekili görevidir. Dolayısıyla biz bütün bu hakları kullanmaktayız burada ve bu halkın verdiği oyun yanıtını verebilmek, görevi yerine getirebilmek için sonuna kadar bunda direneceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; minareyi çalacak olan kılıfını hazırlar. Dolayısıyla halkın elindeki istinaf hakkını çalabilmek için böyle bir prosedür uydurulmuştur. Eğer 1985 Anayasasından önce bu mekanizma yerinde olsaydı, etkili olsaydı, gerekli olsaydı o halde bu sizin övündüğünüz adaletin düzenli tecellisinin sonucu alınacak değil miydi? Dolayısıyla kalkıyorsunuz...

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden)(Devamla) - Aynısı değil ki şimdiki.

İSMET KOTAK (Devamla) - Bir Kurucu Meclis kuruyoruz. Kurucu Meclis geliyor, bütün hukukçular, bu yargıçlar da geldi teker teker ve bir sistem getirildi oraya. 143(4). diyor ki istinafın ve çok da etkili olmayan konuları tek dereceli üç yargıçlı yargı organına gitmesine itiraz yok. Böyledir kesin. Ama önemli olanların mutlak surette istinaf hakkının kaldırılmaması gerekmektedir. Gelen esas budur. Siz ne yapıyorsunuz? Esası değil, genelini koyuyorsunuz, kaldırıyorsunuz ve ıvır zıvırla bir yargıcın uğraşmasına veriyorsunuz. İşte hakkınızı kaldırmadık. Üç yargıçlı mahkemenin göreceği nedir? Saydınız, en önemlilerini koydunuz ve savunma yaptınız. Sayın Dayıoğlu da okuyacağım sizlere tekrar. Sayın Necatigil gibi o da çok fikir değiştiriyor.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden)(Devamla) - Maddeyi de oku İsmet Bey.

İSMET KOTAK (Devamla) - Okuyacağım efendim.

Maddeyi de okudum. Anayasa maddesi gayet açıktır, nettir. Yüksek Mahkeme Başkanı size okudu, anlattı. Yüksek Mahkeme Başkanı, var mı? Bu ülkenin Anayasasını korumakla yükümlü olan zat size diyor ki bu, budur. Sizin karşınıza görüş koydu. Kıbrıs Türk Barolar Birliği Başkanı Sayın Osman Örek karşınızda görüş koydu. Kim koysun başka? Sayın Dayıoğlu da sizin yanınızda, yalnız, bir bunu deneyelim diyerek görüş koydu ama, işe ek cetvele geldiğinde söylediklerini alın inceleyiniz, ne diyor. Sayın zaim Necatigil de öyledir bence pozisyonu, çünkü geldi bir ay önce buraya, heyecanla gümrükten mal kaçırmaya gibi, biz başka komisyonda çalışırken, ne yapalım bu Mecliste 4 tane milletvekilimiz muhatelefe mensup, hangi komisyona koşturacağız, o gün bir diğer komisyonda çalışırken bu tarafta oyladınız, hatta not da yazdınız Kotak oylamaya katılmadı.

ZAIM NECATİGİL (Lefkoşa)(Yerinden)- O gün oylamadık.

İSMET KOTAK (Devamla) - Bilmiyorum ne gün oyladığınızı. Meclise getirdiniz oylamaya katılmamışız.

HÜSEYİN Ş. SERDAROĞLU (Girne)(Yerinden) - Siz ülke dışında idiniz.

İSMET KOTAK (Devamla) - Nerede istersem olayım. Siz öyle yarım yamalak bunu geçirmeye kalktınız. İyi ki öyle idi de tekrar getirdiniz ve geri gittiniz. Israr ettik Meclis Genel Kurulunda, lütfettiniz, kabul ettiniz, geri gitti. Ne oldu? Sayın Zaim Necatigil ile Komisyon üyeleri fikir değiştirdiler. O listenin içerisinde Bakanlar Kurulu Kararları da vardı. Eğer o gün inatla bunu geçirmek isteselerdi Bakanlar Kurulu Kararları da üç yargıçlı mahkemeye gidecekti. Alta, tek yargıçlıya gitmeyecekti. O gün görüşülmedi. E, çok şikayet oldu, gelin bir tanesini çıkaralım ve çıkardılar Bakanlar Kurulunun Kararları ve ihmalleri çıktı. Ama Bakanların bu tanrının gölgesi Ulusal Birlik Partisinin seçkin bakanlarının kararları ve ihmalleri siz götüremezsiniz alt mahkemeye, ancak yukarıya üç yargıçlı götürürsünüz ve o üç yargıç da dediği dedik. Kararı alacak ve orada bitirecek. Niçin? Çünkü Tanrının oğulları Bakanlar Kurulunda bakanlık sürmektedirler. Ne oluyor? Vatandaşın dilekçe hakkı var, verilmiştir. Bakanın önünde üç tane dilekçe, Sayın Erbilen gibi puro içiyorsa o da, üç tane dilekçenin bir tanesiniyanlışlıkla yanlışlıkla yere düşmüştür, iki tanesini imzalayıp göndermiştir, hakkı yerine gelmiştir vatandaşın.

Üçüncüsünü şikâyet ediyor. Ben dilekçe yaptım. Ben ısrar ettim, formunu doldurdum. Bizde yok. Çünkü bakan puro içerken yere düşürmüştür. Gelen, geriye kalan temizleyen insanlar da alıp çöpe atmışlardır. İşte ihmal, apaçık ihmal. Sayın Zaim Necatigil ihmal çok süsledi püsledi de ben de en kötü misali vermek istiyorum. İhmal. Bakanın ihmal. Puro içiyordu, iki tanesini imzaladı, hakkını verdi, bir tanesini düşürdü. Suçu ne bu yurttaşın? Ondan sonra, birinci mahkeme hakkını yitirdi. Niçin? Çünkü Bakan ihmal etmez efendim. Bakan ihmalkâr mı? Bakan, herşeyi doğru gören adam. Tanrının oğlu, UBP'nin Bakanlar Kurulu Üyesidir. Bu, mümkün değil beyler.

Sayın Zaim Necatigil ne diyor? Beyler, çünkü Ulusal Birlik Partisinde grup toplantısı yaptılar. Bir grup arkadaşı ikna etmeleri lâzımdır. En iddialı olan kimdir? Sayın Zaim Necatigil, eski Başsavcımız, bizim de saygımız vardır. Geldi, bu kürsüden aynen oradan yaptığı konuşmanın benzerini yaptı, onları ikna etti, bizi de ikna edecek. Ne diyor ikna ederken?

Efendim, ihmaller maddesini olsun çıkarın diyoruz biz. Hadi bunların kararları. Oturdu, düşündü, çalıştı ve bu kararı verdi. Hayır, ama karar vermedi. Az önce söylediğim gibi, puro içme sevdasına vatandaş hakkını yedi. İhmaldir bu ve bu ihmalin bedelini yurttaş mı ödeteceksiniz? Sayın Zaim Necatigil şöyle diyor. Eğer yukarıya bu listeyi koyarsınız, yani bakanları, Kamu Hizmeti Komisyonunun, yerel yönetimlerin, yani Ünlü UBP Belediye Başkan ve Üyelerinin çünkü onlar da tanrının gölgesinde, onlar da tanrılaştılar, UBP tanrıları da, onlar da kazalarda, bir de muhtarlar var köye kadar gider. Yerel yönetim karar verecekler. Bunlar hep doğru karar verir. İhmallerini ve bedelini siz ödeyeceksiniz. Anne Hizmeti Komisyonu iniyor aşağıya, eşdeğer, iskân bakanlığının iskân işleriyle ilgili filân falan komisyonları. Bugün %95 davalar onlardandır mahkemede. Değil kararlar, ihmalleri de. Eğer diyor Zaim Necatigil, siz ihmaller sözcüğünü çıkarırsanız, vatandaş bir açık kapı bulur. Onun

geriye kalan makamların ihmalinden ötürü hakkım yendi deyip mahkemeye başvurur. Ne büyük felâket değil mi? Vatandaş açık kapı buldu ve hakkını aramak üzere alt mahkemeye başvuracak. Büyük cinayet Sayın Necatigil'e göre. Kapatın diyor kapıyı. Kapatın, kilitleyin ki bu vatandaş üç yargıca gitsin, üç yargıç da zaten karar verdi. Kendi kendine verdiler kararı. Size yasa empoze ettiler. Bizim istediğimiz yasa budur diyor, Anayasayı boşverin. Anayasa 1985'te bunu yazmış, mühim değil. Siz listeyi geniş tutun. %95 davalar diyor Sayın Dayıoğlu iskân davalarıdır, %95. Kendi söylüyor. Yani siz istisna değil, genelleme yapıyorsunuz. En ağır konularda gelen davaları tek kademeli üç yargıçlı mahkemede bitireceksiniz ve ihmal kapısını da bulduğunda vatandaş, kilitleyeceksiniz. Oh, rahat ve bu yargıç grubu, hem de oyçokluğuyla Yüksek Mahkeme Başkanının ve birçok yargıcın karşı oylarına rağmen, çekimsiz oylarına rağmen, Baro'lar Birliğinin Başkanının karşı oylarına rağmen bir yığın hukukçunun karşı olmasına rağmen bir geceyarısı harekete geçecek ve geleceksiniz bunu geçirmeye çalışacaksınız. Niçin? Bunları alt mahkemeye götürmemek için, ihmal da olsa götürmeyeceksiniz. Hayır. Ama aynı yargıçlar oturdu karar verdi, Güner Göktuğ'u dinlediğinizde, bundan böyle hazır olsun Ulusal Birlik Partisi Grubu. Oturacak yargıçlar, hangi yasayı isterlerse hazırlayıp size sevkedecekler. Ee, teknik heyet, öyle derlerdi. Bazı arkadaşlarınız bize geldiler. Efendim, biz çok şeye karışmıyoruz. Neymiş? Teknik konudur bu. Biz de zannettik bunlar araba sürececek, yahut da kamyon. Teknik konu muymuş bu? Hangi teknik konu? Hak yeme yasası ve üstelik de aktarma yapılıyor kürsüden. Hazır döküm veriliyor. Anayasaya uygundur dedi yargıçlar. Yarın, ben Anayasa Mahkemesine başvurursam bu yasada, bana cevabını Güner Göktuğ şimdiden verdi.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Kararı verdiler.

İSMET KOTAK (Devamla)-Bu sizin diyor, kararı verecek olan yargıçlar zaten Anayasaya aykırı olmadığını şimdiden söylerler. Öyleyse adalet nerde? Sayın Zaim Necatigil söylesin bunu. Adalet nerde? Madem bu yargıçlar bu yasanın Anayasaya uygunluk bildirimini de verdiler, ben kime başvuracağım? O zaman ben 1985'te Anayasa Komisyonunda ısrarla bu yargıçlardan kurulu bu sistemle yürümez bu yargı diye ret oyu kullanmamın nedeni, haklı olarak ortaya çıkmaktadır. Yeşil şapka giyecek, Anayasa Mahkemesine oturacak, turuncu şapka giyecek...

ERGUN VEHBİ (Lefkoşa) (Yerinden) - Yüksek Mahkeme.

İSMET KOTAK (Devamla) - Yüksek Mahkeme olarak oturacak.

Kırmızı şapka giyecek İdare Mahkemesine oturacak. Böyle sistem getirdiniz. O zaman da ne dediniz bize? Tutanaklarda vardır. Efendim yargı bu kadar pahalı olmasın. Bizde nerde bu kadar bol yargıç? Onun için böyle bunları amalgame edelim. Kıbrıs halkı, yalnız Türk değil, yalnız Rum değil. Kıbrıs halkı 60'dan beri bu kazığı yemektedir. 60'tan beri. Başkanlık sistemi dendi Dr. Küçük de rahmetli, Makarios'a emanet edildi iki toplum. İki tane çoban güdeceksiniz sizi. Sistem bu. Başkanlık sistemi değil. Alakası yok Başkanlık sistemi ile. 60-63. 3 yıl bile süremedi. Darmadağın oldu memleket.

Anayasa sistemini alınız, yargı sistemini alınız aynı felaketin içerisinde. Siz çatışma noktalarını artıracaksınız, ondan sonra da tarafsızlık isteyeceksiniz. Bu mümkün mü? Sistemi oturtuyorsunuz ondan sonra mahsurlarını görüyorsunuz. Anayasa Komisyonuna gidiliyor 85, bir yığın insan çalışıyor aşağıda 12-13 kişi, 15 kişi. Kurucu Meclis kuruyoruz bir yığın insan burada zamanını veriyor yargıya bir yeni yaklaşım getiriliyor. Eğer 85 öncesi istenseydi, niye Anayasaya bu madde kondu? Niye? Oyleyse siz yasa yolu ile yargıçlar istedi. diye bir bölümü, Anayasayı tadil ediyorsunuz. Suç işliyorsunuz. Ben Anayasa Mahkemesine başvuracağım, bu defa da cevabı hazır. Zaten Anayasa-aya aykırıdır, aykırı değildir yargıçlar kararını verdi. Ben bu komisyonda bu görüşü beyan eden yargıçları nasıl kabul edeyim? Anayasaya önerdim. O günlerde Anayasa Komisyonunda, yargıç reddetme yetkisi bu halkın. En önemli konudur bu. Hayır efendim yargıç çok az bu memlekette bulunmaz. Bir de red getiriyorsak, reddi-hakim getiriyorsak nereye gideceğiz? E, öyle ise çok bulaştırmayınız. Hem yargıçları bulaştırıyorsunuz, hem sonra dönüyorsunuz bize bazı empozelerde bulunuyorsunuz.

Dolayısıyla bunları kabul etmek olanaksızdır. Kendi tüzüğü olmayan bir mahkemeden bahsediyorsunuz. Söylüyor kendileri. Daha tüzük bile yapılmamıştır ve maalesef bu yargı, Sayın Osman Örek en acı şekilde eleştirmiştir. Geçen defa tutanaklarda okudum. Kendi tüzüğünü çıkarmaz, kalkar bizlere Anayasayı takdir edecek yasa önerilerinde bulunurlar ve UBP de bunu asker gibi sıraya dizer. İçerde ne konuştuysanız, red kullanmış olan varsa, gerçi görüş kullanmasını takdir ederim. Çünkü onun ötesini bilmediğimiz için konuşmuyoruz. Ama buradaki görünümünü bu yasaya verdiğiniz destek hatalıdır. **Anayasayı** yasa yolu ile tadil ediyorsunuz. Değiştiriyorsunuz dolaylı yasa ile.

Gerekçeleri Sayın Zaim Necatigil saydı. Gerekçeler zaten Yüksek Adliye Kurulu size sayıp verdi Sayın Zaim Necatigil. Sizin eklemenize gerek yoktur. İşte bize verilen tutanaklarda bütün belgelerde vardır. Neydi gerekçesi yazdılar buraya. Gerekçelerini okuduğunuzda göreceksiniz ki ana konu bina konusudur. Ana konu bina konusudur. Ana konu birkaç yargıç konusudur. Masraf konusudur kendi açısından, devlet açısından da değil. E, burada yok öyle bir çok üstün hukuk ilkeleri ki bu Adli Kurul bunun arkasına saklandı da savundu. Öyle bir şey yok. Ama iş konuya geldiğinde diyor odaya ve **bağlıyor**. En çok diyor konu, bizi ağırlıkta bırakan konu, sayıyorum maddede de Dayıoğlu'na yine geleceğiz. İskân konusudur. E peki Sayın Ergün Vehbi'nin dediği gibi iskân konusu bu kadar önemli ise neden bunu by pass yapıp yargının iki kademesinden **kurta-**rip tek kademeye getiriyorsunuz? İstinaf hakkını neden alıyorsunuz? Sayın Zaim Necatigil aslında komisyon tutanaklarına baktığınızda bir makama daha çıkardı. Ama burada önermedi. Burada tutanaklarda vardır. Sayın Zaim Necatigil'inkini işte tarih de vererek tekrarlar açısından. 10 Ekim 1990 tarihli toplantısına ait özet tutanaklarda, ikinci sayfada Güner Göktaş'dan sonra konuşuyor Zaim Necatigil. Ve şimdi tek yargıçtır hep ondan istinafa gidilmektedir.

- 1543 -

Dr. MUSTAFA ERBİLEN (Lefkoşa) (Yerinden) - Zaim Beyin cevaplarını da vermiş oluyorsun diye.

İSMET KOTAK (Devamla) - Veriyorum evet.

Dr. MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) (Devamla) - Çünkü cevaplarını verecek biraz sonra.

İSMET KOTAK (Devamla) - Yo vermez bunu sakladı. Konuştu efendim. Sen Londra'da gezerdin Sayın eski Bakan. Geziyordun sen.

1544/...

Turist ofisleri açıyordunuz ama söyledik bunu, sakladınız. Çünkü birincis gelen metinde bütün bunlar vardı ve geçecekti. Sonra yani çektiler bizim engellemelerimiz ve UBP'nin bunu kabul etmesiyle ertelediler. Ondan Bakanlar Kurulu gelirleri bu listeden çıktı. Madem gerekliydi niye çıktı? Güzel, biz çıkışından memnunuz. Çünkü Bakanlar daire gölgesinde bu işi doğru yaparlar, Bakanlar Kuruluna gelince herhalde kötü yaparlardı, onu çıkardılar. Ama Sayın Zaim Necatigil komisyonda diyor ki bu organlar hiyerarşik olarak en yüksek organlardır, sayılanlar. Esas itibarıyla kurumun, kuruluşun hiyerarşik konumu esas olanlar onların kararlarının üç yargıktan işlem görmesi öngörülmüştür diyor. Devam ediyor. Benim şahsi görüşüm İzin Makamı da çıkabilir. Yani araçlara izin veren makam. Bir tek belki, yani hiç, kalan küçük bir olay bu ve Sayın Zaim Necatigil onun da çıkabileceğini söyledi ama o da listede kaldı. Yani hasbel kader o da çıkabilirdi.

HÜSEYİN ŞÜKRÜ SERDAROĞLU (Girne)(Yerinden)- Sesli düşünerek söylemiş olabilir.

İSMET KOTAK (Devamla)- Ha sesli düşündüğünüzde hatalı düşünürsünüz, onun için lütfen sessiz düşünün ki doğru düşününüz.

HÜSEYİN ŞÜKRÜ SERDAROĞLU (Yerinden)(Devamla)- Sesli düşündü.

İSMET KOTAK (Devamla)- Tamam efendim, sesiz düşününüz bundan böyle.

Şimdi efendim Sayın Salih Dayıoğlu'nunkini ben okumadım dediler. Güner Göktuğ ve diğer Zaim Bey, burda zaten uzun söyledi, tutanaklar var, ben size zamanınızı almamak için okumadım. Ama bir baktım ki tekrar ihtiyacınız

oldu bazı noktalara. Sayın Dayıoğlu da sizin fikrinizde değildi. Şu da çıkabilir, bu da çıkabilir. Onun da bir kararı yoktur. Ama siz dediniz ki elalem bunu söylüyor, tıktınız hepsini istisna hali ortadan kalktı, esas geldi. Ne kadar esas dava varsa, hepsini koydunuz üçlüye. Alt mahkemeyi toptan kaldırdınız. Sayın Dayıoğlu özellikle dördüncü, dördüncü diyor. Yani ondan sonra meşgul etme açısından devam edersek altıncı gelir o listeye göre. Kamu Hizmeti Komisyonunun kararları beşinci, ondan sonra yerel belediyeler, şunlar, bunlar. Ama öncelikle 4, 5,6 ve tekrarlıyor, 4,5,6 kesinlikle mahkememizde bulunan işlemlerin %90'ını teşkil etmektedir. Siz %90'ını teşkil eden işlemleri alıyorsunuz ve diyorsunuz ki en güzeli alt mahkemeyi kaldırmak. Tek kademe ve istinaf hakkı yok. Üç yargıç oturacak, kararı verecek, Osmanlı kadısı gibi ve bu işi bağlayacak. %95'i diyor. Peki ondan sonra aynı kişinin diğer bölümlerdeki yaptığı konuşmalarını incellerseniz 85'ten önce aynı sıkıntılar içinde olduğunu görürsünüz. Kendi istedikleri sistem içinde. Kendi istedikleri sistem içinde aynı sıkıntılarla, gene dava bitmiyordu, kendi söylüyor.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Davalar değil, yargıçlar rahatlayacak.

İSMET KOTAK (Devamla)- Aylar söylüyor. Aylar. Şu kadar ay bitmedi. Kendi söylüyor tutanaklarda ve bundan sonra siz bırakıyorsunuz %5 izin vereceksiniz işte Bakanlar Kurulunu önemsemedi, onun için ona bıraktık geriye. %95 Allah aşkına alın bizim başımızdan bunu. Ne güzel, okullardan da kapatınız Sayın Eşber Serakıncı kurtulsun. Hastaneleri de kapatınız Hasipoğlu kursulsun, bakanlığı rahat yapsınlar. Zaten Sanayi Holding kapandığı için Sayın Bakan rahattır Sanayi Bakanlığı bakımından. Onun için geriye kalanlara da bir kapanma imkânı veriniz olsun bitsin.

TİCARET VE SANAYİ BAKANI ATAY AHMET RAŞİT (Yerinden)-
Size göre kapandı Sayın Kotak. Öyle birşey yoktur. Biraz
ezbere konuşuyorsunuz.

İSMET KOTAK (Devamla)- Verdiniz bize listeleri
efendim. Aldık listeleri efendim. Yok efendim sizin liste-
lerinize dayanarak...

ATAY AHMET RAŞİT (Yerinden)(Devamla)- Buyurun
gidelim gezelim.

İSMET KOTAK (Devamla)- Aldım. Gezeceğiz tabii.
Biz davetinize icabet ederiz, memnuniyetle. Eğer...

ATAY AHMET RAŞİT (Yerinden)(Devamla)- Sağlıklı
bir şekilde ayakta kalacak.

İSMET KOTAK (Devamla)- Eğer 60 kişi çalışan bir
fabrikada, 60 kişilik fabrikada 5 kişi. Liste verdiniz
bana. Sizin listenizi aldım, hayretler içinde izledim.
Çünkü ben sık sık giderim ama bu ara demek mesafe olmuş,
60 kişinin işlediği fabrikada 5 kişi. Biri müdür herhalde,
biri de, iki tane bekçi. Bir gece, bir gündüz koysak,
işçi yok demektir. Siz Elektrik Kurumu olarak on buçuk
milyar liralık elektrik ihalesi yaptınız. Tel fabrikası
orda ne iş yapar. Hiç. Özür dilerim, konuyu atladık.

Neyse konumuza dönersek, Salih Dayıoğlu 4,5 ve
6'nciyi orda %95 dedi, burda %90 teşkil eder diyor. Ona
da razıyız. Geriye %10 kalıyor diyor, önemli değildir diyor bu.

ve Maliye Bakanlığına bağlı birtakım gümrüklerde olan işlemlerdir
o %10. O son gümrükler olayıdır herhalde. O da çıkmaz. O da
çıkmaz, kaldı şeyde, dipte.

İÇİŞLERİ , KOYUŞLERİ VE ÇEVRE BAKANI SERDAR DENKTAŞ
(Yerinden) - Acıktık.

İSMET KOTAK (Devamla) - E acıktıysanız ara veririm.
Ben rahatım yani. Biz sizi engelleyeceğiz bu yasayı söyledik.
Yani mecburuz, engelleyeceğiz.

BAŞKAN - Devam edelim efendim?

İSMET KOTAK (Devamla) - Tabii edeceğiz de acıkan arkadaş-
lara biraz ızaz ikramda bulunursanız.

BAŞKAN - Sayın Kotak, uzayacak mı efendim daha?

İSMET KOTAK (Devamla) - Uzayacak. Kesinlikle uzayacak.

BAŞKAN - Peki efendim izin verirseniz şey edeyim.

İSMET KOTAK (Devamla) - Tabii. Memnuniyetle. Güner
Göktuğ'un söylediklerine geliyoruz nasıl.

İSMET KOTAK (Devamla) - Sayın milletvekilleri;
oturumu kaldığı yerden devam etmek üzere bugün öğleden sonra
saat 14.30'a erteliyorum. 14.30 efendim. Teşekkür ederim.

Kapanış Saati:12.56

- 1548 -

- İKİNCİ OTURUM -

Açılış saati: 14.45

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin
2'nci Dönem, 1'inci Yasama Yılı'nın 22'nci Birleşiminin
2'nci Oturumunu açıyorum.

Ad okunarak yoklama yapılacaktır.

(Ad okunarak yoklama yapıldı.)

1549/...

KĀTĪP- Toplantı yeter sayısı vardır Sayın Başkan.

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; toplantı yeter sayısı vardır. Gündeme devam ediyoruz. Söz sırası Sayın İsmet Kotak'taydı.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Ben devam ediyordum efendim.

BAŞKAN- Buyurun Sayın Kotak.

KĀTĪP- Ek sunuş varmış.

BAŞKAN- Sayın Kotak; bir saniye müsaade eder misiniz. Bir ek sunuş yapacağım Kotak'ın izniyle.

Gazi Mağusa milletvekili Sayın Ömer Demir'in yurt dışı izin istemi var. Okuyunuz lütfen.

KĀTĪP-

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,

8-10 Aralık 1990 tarihleri arasında yurt dışında olacağımdan bu süre için izinli sayılmamı saygılarımla onurlarınıza arz ederim.

Ömer Demir
Ulusal Birlik Partisi
Gazi Mağusa Milletvekili.

BAŞKAN- Uygun görülmüştür efendim. Devam edin Sayın Kotak.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)- Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Sayın Güner Gökтуğ'un, Salih Dayıoğlu'nun görüşlerine bakarak vermiş olduğu yanıtı burada sunmak ve o günkü, en azından var olan görüşlere işaret etmek isterim. Sayın Salih Dayıoğlu bu yapılacak değişlikle dışta pek konunun kalmayacağını söylüyor. Dediğim gibi aynen cümlelerini okuyacağım. "Cetveldeki 4,5 ve 6 aşağı yukarı Yüksek İdare Mahkemesinin iş yoğunluğunun %90'ını teşkil eder. Geride kalan %10'dur. Veya Maliye Bakanlığına bağlı bir takım gümrükte olan işlemlerdir. Onlar çok fazladır." Şimdi demek ki %90'ını bu kapsam içine alıyorsunuz. Dolayısıyla istisnası değil, esası bozuyorsunuz.

Sayın Güner Gökтуğ ise tutanaklardan okuyorum, aynen yanıtı şöyle: "Eğer bunları kabul ederseniz bunların dışında tek yargıçların bakacağı dava kalmayacak." Tutanak böyle Sayın Gökтуğ. Yani başka dava kalmayacak. Yani siz yasanın hilesine açıklama getiriyorsunuz.

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa)(Yerinden)- Sorudur o Sayın Kotak.

İSMET KOTAK (Devamla)- Yok soru değil, nokta. Ben soru işaretlerini iyi tanırım. Noktayı da iyi tanırım. Nokta.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden)(Devamla)- Kendi söylediklerimizi inkâr mı edeceğiz?...

İSMET KOTAK (Devamla)- "E, bakacağı dava kalmayacak." Salih Dayıoğlu cevap veriyor size Sayın Güner Gökтуğ. "Bu aklımıza geldi." Soru olsaydı böyle bir cevap verirdi size? "Bu aklımıza geldi. Bunların dışında tek yargıçların bakacağı davalar pek fazla değil." Sizi tasdik ediyor.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden)(Devamla)- Kalmayacak.

İSMET KOTAK (Devamla)- Efendim bana sormayın, kendi aranızda halledin o işi. Yani bu itiraf ediyorsunuz. Anayasanın doğrudan doğruya bu yasa ile o maddesinin ortadan kaldırıldığını, ihlâl edildiğini ve ortadan kaldırıldığını itiraf ediyorsunuz. Sayın yargıç diyor ki gayet net olarak size %90'ıdır. Siz de diyorsunuz eğer bunları kabul ederseniz, bunların dışında tek yargıçların bakacağı dava kalmayacak. Soru da olsa Sayın Salih Dayıoğlu yanıtlıyor. "Bu aklımıza geldi. Bunların dışında tek yargıçların bakacağı davalar pek fazla değil." Bizim söylediğimiz doğru. Sayın Zaim Necatigil bana koridorda "bu söylediklerinize siz inanıyor musunuz?" dedi. Ben sizinkilerini okuyorum burda. Siz inanıyorsanız bu söylediklerinize ben de inanıyorum. Dolayısıyla mal meydanda. Yapmak istediğiniz budur. Yani Anayasanın o maddesini resmen ortadan kaldırıyorsunuz. 85 Anayasasından önceki duruma götürüyorsunuz konumunu. Yine Anayasa konusunda bundan hep şikâyet ettiniz Sayın Salih Dayıoğlu'na. Temas etmem, ettim. Şimdi de Sayın Taner Erginel'in diğer bir bölümünü söyleyim ki Anayasa açısından durum nedir meydana çıksın."Yüksek idare Mahkemesinin yargı sistemi geçmiş Anayasamıza göre tek dereceliydi ve Kurucu Meclisimizde bu konuyu tartıştık ve o zaman taslağı hazırlayan komisyona gelen yargıçlardan biri de bendim.

Ben oradaki arkadaşların görüşleri de, Yüksek İdare Mahkemesinin kararlarının istinaf edilmemesi fikriyet konusuydu. İşte geçmiş anayasa ile bu Anayasa arasında bir değişiklik yapılmasının nedeni rinden biri geçmiş Anayasada istinaf yoktu. Nasıl değişiklik yaptı yani Anayasamızda soru? 143'üncü maddesinde Genel Kurul diyor iki dereceli olacak, bir yargıç dinleyecek diğer üç yargıçla mahkeme de bunu kontrol edecek. Ancak istinafi durumlarda belirli ilke oturtulacak olay budur. Siz şimdi bunları bir yasa yapıyorsunuz ve Ulusal Birlik Partisinin 34 kişilik çoğunluğuna dayalı olarak Anayasayı bu maddesi ile o maddesini ortadan kaldırılıyorsunuz. Yeni Anayasayı yasa ile değiştirme teşebbüsüne giriliyorsunuz ve bana göre de anayasal suç işliyorsunuz veya en azından halkan elindeki en büyük olanağı kaldırılıyorsunuz. Şimdi bazı arkadaşlar önce bu Yasaya çok ciddi yaklaşım yaptılar baktılar gördüler ki o kadar ciddi kriterler vardır, bir de Ulusal Birlik Partisinin çevresi vardır onun için en iyisi biz de buna eylet diyelim de kendi içimizde birbirimizin boğazına düşmeyelim diyerek buna evet dediler. Her ne pahasına olursa olsun, bu yargıçlar bu fikirlerini daha önce de beyan etmiş dahi olsalar eğer bu Meclis bu tasarıyı kabul eder, yasallaştırırsa bizim Anayasa Mahkemesine gitmek boynumuzun borcudur. Kararı verecek olan bu yargıçlar da gülmüş bir ortamın ortaya çıkacağını şimdiden biz de tutanaklar açılırız. Saygılar sunarım. Bütün sorumluluk Ulusal Birlik Partisinin omuzları üzerindedir.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kotak. Sayın Necatigil, söz istediniz mi efendim?

KOTAK - İstediler, efendim geldiler söylediler.

BAŞKAN - Söz istediğiniz Sayın Necatigil? Buyurun.

ZAIM NECATİGİL (Lefkoşa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bazı yabancı sistemlerden söz edildiği için söz alma gereğini duydum, fazla vaktinizi almak niyetinde değilim, daima üzülmeyi tercih eden bir kişiyim. Önce Amerikan sisteminden söz edildi. Amerikan sistemi esasında İngiliz sisteminin paralelinde olan bir sistemdir. Yani Anglo-Amerikan Sistemi diye bilinen bir sistemdir. **Kontinental Sistemden farklıdır.** Amerika'daki sistem bizim Anayasamızın 151'inci maddesinin (3)'üncü fıkrasında olan sistemdir. Sabrınıza sığınarak bu fıkrayı okumak istiyorum. "Yetkisiz tutuklamanın kaldırılması için emirname. (Habeas Corpus), bir yetki kullanılmasını sağlamak için emirname. (Mandamus), herhangi bir mahkeme veya yargı niteliğinde yetki kullanan herhangi bir makamın yanlış bir kararının uygulanmasını önlemek için emirname. (Prohibition), bir makamın herhangi bir yetkiye dayanarak işgöl edildiğinin soruşturmasına ilişkin emirname. (Covanto) ve herhangi bir mahkemeyi veya yargı neteliğinde yetki kullanan herhangi bir makamın kararının iptali için emirname. Dikkatinizi çekerim, 151'inci maddenin (3)'üncü fıkrası herhangi bir makamın kararının iptali için emirname. (Certiovary) çıkarmaya münhal sıra Yüksek Mahkeme Yargıtay olarak yetkilidir." Anglo Amerikan sisteminden getirilen denetim budur.

1960 Anayasamız yapılırken, İngiliz, yani Anglo-Amerikan Sisteminde olan denetimle beraber bir de kontinental sistemde olan denetim getirildi. Yani, Ülkemizde her iki denetim, gerek Anglo-Amerikan, gerek Kontinental Sistem uygulanmaktadır. Anglo-Amerikan Sistemdeki denetim, Anayasanın 151'inci maddesinin (3)'üncü fıkrasındaki denetim, Yüksek Mahkemeye yargıtay olarak giden denetimdir. Şimdi huzurunuzdaki yasa bu denetimle ilgili değildir. Ancak, sırası gelmişken şunu da söyleyeyim ki, Amerika Birleşik Devletleri'nde ayrı bir idare mahkemesi yoktur. Alt mahkemelerden yapılan başvuruların istinafı, eyalet mahkemelerinde görüldükten sonra en son merci olarak da Washington'daki Yüksek Mahkemeye istinafen gelmektedir. Ama, Anglo-Amerikan Sisteminde aynı düzeydeki bir mahkemenin bir yargıcının verdiği kararın daha fazla yargıçlı bir kademedeki istinaf edilmesi söz konusu değildir. Böyle bir sistem yoktur dünyanın hiçbir yerinde. Ancak, alt mahkemelerden yapılan istinafların üst mahkemeler dinler ve esasen bizim Ülkemizdeki denetim sistemindeki farklılık da budur.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Bizde zaten eksikti yani. Bu biraz daha eksiltiyor.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Onun için, ben daha önce de söyledim. Bir alt mahkemeden bir üst mahkemeye istinaf söz konusu olsa, sizlerle yerden göğe kadar uyuşurdum.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Yani bu eksikti.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Ancak, böyle bir durum söz konusu değil.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Nedir söz konusu olan, anlamadım.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Şimdi gelelim Kontinental Sisteme. Yani, 1960 Anayasası kabul edilirken, Kontinental sisteminde bir yargı denetimi olarak yönetimin aldığı kararların

denetim bakımından uygulanması, ülkemizde ilk defa olarak, modern bir sisten olarak 1960 Anayasasıyla getirildi. Ama, 1960 Anayasası aynı zamanda Anglo-Sakson Sistemini de korudu. Bu gelen sistem evvelâ 1960 Anayasasınının 146'ncı maddesinde belirlenmişti. Bizim Anayasamızın 152'nci maddesinde aynı sistem, yani Kontinental Sistem, Türkiye'de ve Yunanistan'da, o zaman 1960'da uygulanan sistemi biz aynı şekilde aldık. Fakat ...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Şimdi geriliyor.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Nedir bu Kontinental Sistem? Yürütsel ve yönetsel yetki kullanan herhangi bir organ veya kurumun kararını denetlemek. Dava sebepleri de, yetki aşımı, yetkiyi kötüye kullanma ...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- İhmal.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Anayasaya aykırılığı veya yasaya aykırılığı. 4 dava sebebi var ve bu dava sebepleri içtihatlarla uygulamada yorumlanmış ve geliştirilmiştir.

Şimdi, hukuk kaidelerini, yani, mahkemenin Yargı Organının, yönetimi denetlemesiyle ilgili hukuk kaidelerini Kontinental Sistemden aldık. Ancak, mahkeme düzenimiz Kontinental Sistemden yine de farklıdır. Şu bakımdan farklıdır. Kontinental Sistemde danıştay vardır. Danıştayın daireleri vardır. O daireler birer uzmanlık daireleridir. Daha alçak derecede, daha alt derecede yönetimin kararları denetlenebilir. Ancak, alt derecede, Danıştay derecesinde denetlenen bir hususun istinafı yoktur. Ne de Türkiye'deki sistemde Danıştayın bir yargıcının verdiği kararın 2 veya 3 yargıca istinafı sözkonusudur.

Bu kesinlikle böyle değil. Her sistem kendine özgü özellikler getirmektedir. Bizim sistemimiz de kendine özgü özellikler getirmiştir. Daha önce de söyledim, yine de tekrarlamakta yarar vardır, biz İstanbul'un bir sentini kadarız, küçük bir semtten bir devlet çıkıyor.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Ali Koçman'a dedi, adaları devlet ilan edecekti.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Sayın Kotak ben sizi devletin çıkaracağıyla ilgili olarak.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Tamam efendim.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Yani biraz sabrinizi bekleyin.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Devlete şey edecekti de onun için. Peki efendim özür dilerim.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Çünkü düşünce akışını devletin yani özür dileyerek söylüyorum.

BAŞKAN - Sükuneti bozmayalım efendim.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Çünkü bu hukuki noktaların bir düşünce akışı içerisinde söylenmesi lazım. Yani ben politikaya yapmıyorum o bakımdan.

Türkiye'de ilaveten bir de İktisat Birleştirme Komisyonu var bizde o yok. Örnek olarak Sayın Dayıoğlu sizlere söylediğinde daha doğrusu komisyona söylediğinde şöyle demişti; belki ben tam söylediğini anlatamam ancak benim anladığım kadarıyla demişti ki, "Eğer bu Yasa uygulamada bazı aksaklıklar getirirse yine bu düşünülür ve Yasa'da gerekli düzeltme yapılabilir. Sayın Dayıoğlu size çok katı olduğunu söylemek için başka ifade de bulundu. Esasen bir yasanın uygulanması ile meydana çıkan durumlar

nedeni ile o yasanın değiştirilmesi çok doğal birşeydir. O bakımdan yani bunun tenkit edilecek bir yanı yoktur. Hatta bazı yargıçlar demişlerdir ki, şimdi aynı düzeyde yapılan bu çift dereceli denetimde bazı sorunlar çıkmıştır. Orneğin, aynı düzeyde, aynı statüde bir yargıcın verdiği karar aynı statüde üç yargıç tarafından bozuluyor. Bu defa içtihad nedir? Yüksek İdare Mahkemesinin bir yargıcı, kendi belirttiği ilkenin doğru olduğunu iddia ederse ve aynı konu üç yargıçlı aşmada denetlenirse ülkemizde içtihadı birleştirme mahkemesi de olmadığına göre bir içtihad kargaşası sözkonusu olabilir. Bunlar açık kalplilikle tartışılan konulardır. Daha önce de söyledim sabrınıza sığınarak bir defa daha söylemek istiyorum, yönetimin yargı tarafından denetlenmesinde en esaslı ilke yargıç bağımsızlığı ilkesidir ve hukuk kurallarının gelişmiş olması aynı zamanda hukuk devleti ilkelerinin kabul edilmiş olması ile etkin bir yargı denetimi sözkonusu olabilir. Ülkemizde yargı denetimi hakikaten hepimizin öğünebileceği bir denetimdir. Kişi Hak ve Özgürlükleri bakımından, yönetimin denetlenmesi bakımından ülkemizde yargı bir çoğumuzun tahmin ettiğinin ötesinde gelişmiş bir aşamadır.

Vatandaşın en büyük güvencesi budur. Yoksa aynı derecede bir yargıç dinlemiş, üç yargıca mı istinaf edilmiş, yoksa üç yargıç ilk ve son mahkeme olarak oturup da karar mı vermiş? Bunlar çok daha geri plânda kalan hukuki durumlardır. Kimsenin kuşku olmasın. Şayet yurttaşlar açısından daha az güvence sağlayan bir sistem getirilmiş, istenmiş olsaydı, bunu sanırım en başta ben karşı çıkardım ve sanırım diğer arkadaşlarım için de aynı sözü söylemek mümkündür.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Bunu zaman gösterecek efendim.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Bizim görüşümüz odur ki ...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Bunda iyi imtihan veremediniz. İnşallah ötekilerinde.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Bizim sistemimizde zaten herhangi bir istinafta ağırlık hukuki noktalar olduğuna göre, Yüksek İdare Mahkemesinin 3 yargıçlı hem ilk mahkeme, hem son mahkeme olarak oturması, hem olgular çbakımından üçünün de birlikte değerlendirme yapması, hem de hukuki noktalar bakımından değerlendirme yapması, vatandaşa mutlaka daha laz güvence sağlar denilemez. Hatta ve hatta karmaşık olguları olan bir davada 3 yargıcın o olguları değerlendirmesi, hep birlikte değerlendirmesi, hukuki noktaları da hep birlikte tartışması elbette daha fazla güvence sağlayabilir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Bütün davaları öyle yapalım Sayın Zaim Necatigil. Zamandan tasarruf edersiniz. Ceza davalarını da bir oturumda bitirelim. Asacağınızı asın, keseceğinizi kesin.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Ceza davalarında alt mahkemeden üst mahkemeye gitme konusudur.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Onu da değiştirin. Size göre yarın onu da getirin. Bak ne gzel izah ettiniz. Uygundur dediniz. Yapın onu da.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Ceza davalarında, ağır cezada 3 yargıç oturur. 3 yargıçtan tekrar daha yüksek mahkemeye, yine 3 yargıçlı mahkemeye istinaf edilir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Birşey değil, siz onu da bir yargıca indirin, tasarruf yapın.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Aynı şeyi söyleyecek olsak, meselâ sizin söylediğiniz tamamıyla gerçek olarak kabul edilirse, belki de bu sistemlerde de aynı derece içerisinde iki kademeli bir denetim sistemi getirilmek istenecek...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Pahalı olmasın diye bunu zaten aynı derecede getirdik.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Pahalı olmasın diye değil efendim. Bina yok, hakim yok.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Binanız yok, hakiminiz yok dediniz.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- şimdi bina sorununa da gelelim.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Başka bir gerekçeniz yoktur ki.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- şimdi, ilk mahkeme ve son mahkeme olarak siz, 2 kademeyi azaltırsınız, 2 kademeye denetimi azaltırsınız, bu defa 3 yargıçlı mahkeme belirli günler ayırarak 3 yargıçla söz konusu olan salonu kullanabilir ....

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- 3 yargıç buluşmayacaklar. Biz yaşadık onu.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Daha etkin bir denetim yapabilirler. Günlerini belirleyebilirler.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- İnşallah.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Aksi halde eğer iki dereceli denetim devam ederse, hakikaten salon sorunu daha büyük bir sorundur. Çünkü, yargıçlar teker teker oturduklarında bu defa salon ihtiyaçları daha kesif olur.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Bizde kararı tek yargıç yazmaz mı Sayın Zaim Necatigil? Aykırı olarak hem. Anayasa ve yasalara aykırı. Tek yargıç yazar. Ötekiler de imza basar. Karar örnekleri getireyim size.

ZAİM NECATİGİL(Devamla)- Efendim, yine Kontinental Sisteme gelecek olursak, Kontinental Sistemde kararlar...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Bizdeki hangi sistemdir Zaim Bey? Karışık sistem?

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Mahkemenin kararı olarak yazılır, karşı oyu olan yargıçlar da, karşı oyunu yazar.

Bu böyledir. Yalnız İngiliz Sisteminde en yüksek mahkemelerde İngiltere'de yargıçların herbirinin ayrı ayrı karar yazdıklarını görüyoruz. Bazıları aynı sonuca varmaları halinde ya hukuki değerlendirme bakımından ayrı karar yazmayı tercih ederler, ve yahut olgular bakımından farklı bir değerlendirme yaparlar. Tüzükler konusuna da

Tüzükler konusuna değinildi. Esasen Anayasamıza göre mahkeme tüzüklerini yapma yetkisi Yüksek Mahkemeye aittir...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa) (Yerinden) - Madde 124. Oturup yapmadıkları için o ayrı mesele.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Ancak tüzük yapmadılar, tüzüksüz bir uygulama var iddiası da hatalıdır. Mevcut tüzüklere göre hareket ediyorlar.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Niçin tüzük yoktur işte.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - 1962'de yapılan tüzüğe göre hareket ediyorlar ama orda da bir tüzük yoktur diye bir durum yoktur.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - 1990'da devlet ilân edildi. Hala Makarios'un tüzüğüyle hareket ederler. Olacak iş mi bu?

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Anayasa aykırılık konusuna gelince bizim görüşümüze göre böyle bir aykırılık yoktur. Şayet öyle bir görüşte olsak burada bu Yasayı savunmazdık. Ancak Anayasaya aykırılık konusunda son söz yine Anayasa Mahkemesininindir. Onun için benim önerim rahatlıkla oy kullanabileceğimiz bir yasayı incelemekteyiz, vicdanen huzur içindeyiz...

ERGÜN VERİMLİ (Yerinden) (Devamla) - İngiliz bile huzur içinde değil ama hıde neyse.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Ergün Vehid ile Ergün Kotak vicdenlerimize hiçbir şeyi. Biz böyle bir durumda olsaydık, hakiketen Anayasa'yı savunulduğuna inanmış olsaydık ve sizin söylediklerinizin ne olduğunu anlamış olsaydık ki benim de aynı her iki görüşü de savunmuş olurdum...

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Bizim de. Ama oylarınız öbür tarafta.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Hiçbir zaman burada Anayasa aykırı olduğuna şüphelenmediğimiz bir Yasayı savunmazdık. Hele ben şahsen böyle bir savunma içerisine girmezdim.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Tadil ediyorsunuz Anayasayı. Yani çığnemek değil tadil.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Ama dediğim gibi. Boynumuz kıldan ince en son söz Anayasa Mahkemesininindir o da yine bir garantidir onun için huzur içinde olabiliriz.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Bakalım hangi yargıçlar girecek.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Nasıl düzenleyecekler, zaten Anayasa Mahkemesini kimler oluşturur bellidir.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Yeşil şapkalılar, öbür davada kırmızı şapkalılar.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Kendini beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BANKAN - Teşekkür ederim Bayın Necatigil. Hiçbir şey var mı? Say bakalım. Hiçbir şey yok.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Tasarının madde madde görüşmesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul Edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Madde madde okuyunuz efendim lütfen.

KATİP -

YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ YETKİ YASA TASARISI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki Yasayı yapar.

Kısa
İsim

1. Bu Yasa Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasası olarak isimlendirilir.

BAŞKAN - 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul Edenler?... Etmeyenler?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KATIP-

Başvuruların
Duruşması
Cetvel

2. Bu Yasaya ekli Cetvelde gösterilen durumlarla ilgili olarak yapılan başvuruların duruşması üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi tarafından yapılarak karara bağlanır.

BAŞKAN- 2'nci maddeyi oylarınıza ...

KATIP- Ek Cetveli okuyorum.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Cetveli de okunmuş kabul edin.

BAŞKAN- Okuyun efendim, okuyun.

KATIP-

EK

CETVEL
(Madde 2,3)

(1) Bakanlıkların İşlem ve Kararları.

(2) Yerel yönetimlerin işlem ve kararları.

(3) İskân, Topraklandırma ve Eşdeğer Mal Yasası uyarınca oluşturulan Komisyonların işlem ve kararları.

41/1977
5/1981
27/1982
23/1985
3/1988
12/1989
44/1990

(4) Kamu Hizmeti Komisyonunun işlem ve kararları.

27/1975
38/1989

(5) Motorlu Araçlarla Yolcu ve Eşya Taşınması (Denetim) Yasasının 4'üncü maddesi uyarınca oluşturulan izin Makamının işlem ve kararları.

(6) Yukarıda sıralanan organ ve kuruluşların ihmalleri.

BAŞKAN- Evet arkadaşlar, 2'nci maddeyi oyluyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

(Cetvel 2'nci maddeye eklenmiştir.)

KÂTİP-

Tek Yargıç
Yetkisi

3. Bu Yasaya ekli Cetvelde gösterilen durumlar dışında kalan başvurular Yüksek İdare Mahkemesinde görevli tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanır.

BAŞKAN- 3'üncü maddeyi oyluyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

KÂTİP-

İstinaf

4. (1) Üç Yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi tarafından verilen kararlar kesindir.
(2) Tek yargıç tarafından verilecek kararlara karşı üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesine istinafen başvurulabilir.

BAŞKAN- 4'üncü maddeyi oyluyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Ne kaldı geriye?

KÂTİP-

Koruma

5. Bu Yasanın yürürlüğe girmesinden önce dosyalanıp duruşmasına başlanan başvuruların duruşması yukarıdaki kurallara bakılmaksızın tek yargıç tarafından dinlenip karara bağlanır.

HUKUK VE SİYASİ İŞLER KOMİTESİ BAŞKANI ZAIM NECATİGİL (Yerinden)- Efendim, bu konuda küçük bir değişiklik önermek istiyoruz.

BAŞKAN- Buyurun. 5'inci maddeyle ilgili mi?

ZAIM NECATİGİL (Yerinden)(Devamla)- 5'inci maddeyle ilgili.

BAŞBAKAN DERViŞ EROĞLU (Yerinden)- Düzeltme mi, değişiklik mi?

ZAIM NECATİGİL (Yerinden)(Devamla)- Düzeltmedir. Redaksiyon.

BAŞKAN- Peki, redaksiyon. Buyurun Sayın Komite Başkanı.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Adı redaksiyon. Dur bakalım redaksiyon mu? Dinleyelim biz de.

HUKUK VE SİYASİ İŞLER KOMİTESİ BAŞKANI ZAIM NECATİGİL- Efendim, şimdiki haliyle olan madde 5'inci madde, "bu Yasanın yürürlüğe girmesinden önce dosyalanıp duruşmasına başlanan başvuruların duruşması", ondan sonra bir virgül koyuyoruz, "yukarıdaki" yani "2'nci madde kurallarına bakılmaksızın". Yani, yukarıda denildi, ona açıklık getirmek bakımından 2'nci madde diyoruz. "Bakılmaksızın" sözcüğünden sonra bir virgül konulmasını öneriyoruz.

BAŞKAN- Peki efendim, teşekkür ederim. Son şekliyle okuyunuz efendim lütfen.

KÂTİP-

Koruma

5. Bu Yasanın yürürlüğe girmesinden önce dosyaları duruşmasına başlanan başvuruların duruşması, 2'nci madde kurallarına bakılmaksızın tek yargıç tarafından dinlenip karara bağlanır.

BAŞKAN- 5'inci maddeyi son şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

KÂTİP-

Yürürlüğe
iriş

6. Bu Yasa, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

BAŞKAN- 6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler? Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri; tasarının madde madde görüşülmesi tamamlanmış, ikinci görüşmesi sona ermiştir. Tasarının üçüncü görüşmesi Kısa İsim okunmak ve bütünü oylanmak suretiyle yapılacaktır. Kısa İsmi okuyunuz lütfen.

KÂTİP-

Kısa İsim

1. Bu Yasa, "Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasası" olarak isimlendirilir.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Sayın Başkan, oylamadan önce söz istiyorum.

BAŞKAN- Buyurun Sayın Kotak.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi kısa isimle son oylamasını yapıp yasallaştıracağınız bu metnin, yürürlükteki Anayasanın 143(4)'üne aykırı olduğunu ve bizzat bu 143'üncü maddenin (4)'üncü fıkrasını olduğu gibi ortadan kaldırıcı ve ihlâl edici olduğunu burada tutanaklara geçirerek şunu belirtiriz ki bu Yasa kabul edildiği takdirde Anayasa Mahkemesine götürüp bunun iptalini isteyeceğiz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kotak.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Son defa uyardık sizi.

BAŞKAN - Tasarının bütününe oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Hayırlı olsun.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Hiç kimseye hayırı olacak değil.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; şimdi de üçüncü sırada yer alan Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasa Tasarısı ile Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu görüşülecektir. Sayın Komite Başkanı Raporunuzu sunar mısınız efendim? Sayın Coşar.

EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE VE PLÂN KOMİTESİ BAŞKANI SALİH COŞAR (Yerinden) - Bu kadar çabuk geçer?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - İdam kararı da böyle geçer Sayın Coşar. Bir maddelik.

BAŞKAN - Evet efendim, buyurun.

EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE VE PLAN KOMİTESİ BAŞKANI SALİH COŞAR - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

CUMHURİYET MECLİSİ EKONOMİ, MALİYE,
BÜTÇE VE PLAN KOMİTESİNİN MOTORLU
ARAÇLAR VE YOL TRAFİK (DEĞİŞİKLİK)
YASA TASARISINA (Y.T.NO: 35/1/90)
İLİŞKİN RAPORUDUR.

Komitemiz, 5 Aralık 1990 tarihinde yapmış olduğu toplantıda Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasa Tasarısının Ek'te sunulan sunuş gerekçesi ile Ekonomi ve Maliye Bakanının vermiş olduğu bilgiler ışığında görüşerek çalışmalarını tamamlamıştır.

Komitemiz, Tasarının Kısa İsim yanbaşıklı 1'inci maddesini aynen ve oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, Tasarının 2'inci maddesini yapmış olduğu biçimsel düzenlemeyle birlikte oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, Tasarının 3'üncü maddesini yapmış olduğu teknik düzenlemeyle birlikte oyçokluğuyla kabul etmiştir.

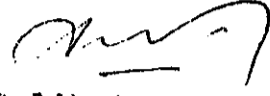
Emas Yasanın 5'inci maddesinin KISIM I ve KISIM II'nin değiştirilmesini öngören tasarının 4'üncü maddesini Komitemiz oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, Yasanın "Yürürlüğe Giriş" maddesi olan 5'inci maddeyi, maddede tasarının bazı bölümlerinin Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlüğe gireceğini öngören düzenlemeyi, Yasanın tümünün 1 Ocak 1991 de yürürlüğe gireceği şeklinde düzenlemiş ve oyçokluğuyla kabul etmiştir.

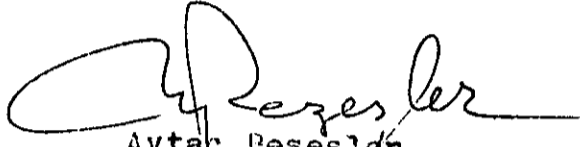
Komitemiz, Tasarının tümünü yapmış olduğu düzenlemelerle birlikte oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komite üyelerinden Sayın Ergün Vehbi ile Sayın İsmet Kotak ret gerekçelerini Genel Kurulda açıklayacaklarını belirterek Tasarının tümüne ret oyu kullanmışlardır.

Komitemiz, Tasarının rapor ışığında değerlendirilerek kabulünü oyçokluğuyla Genel Kurula salık verir.

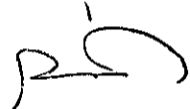
Salih Coşar
(Başkan)

Aytan Beşerler
(Başkan Vekili)

(Toplantıya katılmadı)

Kenan Akın
(Üye)

Günay Ceymaz
(Üye)

İsmet Kotek
(Üye)

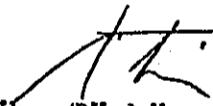
Ergün Vehbi
(Üye)

Taşkent Atasayan
(Üye)

Mustafa Hacıahmetoğlu
(Üye)

Sühe Türköz
(Üye)

1572/...

5 Aralık 1990

GENEL GEREKÇE:

Ülkede değişen ekonomik, mali ve teknik koşullara uygun olarak, Motorlu Araçlar ve Yol Trafik Yasasını yeniden düzenlemek.

MADDE GEREKÇELERİ:

- 1- Tasarının 1.'nci maddesi "Kısa İsim" olarak tasarının ismini düzenlemektedir.
- 2- Tasarının 2.'nci maddesi, pratiklik ve zaman kazanmak amacı ile, 5.'nci maddeye bağlı EK'in Kısım I ve Kısım II'de belirtilen harçların, her yıl yüzde yüzünü aşmamak koşulu ile beş katından fazla olmayan bir miktara kadar artırma yetkisi verilmektedir.
- 3- Tasarının 3.'üncü maddesi, artan trafik kazalarının önlenmesi, motorlu araçlara takılan plâkalardaki keyfiliği azaltarak ve belirli esas ve kısıtlara bağlayarak denetim altına almaktadır.
- 4- Tasarının 4.'üncü maddesi ülkemizde değişen mali ve ekonomik koşullara uygun olarak, 5.'inci maddeye bağlı Kısım I ve Kısım II'yi kaldırmak ve yerlerine yeni Kısım I ve Kısım II'yi koymaktır.
- 5- Tasarının 5.inci maddesi Yasa'nın değiştirilen maddelerini ne zaman yürürlüğe gireceğini belirlemektedir.

Ben Komisyonunda ikaz ettim, söyledim. Herkes bildiği için fıkrayı tekrarlamayacağım ama o meşhur padişahın fıkrası gerçekleşmek üzere. Artık millet duyduğu zaman ruhsat paraları %100 artıyor, gülüyor. Kahkaha atıyor, hadi yahu onu da mı artırıyorlar diye gülüyor, gülmeye başlıyor. Yani o gülme krizi topluma gelmiştir. Bundan sonrası artık tehlikeli, ikaz ediyorum.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Anlat o hikâyeyi bir kere daha arkadaşlara.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Buyurun Sayın Uzun.

EMİN UZUN (Lefkoşa)(Yerinden) - Hikâyesini anlat.

SALİH COŞAR (Lefkoşa)(Yerinden) - Hikâyenin aslını bilmiyoruz.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Osman Örek tutanaklara geçirmişti.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Osman Bey de mi okumuştunuz?
Şimdi efendim padişah vergiyi basıyor. Madem ki arkadaşlar arzu etti fikrayı da anlatalım. Padişah basıyor vergiyi. Vezir geliyor, diyor ki "herşey tamam padişahım, işte kızdılar, bağırıyorlar, çağırıyorlar ." "Söyleniyorlar mı?" "Söyleniyorlar" "Bize de küfrediyorlar mı?" "Ediyorlar" "Birşey değil bir zam" daha diyor, Ertesi ay veya 3, 5 ay sonra , sizin yaptığınız gibi ertesi ay değil de 3, 5 ay sonra bir zam daha, al bir vergi daha aşar vergisi artırılıyor, gelir vergisi artırılıyor. Yine tabii adamlar sıkılıyor. Padişah soruyor, sorguluyor vezirleri. "Ne oldu, halkın durumu ne?" "Herkes size küfrediyor. bizi ise yakaladıklarında ayak altına alacak havalarda, kızgınlık içinde bize bağırıp çağırıyorlar" "Öyle ise" diyor "herşey tamam, basın tekrar devam edin vergiye" vergi, zama devam. Malı mülkü elinde defterdarların, teraziler meraziler, kantarlar, 3 padişaha, bir vatandaşa diye mallar ayrılır, ürünler alınır ~~götürülür~~ her gün bir yeni vergi. Arkasından padişah yine soruyor "ne oldu" diye ve vezir diyor ki "vallaahi padişahım hiçbir şey anlamadım. "Neyi anlamadınız?" "İşte geçmişte vergi koyuyordunuz, habire geliyordu vatandaş küfrediyordu, bağırıyordu, kızıyordu, başını duvardan duvara çarpıyordu iyi diyordunuz. Ama şimdi vatandaş artık duyunca gülmeye başladı" diyor. "Kahkaha ile u, yine vergi geldi diyerek uzaktan uzağa kahkaha ile gülüyorlar" "Ha, aman' dedi padişah "kaldırın dedi, derhal bu vergiyi kaldırın" dedi. "İş bindi tehlikeye, şimdi durum kötü, saldırabilirler, herşey olabilir" işte sizin de geldiğiniz nokta bu noktadır.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Nedir top yoluna devam eder bu memlekette ?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - İşte ben şimdi müşaade ediyorum. Lütfen siz de konuşun, gerçekten halk gülüyor. Yani gerçekten Allah, Allah diyor. Gaz'a yeniden zam geldi diyor ve gülüyor yani. Arka arkaya gaz 13'tü 14,000 oldu diye gülüyor. Yani ne yapsın da gülmesin? Ergün Bey gördün mü diyor bana gelen su parasını? Yo dedim nerden göreyim?

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Çoğ daha fazla gülecekler.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ve kahkaha ile gülüyor. 700,000 lira falan su paraları. İşte efendim bilgisayara geçirilmiş de yanlış yapılmış. Yanlışlık yapılmayan elektrik faturalarına da 500,000, 300,000. Telefon paraları 250,000, 300,000, 400,000. Böyle böyle geliyor. Diyeceksiniz ki vatandaş biriktiriyor, ödemiyor. Ödeyecek hali kalmadı. Doğrudur biriktiriyor. Yani vatandaşa artık şunu sakın ola önermeyin. Gelen faturaları, gelen zamları her ay muntazam para artır bir yere koy da sıkışma. Böyle bir öneri yapmanız olanaksızdır. Çünkü vatandaşın elinde birşey kalmadığı gibi maaşı da peşin yemektedir. Zaten onu da çevirdiniz. Maaşını da peşin yemektedir. Bankalardan her ay bulabildiği, o köşe bankalarından aldığı paraların taksitlerini değil faizlerini ödeyememektedir. Onları da ilave edelim. Neyi artıracak da elektrik paralarını, telefon paralarını veya maksat paralarını ödeyecek. Bir arkadaşım dedi ki yahu ne olacak işte bir aylıktır, bir defa ödeyecek bunu. 200,000 lira. Mesela benim gibi hasbel kader lüks olmayan ama biraz büyücek araba Ford Türkiye'nin...

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) Sizin sayenizde.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Evet en rahat olmayan arabasıdır. Sayın Kotak'ın dediği gibi Ulusal Birlik Partisinin sayesinde mecburen. Bize dağıtıldı, bunu alacaksınız. En lük hangisi ise o tabii. Gürüklerle, vergilerle o da ayarlanıyor ve onu alıyoruz biz. Alıp da doğru dürüst yapılmadığı için Sayın Koç da aracı zaten .Aracının anası. Yani Almanya'nın aracısı. Alıyor, komisyonu tutuyor, Almanya'ya geçiriyor. Lisanslı çalıştığı için parayı. Koç'un aracısı da burda hükümettir. Vergiyi oturtuyor ve her gün de %30- 35 emsallerine göre pahalı yakıt kullanıyoruz. Yani havaya devletin, halkın paralarını da yakıt olarak bu arabalardan ekonomik olmadıkları için iyi işlenmediği için, yani mesleğimdir, söyleyim. Yani makinesi iyi yapılmadığı için , supabı, ayarı içi olmadığı için...

RUHSAN TUĞYAN (Gazi Mağusa)(Yerinden) - O arabayı niçin aldınız?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hangisini alayım?

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Mercedes alaydın be kardeşim.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Eğer Honda alacak gücüm olsa, Honda alacağım ya da eğer başka daha ekonomik Isuzu alacağım, halim olsa o olacak. Reno'lar da ondan aşağı kalmıyor. Yani Reno'lar da öyle ekonomik değil. Hani bazı şeyler var size kandırıyorlar işte efendim şeyi elektronikmiş, ateşleme sistemi de, tasarrufludur. Kıyas yaptığınız zaman Türk arabaları ile yabancı arabaları, ben yabancı arabanın methiyesini yapmak istemiyorum ama kıyas yaptığınız zaman en iyisi %20-25 daha masraflıdır, daha fazla yakıt harcamaktadır. Bu doğaldır. Kullanılan parçada, işlemede, malzeme, eksozundan tut, herşeyine kadar. Alıyorsun iki ay sonra eksoz çürümeye başlıyor. O eksoz da sana benzin yeyiyor. Bunlar doğaldır, bunları inkâr edemezsiniz. Teknolojidir bu. İyi teknoloji, üstün teknoloji kullanılmayıp on beş sene, yirmi sene önceki teknoloji kullanılırsa, o aracın da daha israflı, kullanacağınız aşıkardır ve biz bunu kullanıyoruz. Hasbelkader o arabayı aldım 200 bin liraya ödeyeceksin, bu aydan sonra gideceksiniz hükümete 200 bin lira ödeyeceksin. Dedik ki yani, nasıl, kim ödeyecek? Yani asgari ücretin 500 bin lira olduğu bir memlekette bir işçi hasbelkader bir Ford araba eline geçirmişse bu 200 bin lirayı nerden kesip, nasıl ödeyecek?

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Taksitle, dört taksitte.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Efendim, biriktirseymi gibi yani yahu bu on iki ayın yol vergisidir. Peki ama on iki ayda sizin ne kadar artıracığınızı da bilmeden yurttaş her ay ha, yılbaşı geliyor, harç parası vereceğiz, ruhsat parası vereceğiz, para artıracak halde midir, ona baktınız mı?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Alacağı zammı bile bilmez halâ vatandaşı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yani vatandaşlar ödeyemiyor diyorum ben. Komitede de söyledim. Bugün telefon faturalarını yurttaşlar ödeyemiyor. Telefon artık lüks değildir. Yani çıkıp da diyemezsiniz efendim kullanmasın telefonu. Evet kullanmazsa zaten iki ayda bir kesilen telefona birşey belki ödemez, kapatırsa ama onu da. Yoksa kapatmazsa her ay ona da vergi yazılır, üstüne geçer yazılır kullanmasan bile. Kapatırsan tamam ama bu devirde, bu dünyanın iletişiminde patlama içine girdiği bir dönemde hayır telefon kullanma diyecek haliniz yok elbet. Yani lüks bir tüketim maddesi, lüks bir araç değildir telefon. İşte yurttaşlar bugün bu telefon faturalarını ödeyemiyor. Biz söylüyoruz.

Hükümet biliyor aslında, zannedirim Ulusal Birlik Partisi milletvekili arkadaşlar bu konuyu araştırmadılar. Yine vicdanlarınıza hitap edelim ve lütfen Telefon Dairesine, Telekomünikasyon İdaresine gidin ve inceleyin. Bu dönem, dönem telefon kesme operasyonları yapılmaktadır. Büyük sayfalar dolusu listelerle insanların telefonları kesiliyor. Öyle beş tane, on tane, yirmi beş tane, yüz tane değil. Binlerce abonenin telefonu indiriliyor, kesiliyor, kapatılıyor. Neden? Yurttaş ödeyemiyor. Nasıl ödeyecek ve gidin tartışmaları kulaklarınızla dinleyin, görün. Gelen faturalara, telefon faturalarına nasıl itiraz ediyor, nasıl hayretlerini belirtiyor vatandaşlar. Hatta şoke olanlar, haksız yazıldığını, kendinin olmayan faturaları kendisine gönderildiğini söyleyebilmektedir orada ve yetkililerle kavga etmektedir. İşte bu neyi gösterir? Yurttaşın ödeme gücünün artık son noktasına ulaştığını gösterir. Aynı şekilde elektrik faturalarını ödemiyor yurttaşlar arkadaşlar. Efendim?

TARIM VE ORMAN BAKANI İLKAY KAMİL (Yerinden) - Ucuzdur, pahalı değildir.

ERGÜN YEHBİ (Devamla) - Tabii biz pahalı dediğimiz zaman, fazla artırdınız dediğimiz zaman bize gelen arguman budur. Sayın Bakan da, tabii kıyas listeler kendisine verildiği için, Sayın Maliye Bakanının da aynı şekilde kıyas listeler veriliyor, o da bize bizde halâ ucuz diyor. Bu tabii çok yanıltıcı bir durum. Örneğin, bizde 200.000 lira ruhsat parası koyduğumuz bir arabanın, Güneyde Rum tarafından ruhsat parası Kıbrıs Lirası olarak söylendi, onu çarptığınız zaman işte 280.000 ya da 300.000'e muadil olmaktadır. Doğrudur. Rum tarafında araç ruhsatı bize nazaran pahalıdır.

Ama bunu söylerken araç ruhsatını bize kıyaslarlar bunu verirken ordaki işçinin ücretini de, ordaki memurun aldığı da , ücretini de ordaki mühendisinin, milletvekilinin ödendiğini de getireceksiniz. Yani kazanç ile paralel kıyaslama yapacaksınız. Kazanç oranı nedir? Eğer bir asgari ücrete 500,000 lira, 200,000 lira yani nerde ise yarı yarıya bir vergi getiriyorsanız, bunun adalet neresinde? Bunun ucuz olduğunu söylemek olası değil. Rum tarafı ile kıyaslarsan, evet ucuz Ama Rum tarafında işçinin ödediği yani şu anda bizden de giden 100'lerce işçinin ödediği en asgari ödenek bizim verdiğimiz asgari ücretin 4 mislidir. E, işte toplanın yapın, işte veriyor, kıyaslayın. 4 misli, 5 misli eğer uzmanlık dalınızsa, 6, 7 misli para alıyorsunuz. 6, 7 misli bizim asgari ücrete nazaran para aldığı zaman 5 misli desek 2,500,000 lira ücret alan bir işçiye 200,000 lira araç ruhsat koyduğunuz zaman bu pahalı değildir. Elektrik parası da eğer ayda 40,000 lira geliyorsa yaktığı elektrik veya 50,000 lira 2,500,000 aldığı zaman bu da pahalı olmayabilir. Ama bütün bunları üstüste ilave ettiğiniz zaman değerli arkadaşlarım işte halkımızın kesinlikle bir çıkmaz içinde olduğunu görürsünüz. Çünkü bir ay elektrik parası gelir, ikinci ay su parası gelir. Üçüncü ay ev ruhsatı gelir, dördüncü ay bu ruhsatlar, taşıt ruhsatları gelir, beşinci ay döner tekrar telefon parası gelir. Bu durmuyor ki. Sadece bir ayda 200,000 lira verecek olursan bir sene içinde hade diyecüksün ne ise bunu da başımız, gözümüz sadakası için bunu da devlete verelim. Bununla bitmiyor ki iş. Üst üste ilave edin, getirin bakalım bir normal vatandaşın, bir normal ailenin telefon, araç ruhsatı elektrik parası, su parası olarak aylık masrafı ne kadardır? Kaldı ki enflasyon %60-70 iken ve siz maaş ve ücretlere yalnızca yüzde taş çatlasa 50, bütüt 50 civarında bir zam düşünürken ki netlerde %30'lar civarında kalacak açıktır, bütçede zaten görülmektedir. Bunu düşürürken zam olarak, vergiye zam olarak, para simsarlarına zam olarak %100 kesiyorsunuz. Nasıl bir adalettir bu, nasıl bir düşüncedir?

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Hz. Ömer adaletidir.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ne biçim bir adalettir? Yani verirken %30 üzerinde vereceksin, kaşıkla vereceksin. Alırken bütün vergilerde zamlarda %100 katmerli biçimde, kepçe ile vatandaştan alacaksın. E, bir müddet bir birikim vardır. İşte geçmişte sigorta parası aldı bir yere koydu e, ondan belki şimdilik ödüyor, e, işte bir miktar da ne bileyim ben portakal parası belki geliyordu krizden önce. Şimdi orda da sıkıntıdadır. Belki bir kısmı vatandaşların ödüyordu, ama ödemeyenler, ödeyemeyenler, döğünenler...

SALİH COŞAR (Lefkoşa) (Yerinden) - Ne krizidir bu?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) Ekonmik kriz.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Ne krizi? Körfez krizi?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hayır, Kenan Bey burda bulunmadığı için söyleyebilirim cesaretle şimdi. Eğer o burda olsaydı, söylemiş olsaydım.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) Felaket tellallığı...

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Kalkıp felaket tellallığı ilan edebilirdi bunu burdan. Çünkü bir sefer söyledim, dedim ki bu memlekette bir kriz yaşıyoruz. Şirketler batıyor. Büyük bir şirkete tekelleşme olanağı tanıdık, yanlış olarak. Tekelleşmenin sorunlarını çekiyor şimdi yurdumuz. Her sahada tekelleştirdiğiniz için bir krize düşünce, ödeme güçlüğüne düşünce o şirket her sahada bizde de büyük bunalım başladı. Tabii buna ilave olarak, ek Körfez Krisinin etkisi, petroldeki artış memleketteki yine üretimdeki düşüş hep üst üste binince yazık ki ülkemiz büyük bir ekonomik krize sokulmuştur.

Şu anda da bunu yaşamaya başlıyoruz. Biz bunu söyledik, felâket tellâllığı. Efendiler bu memlekette gerçekten bir krizi yaşıyoruz. Nedir bu kriz? Bankalar kredi vermemektedir. Bankanın kredi vermemesi de, bankanın bunalım içinde olması demektir, batma ile karşı karşıya gelmesi demektir. Çünkü bankanın fonksiyonu odur, işidir. Yani o iş için, o maksatla kurulur. Bugün bankalar, bazı bankalar hepsini demiyorum ama bazı bankalar kredi verecek durumda değildir. Verdikleri kredileri geri dönmüyor, geri alamıyorlar. Neden alamıyorlar? Çünkü öyle bir yüksek faiz politikası getirdiniz ki memlekete kredi alan yandı. Senelerce ödese ana paraya ulaşamıyor. Faizlerini ödeyemiyor. Dolayısıyla bir yerde gelip takıldı, krediler geri dönmüyor. Birinci bu.

İkincisi; bir bavul ticaretinin peşine takdiniz toplumu on beş senedir, üretimden kopardınız, bunu bir kurtuluş yolu olarak gösterdiniz. Bavul ticaretindeki her bunalımda, her engellemede memlekette burada fırtına çıkmaktadır. Bavul ticaretinde de yine dıştan kaynaklanan birtakım etkiler bize de gelmiştir, ekonomik krizi burada büyötmüştür. Nasıl büyötmüştür? Büyük tüccarlarımız o milyarlarca liralık malı her ay yapmak için bilmem şudur, budur, bu memlekete getirip satanlar mallarını gümrükten çekemez hale geldiler ve gümrük rihtimlerinde, rihtim vergisini de çoğalttık tabii, beklemektedir mallar, gidin inceleyin, görün. Dolayısıyla o da tabii bankaları etkilemektedir. Akreditif kredileri ile ithal edildiği için bu mallar müşteri gelip o malı çekmeyince nakit sıkıntısına düştü bankalar. Bir de o yönden kriz vardır.

Bir üçüncü, bankaların etkilendiği husus, el altından bu memleketteki paraların el altından veya üstünden yine ödeme güçlüğü içine düşmüş olan şirketlere, tekel şirketlere

kanalize edilmiş olması. İşte bu sebeplerden dolayı bugün memleketimiz ne yazık ki bir durgunluğu yaşamaktadır, enflasyon içinde durgunluk. Zaten enflasyon ve pahalılık vardır. Bir de durgunluk gelmiştir. Konfeksiyon durma noktasındadır.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Söyle onun bilimsel ismini.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Stadflasyon.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Aferin, geçtin ekonomiyi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bu noktada tabii stadflasyon-
dur bunun adı. Durgunluk içinde hem enflasyon, hem durgunluk. Oysa enflasyon için olanakları içeren her ne kadar dengesiz bir kalkınma yöntemi ise de hareketli bir ekonomide, hareketli ve sürekli paranın değerinin düşmesi ve pahalılığın artması ve gelir dağılımının bozulması ama hem bu varsa, hem de işsizlik başgösteriyorsa, sanayi tesisleri çalışmıyorsa bizdeki gibi, konfeksiyon tesislerinde olduğu gibi, hem de şirketler ve bankalar beraber bunalıma giriyorsa, inşaat sektörü bile en hareketli, yine yanlış olarak sürekli pompalanan inşaat sektörü bile bugün bunalıma girmişse bu memlekette gerçek bir kriz yaşanıyor demektir. Biz bunu söylediğimizde hükümet, yok efendim, güllük gülistanlık sanki konuşmuyor, gitmiyor.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Lâle devri.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ya araştırmıyor, ya gizlemeye çalışıyor. Oysa gizlemeye hakkı yoktur. Eğer demokrasi varsa, demokrasi açıklık rejimidir, eğer bu memlekette bankalar sıkıntıda ise bütün yurttaşlar bilmek mecburiyetindedirler bunu. Eğer bu memlekette şirketler sıkıntıda ise, konfeksiyon sektörü gerçekten darboğazda ise ki öyledir, yalanlanmadı bunlar, yalanlanamaz zaten. Bunları halkın bilmesi gerekir. Hükümet hayır yok diyor, Sayın Cumhurbaşkanı çıkıyor bir toplantıda, bir toplantının açılışında birkaç gün önce memleketimizde 1991 yılında büyük bir ekonomik kriz geliyor. Bu memleketin mühendisleri. Bu memleketin mühendisleri kurtarın KKTC'yi, kurtarın ekonomimizi diye çağrı yapıyor Sayın Denктаş. Hükümet başka şey söylüyor, Cumhurbaşkanı başka şey söylüyor. İşte tabii bu koşullarda siz bir de gelir, halkın sırtına binecek dolaylı vergileri, harçları, ruhsatları misli ile artırırsanız, yeni yeni pahalılık getirecek, KDV gibi birtakım vergileri gündeme getirirseniz, vatandaş bunun altında ezilir, soruyorum ben niye %100 kardeşim? Yani enflasyon bellidir, sizin ücret artışlarına getireceğiniz zam bellidir, asgari ücrete verdiğiniz bellidir, oran olarak verdiğiniz bellidir yani.

Yani 400'le 500 arasındaki farkı herkes hesaplayabilecek matematik bilgisine sahiptir bu memlekette. Dolayısıyla bunlar belli iken niye %100 zam getiriyorsunuz ruhsatlara? Diye soruyorum. Yetkililer bize diyor ki geçen sene zam yapmadık, geçen sene artırmadık onun için. Allah, Allah yani halk size borçlu kaldı, gerekçe bu. Yani halk borçlu kaldı. Aman eksik kalmasın, geçen sene almadık. Mazarete bakın. Halkın yakasına geçen sene yapışmadık, neden? Seçim vardı. Seçim yılı, dolayısıyla motorlu araçlarda geçen sene hiç zam yapmadık. Olduğu gibi bıraktık. Onun için bu sene %100 zam getirdik. Böyle mazaretle bu yönde artış getirmek insafa sığar mı arkadaşlar?

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Yani %50 demektir.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Halka da bunu söylemeye çalışıyorsunuz. Tabii son derece yanlış, son derece sakat bir mantık. Sayın Bakan bize verdiği yanıtta hizmetleri vatandaş kullanınca, devletin verdiği hizmetleri ödeyecektir. Doğrudur. Ödeyecektir.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Yollar nasıl yapılacak ya Ergün Bey.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - E, tabii yolları inşallah yapacak duruma gelirsiniz. Çünkü bugün yapılanların bütçede geçmişte de fonları, tahsisleri bu sene yapılacak olanların da hep Anavatan'dan eksik olmasın.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Şimdi Anavataña o güvenceyi vermektir önemli olan.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Eksik olmasın. Kendisine teşekkür ederiz. Master Plan çerçevesinde yapılmaktadır. Tabii onun harcını da... tabii o yolları yapıyor, harcını siz alıyorsunuz. Yolları da yapmadan haraç alıyoruz. Yani elektriği Rum üretir, siz satar haraç alırsınız. Anavatan telefon yatırımlarını

yapar, kaplıoları döşer, siz telefonlarda işte hizmet veriyoruz haracını alıyorsunuz. Aynı şekilde yolunda haracının bu şekilde alıyorsunuz.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Harcını alıyoruz biz .

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Doğrudur yani almak lazım. Devlet almadan veremez. Alacaksınız ki hizmet veresiniz. Buna biz karşı çıkıyoruz. Yani benim mantığıma da aykırıdır. Devlet alacak. Ama ayrıldığıımız nokta nedir? 50 verip de normal vatandaştan 100 alıyorsanız bu dengesizlik bir yerde toplumu patlamaya getirecektir. Demek ki ya almayacaksınız, o zaman da devlet hizmetleri durma noktasına gelebilir. Ya da alacağınız yerleri iyi seçeceksiniz, iyi bileceksiniz. Ha bunu söylediğinizde doruk noktasını da hesaplayın diyor. Sayın Mehmet Bayram yapardı bu hesapları. ulusal gelir global olarak şu kadar, gayri safi milli hasıla memleketimizde şu kadar vergi alıyoruz. Bak diyor daha alacak yer yok diyor. Bu insanlardan vergi alamıyoruz. Peki siz almıyorsunuz ama o vergi almadığınız insanlar nasıl oluyor da 250 milyonla 300 milyonluk altlarında arabaları çekebiliyorlar. 200 milyonluk da kızlarına veya çocuklarına arabaları verebiliyorlar. e, Lefkoşa'da villa, Çatalköy'de öteki villa da Mağusa'nın boğazına giderken Glabsides'te yapabiliyor. Yani vermiyor da doruk noktasına ulaştık. Bunlar nerden yapılıyor? Bunu soruyoruz. Nasıl olur da vergi vermekten kaçmaya çalışır.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Nazif Borman gömleği giydi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - İnşallah getirilecek. Zaten Sayın Borman'ın daha uygulama şeyini görmedik. Bizim eleştirilerimiz gene yavaş yavaş göreceğiz. Yani ağlayan zaman be zaman bilmem hangi apartmandaki 7 dairesini satışa çıkaran vergi vermeye gelince para bulamıyorum ama mesela Kumarcılar Hanını %50, hissesini de satın alıp devleti de Kumarcılar Hanından dışarı atıp orayı mülk edinebiliyor. 300 senelik Osmanlı yapısını, tarihsel bir yapıyı devleti ordan dışarı atabiliyor. Vergi, e vergi de yok efendim. %50...

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Devlet nerden çıkardı attı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Orda kiradaydı devlet. 2 defa, 3 defa bu Mecliste de Kumarcılar Hanı kamulaştırılınsın diye fon kondu bütçeye.

Bu Bütçeye üç kez üst üste Kumarcılar Hanı'nı Devlet kamulaştıracak diye tahsis açıldı, fon kondu, yeterli değilse artırılсын dendi. Maliye dedi ki hayır, önce bir anlaşalım, alacağız orayı, ama önce anlaşalım da mühim değil parası, icap ederse, ek bütçe geçiririz, icap ederse Maliyenin altından karşılıyoruz dendi. Ama o vergi ödemekten kaçan büyüklerimiz daha üstün çıktığı için Devletten, o Kumarcılar Hanı kamulaştırılmadı, 300 senelik.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Salamis'e sakladı parayı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ha, Salamis'i aldı tabii. Şimdi de başka...

SALİH COŞAR (Lefkoşa) (Yerinden) - Tercih meselesi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Evet. Tabii bu benim bahsettiğim Kumarcılar Hanı işi, üç-dört senelik mesele.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Şimdi Borman da giydi gömleği merak etme. O dediklerinin üstüne yürüyecek. Merak etme, yürümezse biz yürüyeceğiz.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Tabii. Benim zaten anlatmak istediğim şu. Bu ülkede, hâlâ vergi toplamada, geri kalmış ülkelerin düzeyindeyiz. Zaten Sayın Borman konuşmasında da bize, Bütçenin açılış konuşmasında da bunu söyledi, kabul etti. İşte yüzde kaçlara ulaştık? %24'lere ulaştık galiba vergi toplamada. Dolayısıyla Gayri Safi Milli Hasıla'nın %24'ünü tekrar Devlet toplayabiliyor. İşte bu da bize benzer ülkeler arasında oldukça iyi bir düzeydir dedi. Mecbur kaldı Sayın Bakan, bize benzer ülkeler desin. Oysa, aını açık böyle gururla, dünyanın uygar ülkelerinde toplanan vergi düzeyine ulaştık Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde diyebilirdi. Gelecekte inşallah bunu da söyler. Temenni ederim. Çünkü hâlâ vardır. Gayri Safi Milli Hasıla içerisinde uygar ülkeler

öyle boşuna yapmıyorlar yatırımlarını. Ne kadar alıyorlar, onu inceleyelim. Amerika'yı yeniden keşfetmemize gerek yoktur. Bir İsveç, Gayri Safi Milli Hasıla'yı ikinci dağıtım için devlet aracılığı ile %50 oranında alır tekrar. Devlet alır, olay budur.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Ergün Bey, sermayeniz ne kalacak? Eşdeğer bitiyor, vergi adaleti geliyor, yollar, limanlar, hep...

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - İşte hep beraber biz de sizden olacağız o zaman. Öyle onları düzeltince, bu işler de düzelecek. Bizde sermaye kalmayacak. Keşke yapsanız da hep beraber olsak daha iyi değil mi? Biz de memnun olsak. Ben diyorum ki, %25 oranına çıkmış olmak, övünülecek bir ölçü değildir. Uygur ülkelere bakarım ben. Kiminle kıyaslayayım kendimi? E, o demecinde Sayın Bakan Madagaskar'la kıyasladı bizi. Madagaskar'la niye kıyaslayayım ben?

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - İnsaf, yapmaz Madagaskar'la yahu Sayın Bakan.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Vardır, vardır. İsimle var. Madagaskar var, bir-iki tane daha, Maldivler falan var. Yani...

EKONOMİ VE MALİYE BAKANI NAZİF BORMAN (Yerinden) - İşine geldiğinde alıyor.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Peki, biz kendimizi niye Madagaskar'la kıyaslayalım? Niye Latin Amerika ülkeleri ile kıyaslayalım? Daha önce de söyledim. Övündüğümüzde harman kadar yer istiyoruz. Bizim ülkemizde doktor oranı, Amerika ve Kanada'nın önündedir efendim. Yani eğitimli bir toplum.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Yüksek öğrenimde dünyada dördüncü.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yani... Dünyada kaçınıcıyız efendim?

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Dördüncü.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Efendim, %95'in, %96'nın üzerinde okuma-yazma oranı yüksek.

SALİH COŞAR (Lefkoşa) (Yerinden) - Herşey oranla ifade edilmez.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ha, yani onlar tamam, güzel diyorum ben. Ama demek ki biz hâlâ bütün malzememiz olmasına rağmen, insan malzememiz var, insan malzemesini kullanamadığımız için bu memlekette, kalkınmamızı da beceremediğimiz için, bu düzeyde kaldık ve hâlâ İsveç'te %50 alınıyorsa, toplanıyorsa ve bu tekrar halka sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri, yollar, barajlar, diğer altyapı hizmetleri şeklinde dönebiliyorsa ve biz %24'lerde, %23'lerde isek, demek ki bir yerde bir zaafiyet var. Gelirleri asıl kazançlara yöneltememe diye bir sorunumuz var. Neden asıl kazançlara dedim? Çünkü bakın, aşağı yukarı konuşmama başladığımdan beri, dar gelirli, dar ve sabit gelirlinin maaşlarına, ücretlerine, gelirlerine nasıl yöneldiğimizi konuşuyoruz. Onlar üstüne doruk noktasına geldi. Ödeme gücünü çoktan aştınız. Onun için ödeyemiyor. Onun için, ödeme gücünü aştığı için telefon faturasını, elektrik faturasını ödeyemiyor. Araç ruhsatını çıkaramıyor. Araç ruhsatını da çıkarmayınca, bu kez de devlet gücünü peşine yolluyorsunuz. Sigorta parasını ödeyemiyor. Üç aylığını meselâ, bir köyde hayvan besleyen adamcağız yollayamıyor. Ne olur? Yine Devlet gücünü gece saat 24.00'te muhtarla birlikte adamın geceyarısı, hem de böyle karanlıkta adamın evine yolluyorsunuz o sigorta parasını alabilmek için. Oysa insanlar devletle karşı karşıya gelmeyi arzu etmez. Ödeme gücünü aşmasa, sigortasını da ödeyecektir, araç ruhsatını da ödeyecektir,

telefonunu da elektriğini de ödeyecektir. Yani dar ve sabit gelirli, az kazanan kesim vergilendirme bakımından dorukta vergilendirilmiş durumdadır. Oyle ise demek ki onlardan alınan para çok yüksek. Onlardan alınan zaten vergi gelirlerinin %80'ine yakını, %70 ve 80 arasındaki...

MUSTAFA ADAOGLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Bütçe konuşmalarına da bırak biraz.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Hayır ona da bırakacağım. Onda başka açılardan.

MUSTAFA ADAOGLU (Yerinden) (Devamla) - Modelle gel modele.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Onu da başka açılardan inceleyeceğiz.

MUSTAFA ADAOGLU (Yerinden) (Devamla) - Modelde etkin, ki dilerim olsaydı, bu modeli seyrü sefer ruhsatı alınmasını kabul eder miydin, yoksa tükettiğin belli oranda belli bir model daha var ortada? Onu da söyle bakalım.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - E, efendim en adil hangisi ise, onu almakta yarar vardır. Ancak yani bunlar zaten işte ben hizmet veriyorum, ve bu hizmet karşılığı da işte ruhsat parası alıyorum, harç alıyorum diye bir sistemin mo ası geçmiştir. Çoğu ülkelerde vardır. Yalnız bunlar çok cüzi. İnsanları belli şeylerden caydırıcı vergiler, harçlar olarak kullanılmaktadır uygar ülkelerde. Yani mesela eğer tasarruf isteniyorsa, yakıttan tasarruf isteniyorsa, araçtan tasarruf isteniyorsa, işte ruhsat paraları biraz artırılmakta, biraz caydırıcılık getirilmektedir. Ama gelir vergisi yönünden bunların fazla bir katkısı yoktur uygar ülkelerde bütçelerine. Onu anlatmaya çalışıyorum. Gelir vergisi yani devletin normal yerel gelirleri bakımından eğer katkı istiyorsanız, bunlardan

medet ummayacaksınız. Yani bugün pul parası olarak bu devlet ne toplamaktadır? Bakın bütçeye. Pul. Efendim 1.000 liralık pul yapıştıracaksınız.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Aile sayısı kadar araba sayısı var bu memlekette.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Tamam eğer onu tahdit etmek istiyorsanız, onun yolları farklıdır. Ruhsat paralarını artırarak tahdit etmek olanaklı değildir.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Hayır benim sormak istediğim, daha adil olmaz mıydı bu tasarruf vergisini herkes kullandığı benzin üzerindeki fonu ödemek suretiyle.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Tabii mümkündür.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Oydu yani.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Mümkündür tabii ama onun tespiti tabii masraflı vergi almak. Yani masraflı vergi almak yine maliye bakımından yararlı değildir. Eğer tespiti zorsa, güçse, masraflı vergi almak zor. Ama ne yapılabilir? Lüks araçlara doğru giden, ucuzdan başlarsanız ve lüks araçlara doğru artırırsanız bu vergiyi ki hem lüks araçtan caydırıcılık mevzubahis olabilir, hem de yine daha fakir kesimleri, daha az gelirli kesimleri de korumuş olabilirsiniz. Mesela ben bu sistemin uygulanmasından yanayım. Yani caydırıcılarla birlikte dar gelirlinin korunacağı bir sistemin uygulanmasından yanayım. Şimdi sözümü bitireyim. Uygur ülkelerde %50 toplanır paralar. Zaten kalkınma böyle olur. Bizde bu yarı yarıyadır. Demek ki, daha bunu artıracak çok marjımız... Peki nerden artıracamız? Yerel gelirlerimizi nasıl artıracamız? Yolu yordamı yok mu bunun? Vardır. Hangi fasıllardan artıracamız? Vardır. Bunları da biz söyledik. Oneri de verdik. Oralara

saldırmak lazım. Nedir bu? Servetten. Birincisi, servetlerden vergi almanız gerekir. Nedir bu servetler? E, var, yasa da geçirdik. Ama yasanın gereği de yapılmadı. Mesela emlak vergisi, gayri menkul vergisi. Orda...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Sigorta şirketleri.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Orda adaletli bir biçimde bir konut ve bir arsa ve tarımsal arazi köy çerçevesinde tarımsal arazi. Zaten vergiden muaf tutuldu. Tutulabilir, isterseniz boyutunu da daha genişletebilirsiniz. Ama eğer bu memlekette tapularını, apartman katların tapularını, tek tek konut katlarının tapularını, boş tuttuğu arsaların tapularını. Gerçekten valizle dolaştıran, saklayan, gizleyen insanlar varsa, ve onlardan vergi alamıyorsanız ona yöneleceksiniz. Gideceksiniz o servetlere. Emlağına gideceksiniz, apartmanına gideceksiniz, 3 taneden, 5 taneden devlet olarak payını alacaksınız. Arsa spekülatörlerine gideceksiniz. Devlet bir yol geçiriyor hop birden bire arsa spekülatörlerinin ellerindeki mal 10 misli, 20 misli değerlenmiş oluyor.

Peki vergi? Devlet orada hizmet verdi, asıl hizmet orada. Oradan bir pay alıyor mu devlet? Hayır almıyor. Ondan da almıyor, alabilir istese, vardır aslında ama üstüne gidilmiyor. Bunlar bir. Servetler. Kaldı ki para yününden de para birikimi yönünden de yine belli limitler konarak, belli limitlerin üzerinde birikimlere de mutlaka vergilendirme getirmek kaçınılmazdır.

İkincisi; vergi kaçırılıyor bu memlekette. Gazetelere yansıdı, gelir vergisi incelemesine tabi tutulan işte altmış şirket hemen hemen hepsinde usulsüzlük görüldü, hepsinde vergi kaçakçılığı görüldü. Basına kadar yansıdır. Doğrudur. Senelerin ihmali. Gelir vergisini en üst düzeyde toplayacaksınız. Orada da adaletli olmak mecburiyetindedesiniz. Elinizde bir şirketin cirosu varsa ki vardır ne ithal ettiği, gümrükten ne kadarını geçirdiği size deklare etti yani, belli ise hiç olmazsa onları kıyaslayarak bu büyüklerin üzerine, büyük ithalatçının, tüccarın, büyük kazançların üstüne gideceksiniz, gitmeniz gerekir. Bakıyoruz orada da bir saldırınız yok. Nasıl saldırılır? Bir Vergi Usul Yasasını up to date yaparsınız yani zamana uygun, günün koşullarına uygun hale getirirsiniz, gelirsiniz beraber geçiririz. Vergi Usul Yasasına uygun bir vergi dairesi oluşturursunuz. Derhal bu memleketin onurlu, bilgili, meslekten gelme bir sürü elemanı vardır, alırsınız onları eğitimden de geçirirsiniz ve bu konuda Vergi Dairesini daha bilinçli olarak devreye sokarsınız.

Üçüncüsü; diğer bazı tedbirleri getirerek gümrük gelirlerinden kaçağı önlemeye doğru tedbirler alırsınız. Bugün gümrüklerimiz bu kadar söyleniyor, yazılıyor ne yazık ki halâ kalbur şeklindedir. Halâ kaçak vardır. Ben dürüst çalışan gümrükçülerimizi, müdürlerini, sorumlularını itham etmek istemiyorum ama her kesimde vicdansızlar da, ahlaksızlar da olduğu gibi gümrüklerde de vardır. Oysa biz bakıyoruz. Kaç tane gümrük yolsuzluğu çıktı ortaya? Dolaştı, döndü dolaştı geldi, basına yansıdı, hepsi için de en küçük

bir tedbir yok. Yani o görevlilere yönelik, antrepolardaki yolsuzluklarda tüccarla birlikte yolsuzluğa iştirak eden, etmiş olan gümrükçülere ne yaptınız diye sordum, kırk defa sordum, bir defa yanıt alamadım. Hiçbir şey yapılmadı. Yapmazsanız, gümrüklerde de bu tedbirleri almazsanız pek tabii ki gümrük gelirleri de kaçacaktır. Demek ki servet gelirlerinden, normal müessese gelirlerinden ciro ve soktuğu mal yönünden denetim getirerek, yine gümrük gelirlerinden en üst düzeyde randımanlı yerel girdi sağlarsanız o zaman bu şekilde vatandaşın aracının, ruhsatını yılbaşından, yılbaşına sürprizli bir biçimde %100 boyutunda artırma ihtiyacında kalmazdı devlet. Geliri böyle alıyor. Uygur ülkeler İsveç, Almanya %45 vergiyi böyle topluyor. İngiltere %40 vergiyi böyle topluyor. Biz niye bunları yapmayalım? Niye bu tür vergilere yönelemiyelim. Hatta ben hayretler içinde kaldım. Ticaret Odası bu memlekette öneri getirdiler Maliye Bakanlığına açıkladılar da, basına da. Efendim, üyelerimiz de kabul etti dediler. Ciro üzerinden vergi vermeye hazırlar. Yani en azından ek bir vergi. Bir KDV geleceğine diyorlar biz ciro üzerinden belli bir vergiyi kabul ediyoruz diyorlar. Bunun çok daha büyüki bir gelir sağlaması gerekir. Benim yaptığım hesaplara göre KDV'nin getireceği gelirin çok çok üstünde bir gelir sağlaması gerekir. Niye bu ciro üstünden vergi yöntemine, hazır Ticaret Odası da kabul edip önerdiği halde getir-miyorsunuz, uygulamaya sokmuyorsunuz? Av ruhsatları ile uğraşacağınıza ki tabii orada da caydırıcı olmuyor, caydırıcı bir nitelik taşıyor, yine artıyor, araçta da öyle. Öyle bir arzunuz yok, öyle bir amacınız yok. Bunlarla uğraşacağınıza bu tür vergileri getirmekte büyük yarar var. Sayın Kotak'ın söylediği konu. Yüzkarası bir konu sigortacılık. Bu memlekette sigortacılık bir soygun müessesesi halinde devam edip gidiyor.

Senelerdir ikaz ediyoruz, söylüyoruz, yapıyoruz, çiziyoruz. E en azından şu araç üçüncü şahıs sigortalarına ve zorunlu sigortaya bakın ki en ucuz olduğu için, en ucuzu olduğu için maalesef yurttaşların %90'ı o sigortayı yaptırmaktadır. Bugün hangi baba yiğidin harcına Türk arabasına tutsun da kasko sigorta yaptırsın. Hatta üçüncü şahıs sigortası yaptırsın. Ancak boy boy geliri olan zaten o araba için ruhsat parası ödediği zaman da şirketin defterinden vergi olarak onu düşecek olanlar bunları yapıyor. Ve bizi, halkı mecbur ediyorsunuz, koyuyorsunuz gideceksin diyorsun. Sigorta da çıkaracaksın. Güzel. Hiç olmazsa diyorum o sigortayı devlet alsın. Devlet sigortacılık yapmaz diye bir koşul mu var? Yoktur. Sosyal sigorta var. İnsan sigortasını devlet yapıyor. Tarım sigortasını da devlet yapıyor, ürün sigortasını da . Madem gereklidir, eğer gerekliyse, araç sigortasını da devlet bir yasa geçirelim devlet yapsın. Hiç olmazsa özel sektöre yüz milyonlarca lira araç ruhsatından, mecburi ruhsattan kaçacağına devletin bütçesine girsin. Ya da insanlarımızı bir yarar sağlayın. Hiç olmazsa hayatı ucuzlatmak için bu araç sigortasını minimuma indirmeye çalışın. Aradan o aracıları kaldırın. Bu toplanan paraların yüz milyonların, milyarların sigorta fonu adı altında yurt dışına çıkmasını önleyin. Bir defa hem kaynak kaybediyoruz, bu memleketten para kaybediyoruz, hem hiçbir hizmet vermeyen bir avuç aracıyı zengin ediyoruz ve bugün araçların da sigorta paralarını almak için ne dalavereler döndüğünü hepimiz biliyorsunuz. Hem de devlet de belli bir kaynaktan yoksun kalıyor. Bu sigorta sadece araç sigortaları için sözkonusu değil. Her yönden sigortacılıkta büyük bir vurgun vardır. Büyük bir fon kaybı vardır. Büyük bir kaçak vardır. Bunu denetleyin, denetim altına alın. Devlet bütçesine sigortayı kazandırmaya çalışın. İşte bu da bir kaynaktır. Ve yurttaşa yapılabilecek bir hizmettir. E, bunu da dikkate almıyorsunuz. Her banka, her da büyük tüccar, büyük sermayedar, bir de sigorta şirketi oluşturdu. Zaten bankalar faizlerde binbir üçkâğıttan katmerli biçimde

kazanç sağlamaktadırlar. Bir de sigortadan çifte vurgun. Oh, vur patlasın çal oynasın. Vergilerini istiyoruz. Her ay yüz milyarlarca ciro ile oynayan bankalar, işte yıllık bu devlete 3-500 milyon lira da vergi veriyor sadaka verir gibi. Yani her aya şöyle bir 10-15-20 milyon düşecek oranda da bir vergi veriyorlar devlete. Sigortadan vuruyorlar. Araç satın almadaki krediyi şirketlerinden vuruyorlar. Faizlerden katmerli biçimde vuruyorlar. Kapitalize ediyorlar. Üç aylık üç aylık faizler şeklinde bindirerek, tekrar tekrar birleşik faiz yasak olmasına rağmen bile bile devletin göz yumması ile birleşik faiz uyguluyorlar. E, vergiye gelince de işte birkaç yüz milyon bir vergi de göstermelik devlete veriyorlar. Yani çocuklarına, kızlarına aldıkları arabanın parası kadar bile bir vergiyi devlete vermeye tenezül etmeyen bir bankacılık sistemi bugün her sahada memleketin, halkın kaynaklarını sömürür hale gelmiş bulunuyor. Bunları denetleyin. Bunlardan kaynak yaratın. Bunlardan almaya çalışın. Olay budur. Sistem budur. Uygur ülkelerin sistemi budur. Kalkınan ülkelerin sistemi budur. Çünkü onlardan aldığınız pay daha büyük olacağı için, yerel gelirler büyük oranda **artıracağı** için hizmetleri de artırma olanağı doğacaktır. Bütçede konuşacağız te Pazartesinden itibaren.

Eğitime kalkıyorsunuz da bütçe içinde pay olarak %7, 8 bir pay ayırıyorsunuz. Sonra da bu memlekette tuvaleti olmayan okullar yapıyorsunuz ve çocuklar hacetlerini sazlıkların içerisinde gideriyor. Bunlar konuşuldu. Bunlar komitede açıklandı. Para bulamayan devlet, tuvaleti olmayan okul yapıyor. Yani, sandalyeden, kara tahtadan, silgiden, tebeşirden vazgeçtik. Tuvalet yok, tuvalet. Kuçucuk çocuklar ağaçlar arasında, sazlar arasına gidip hacet gideriyor. Bunları konuştuk. Yine konuşacağız burdan, açacağız. Niye? Yerel gelirleri artıramıyorsunuz. Bir avuç sermayedardan doğru dürüst vergi alamadığınız için gençlerimize, çocuklarımıza okul yapamıyorsunuz, tesis yapamıyorsunuz, doğru dürüst hastahanelere olanak, tesisat alamıyorsunuz. Bundan dolayıdır. Uğraşın siz hâlâ ruhsatlarla, av ruhsatlarıyla, araç ruhsatlarıyla ya da işte kesilen makbuzun üstüne yapıştırılacak 1000 liralık damga bullarıyla. O nedir, o maskaralık? Kaç para alıyorsunuz? Vatandaşa eziyetten başka bir işe yaramıyor. Efendim, 1000 lira da damga pulu yapıştırıyor. Koy onu da o makbuzun içinde olsun o da, o 1000'liğı al, ya da 5000 lira yap da al, da o zahmete girme. Matbaa paraları, baskı paraları, personel paraları bulunduracaksın, insanımız, yurttaşımız gidecek arayacak, bulacak pul getirecek. Niçin? O evrağa pul yapıştırarak. Bu pul bir harç, bir vergi için yaratılmış bir sistem değil. Kıymetli evrakları belgelemek için devlet adına da, devletin bir şahadeti şeklinde, oraya devlet girsin diye ortaya çıkmış bir sistemdir. Siz bu pul işini de bir vergi türü olarak, bir gelir türü olarak ele aldığınızda ve binbir formaliteyle vatandaşın başına sardınız.

İşte hal böyle olunca da Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; sorunların üstesinden gelemiyoruz. Yeterince yerel gelirlerin kaynağına giderek alamadığınız için hizmetler de düşmektedir. İşte şimdi geçirdiğiniz bu

motorlu araçlarla iki misline çıkarılan ruhsatları vatandaşlar alabilmek için, yani devlete para verebilmek için Ocak ve Şubat aylarında birbirini ezecek motorlu araç bölümünde. Üstüste, altalta, kuyruklar da olacak, zor lda, kuyruklar da olmuyor. Kolay değil. Yani, hani düzenli bir kuyruk olsa belki hadi amenna diyeceğiz. O da olmuyor, olamıyor. Üstüste, altalta kurnazlar ordan giriyor, bu işi meslek edinmişler bu taraftan giriyor, torpilli bakanların, milletvekillerinin, hepimiz arkadan yolladığı kâğıtlar yapılıyor. Memur iki ay bunlarla uğraştığı için vatandaş da orda eziyet çekiyor. Yani, doğru dürüst para alamayan devlet, buna da doğru dürüst hizmet de veremiyor. Yani vergi almayı bile, vergiyi alacaksanız, onu bile doğru dürüst organize edip süratle yapamıyorsunuz ve vatandaşa orda da eziyet getiriyorsunuz. Kaldırın bu formaliteleri? Almayın, karşılayın. Ya da çok limitli alın. Ama, hiç olmazsa diyorum, alacaksınız madem, Deli Dumrul misali o direği koydunuz oraya, vatandaşın önünü kesecek, alacaksınız. Hiç olmazsa süratli bir yöntemle, bir usulle en çabuk biçimde yapın. Bankaları da devreye sokun, devletin başka ünitelerini de devreye sokun ve birkaç ay içinde bitirin. Şimdi, vatandaş gidiyor, yaptırıyor. Zor, gerçekten zor. Gidin görün. Gelin beraber gidelim. Kolay değil. Bu kadar motorlu araç girdi. Bir, iki ay içinde bu ruhsatları tamamlamak mecburiyeti var. Tamamlayamayanlar yandı. Bir yeni usul de burda geldi. Yani bu memlekette polis devleti mi kuruyorsunuz değerli arkadaşlar? Rica ederim. Normal kazaları önleyecek, engelleyecek, trafik tedbirlerini alamayan bir devlet, ruhsat parasını ödemedi diye trafik polislerini vatandaşın karşısına çıkarabiliyor ve eğer ruhsatı, değirmi ruhsatı, öyledir adı, değirmi ruhsatı çıkmamışsa, kamyonuyla beraber vatandaş çeke çeke doğru polise götürebiliyor. Bu nerden çıktı? Ne biçim bir uygulama bu? Para almanın, vergi almanın yolu bu insanları ekmek parasından ederek olamaz. Taksici eğer çıkarmamışsa, ödememişse, al taksiciyi götür. Ya da komyoncuyu. Biz gördük, gözlerimizle gördük, şikâyet ettiler bize. Alıyorsunuz, trafik polisi aracılığıyla, o trafik polisleri ruhsatı yok diye insanı alıyor, polise götürüyor, kamyonuna el koyuyor. Bir müddet de içerde tutuyor o insanları. Yani yurttaşa eziyet ediyor.

Oysa buna hakkınız yok. Vergisini ödemedi, bunun yolu yordamı var. Nedir yolu? Cezayı kesersiniz. Cezayı verirsiniz, cezasını ödemezse mahkemeye sevk edersiniz. Eğer mahkemede de ödemezse o zaman tedbir alır, aracını seyrü seferden men edersiniz. Bunu yapacak yerde trafik polisi doğrudan doğruya el koyma biçiminde bir usul geliştirmiştir ve yurttaş bundan yazık ki taciz olmaktadır. Kaldı ki üç ay sonra, beş ay sonra araç ruhsatını çıkarmak da bir yurttaşı kurtarmaz. Onun da yasasını geçirdiniz, evelallah sırtınızı kalın sağlama aldınız. Her ay faizi ekstradan, geçerli rayicin çok çok üstünde bu ruhsat parasına binecektir. Yani 2 ay sonra çıkaran bu işten kurtulamayacaktır. Faizli bir biçimde bunu çıkarmak mecburiyetindedir. Bir sene bile kaçsa, bir sene sonunda yakalandığı zaman yine bir senelik faizi ile bu borcunu ödemek mecburiyetindedir. E bu kadar garantiniz olmasına rağmen niye bu araçlara el koyma, polise götürme yöntemini benimsediniz, uyguluyorsunuz? Bunu anlamakta ben güçlük çekiyorum. Evet trafik kazalarını önlemek için her tedbiri alın. Biz de destekleyelim. Ama bir ruhsat parası ödenmedi diye 7 gün kamyonunun poliste kalan insan bilirim. Geldiler bize şikâyet ettiler. Tam 7 gün. 7 günde kamyonunu, iş aracını polisten çıkaramadı arkadaşlar, alamadı. Gelecek iş değil.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; yasa belli, konuştuğumuz çerçevede sözlerimi tamamlamak istiyorum. Getirilen ortadadır. Bütün ruhsat paralıları geçen yıla oranla %100 ve bazılarında da %100'ün üzerinde artırılmaktadır. Açık olan, şu anda konuştuğumuz konu budur. Motorlu araçlar ruhsat araçları işte önünde. Behzinle çalışanlar. Bir iki tane seçerek okuyayım. Bir yıllık, örneğin 15-20 kantar arası olanlar 50.000'di, 50.000'den 100.000'e çıkıyor. Tam 100.000 oluyor.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - %100.

1600/...

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Devam edeyim. Mesela ağırlığı 25 kantardan yukarı olan araçlar geçen sene 240.000'di, bu yıl 480.000 lira ödeyecek. Yani insaf da dedin yarısıdır derler ya. Yani 480.000 lira ödeteceksiniz bu araca. Devam edeyim aynı şekilde kıyaslamak yaparsak bütün miktarların söylediğim biçimde tam iki misli artırıldığını görmekteyiz. 20 kantardan yukarı benzinden başka yakıtla çalışan motorlu yük araçları işte 200.000'den 400.000'e. 280.000'den 560.000'e. Yani nasıl ödeyecek bu insanlar? Yine hep milyona yaklaşan mazotlu araçlar da milyona yaklaşan rakamlar kısaca... Bitiriyorum Sayın Atasayan. Kısaca getirilen **Yasa** ile motorlu araçların ruhsat paraları değiştirilmektedir. Ve harçlar iki misli yapılmaktadır. Bunu da kamuoyu böyle bilsin. Çünkü bu Yasanın adil başka birtakım şeyleri çağrıştırıyor. Bir kısım insanımız zannediyor ki işte trafik suçları filan, hatta öyle sorular soranlar da oldu. bana, trafik suçları ile ilgili filan değişiklikler getiriliyormuş. **Yahu** dedik yok, hayır bu ruhsatlarla ilgilidir. Çünkü ismi Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasası. Bunu duyanlar bazı işte trafikte değişikliklerin getirileceğini zannederler. O gazetede yansıyan da o puan sistemi falan var.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Karıştırdılar onu.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Sayın Denktaş'ın getirdiği tam zamanında açıklandı. Onunla **karıştı**. Aslında o değil. Bu doğrudan doğruya buraya...

EKONOMİ VE MALİYE BAKANI NAZİF BORMAN (Yerinden) - Rast geldi.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Rast geldi diye değil. Biraz da **Hükümetin** uyanıklığı orda. Bu şimdi geçireceğiniz yasanın bir nevi kamufleji oldu o. Halk diyor ki, e, nasıl olsa trafik suçları bu kadar arttı tamamdır, yahu versin birşey değil cezayı.

İşte çok da ağır giderlerin elinden ehliyetini de alan o tam açıklandığı sırada bu arada bu geçiriliyor ve halk da tabii özellikle işlerin iyi takip edilmeyen bilimsiz şekilde bir yanlışlık olabilir. İkaz ediyorum bu para yasadır, para, halkın cebine devletin elini attığı bir yasadır. Yüz bin alırken iki yüz bin olacak, üç yüz bin alırken altı yüz bin olacak iki misli olacak. Bu da böyle biline. Tabii ki bu Yasaya, yasa değişikliğine de olumsuz oy kullanacağımı bildirir dinlediğiniz için teşekkür eder saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Vehbi. Sayın Kotak bayurun efendim.

İSMET KOTAK (Gazi Pağusa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; değerli arkadaşım Ergün Vehbi, bu tasarı hakkındaki görüşleri genel anlamı ile ve bazı maddelerde de özel olarak ve çok geniş kapsamlı olarak açıklama yapmıştır. Ben o görüşlere aynen katılıyorum, esasen komitede de bu konu enine boyuna tartışılmıştır. Ortada olan bir gerçek Ulusal Birlik Partisi hükümetinin seçim yılı olduğunda ansızın değneğini örtmekte yularçunu kadife eldiven içinde saklamakta, sopayı çıkarıp sallamaktadır benim gördüğüm budur. Henüz esenlendirme ile ilgili en küçük bir yasayla karşı karşıya kalmadık. Yaş arı gibi vergiler ve harçlar yağmaktadır. Bakanlar, Meclise gelmeyen ve Bakanlar Kurulu toplantısıyla da hayatın daha fazla çukilmezliğine neden olan bir yığın kararname ile de karşı karşıya, rihtim vergilerinin, rihtim harçlarının artırılması gibi, Enflasyonu körükleyici her türlü girişim Hükümet kanalı ile yapılmaktadır. Tabii ki buna da karşıda kârını daha fazla katlamak isteyenler, bir miktar daha eklentiye gidince, bu hayatın ne hale geldiği görülmektedir. Gerçekte ülkemizde araç konusunda bir reform gerekmektedir. Komisyonda söyledim burada bir, iki cümle ile tarif edilebilir. Sorun toplu taşımacılık sorunudur. Bu ülkemizde Ulus Birlik Partisi olarak birtakım hatalı kararlar çıkarıldık. Halkın lefot partileri

karşısında yerel yönetimlere egemen olma açık gözlülüğünü gösterdiniz. O halde hükümet olarak madem ki yerel yönetimlerde elinize biribirinden yararlanmak suretiyle bu vergileri yağmur gibi yağdırdığınız sırada ülke dönünüz ve toplu taşımacılık konusunda hizmet veriniz. İşte Lefkoşa bir örnek. Herkes iş yerine taşınmak mecburiyetindedir, sentlerimizde bellidir, bir avuç Kıbrıs'tan bahsediyoruz.

Sayın Zaim Necatigil yargı organındaki **hak yiyiciliğini** haklı bulabilmek için biraz daha küçük devlet, küçük devletten başkalarının söylediğini kendi söylemeye çabalıyorduz az önce.. Ancak ben Sayın Ali Koçman'da buna benzer birşeyler söyledi dedim. Şimdi iş gele gele geldi devlet küçükse, **Kent** küçükse işte nüfusu belli, toplu taşımacılıkta başarı gösteriniz biz sizi alkışlayalım. Genç İşleri Bakanımız elini kolunu sıvasın. Belediye Başkanımız basına laf yetiştireceğine...

EKONOMİ VE MALİYE BAKANI İSMET KÖRKÜZ - Genç de.

İSMET KÖRKÜZ (Devamla) - O da genç çok güzel hep gençler bir araya geldi. **Kimi en sağdan en sola,** kimisi en sağdan ortaya işte birşeyler oldu. Hallaç pamuğu gibi atıldı memleket. Girne'de süper solcudan süper **sağcı** tamam güzel o önemli değil, toplu taşımacılıkta hizmet versinler.

Mal meydandadır, ortadadır. Toplu taşımacılık ne kadar yerleştirilirse, o zaman siz bunda haklısınız. O zaman artırırsınız. Ben, özel aracı geriletmek istiyorum, özel araç benim için lükstür dersiniz, vergisini artırırsınız, gümrüğünü artırırsınız. Ondan sonra da Ortak Pazar ülkeleri portakalı sokmadığında da şikâyet edersiniz. Vay, niye bizim malımızı sokmadılar? 1987 Yılında Kıbrıs'la Ortak Pazar arasında imzalanan gümrük anlaşmasını Kuzey de kabul etti. Bunun altında sorumluların imzası da vardır. Aynı kâğıda imzalamasalar da ayrı kâğıda imzalayıp teyid ettiler. Bu kürsüden, bu dönemde en azından daha fazla açıklama yapmayalım. Bu kabul edildiğine göre ve biz onların indirimlerinden yararlandığımıza göre, Kuzey Kıbrıs da indirimlere uymak mecburiyetindedir, gümrük vergileri de dahil Sayın Bakan. Sizden önceki bakan buna uymadı. Ama dünkü de UBP Hükümeti, bugünkü de UBP Hükümeti. Barı siz uyun. Çünkü, bu indirimlere uymadığınız sürece gün gele Ortak Pazar Ülkeleri bu kapıları kapattığında, yine çığırkanlığı biz yapacağız ve haksız olarak yapacağız. Ama politikanız, ben bu kadar %100 vergiyi artıracam ve özel araç alımını gerileteceğim şeklinde ise, ki ben böyle bir politika görmüyorum. Çünkü, yolların sığmayacağı kadar büyük Mercedes arabalar gelmeye devam ediyor. Onlardan aldığınız vergiler meydandadır. Onlara ekleyiniz. Öyle 100,000, 200,000 değil, beş, altı milyona çıkarınız. Hiçbir itirazımız yok. Ama, önemli olan toplu taşımacılığı bir an önce sağlayınız. Devlet memuru, işçi, köylü taşınmak zorundadır. Siz bunu yerine getirmezsene, Göçmenköy'den adamın Lefkoşa'ya gelebilmesi bir sorun ise ki sorundur, küçücük, bundan önceki belediyelerin aldığı küçük mini baslarla bu işi götürmenin olanağı yok ise, bunun bir tek yolu var. Adam araç alacak. Siz de araç aldığı için, borçlandığı için, harçlandığı için, bir yandan benzinine, bir yandan da vergisine, harçlarına bindirmekte ve onu da perişan etmektesiniz. O zaman taşımayı üzerinize alınız. Bunun başka çıkar yolu yoktur. Bu görüş ışığında, sözkonusu tasarıya ret oyu kullanacağımı belirtirim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Kotak. Buyurun Sayın Bakan.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Biz gayet yumuşak eleştiriler yaptık.

EKONOMİ VE MALİYE BAKANI NAZİF BORMAN- Biz daima fikirlere hürmet eden ve aldığımız tonda, aynı tonla cevap vermeye çalışan biriyiz.

MUSTAFA ERBİLEN (Lefkoşa)(Yerinden)- Aynı tonda olsun.

NAZİF BORMAN (Devamla)- Öyle olacak.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Zaten ters olsak ne olacak?

NAZİF BORMAN (Devamla)- Şimdi değerli milletvekili arkadaşlarımız, konu, iki değerli milletvekili arkadaşımızın sunduğu şekilde yorumlanamaz. Şimdi ben, tabii, daha çok ana fikir olarak üç, dört nokta üzerinde konuyu kısaca toparlamak istiyorum. Ergün Bey arkadaşımız, tabii çok şeyler meyanında özetle şunu diyor. %100 fahiş bir artış getiriyorsunuz. Yani, belki birşeyler yapmak lâzım ama, siz biraz fazla yapıyorsunuz. Bunu diyor ve bu arada tabii, konuyla endirekt ilgisi olan ekonomik politika uygulamalarını da ardarda getiriyor. Yani, servetlere girin diyor, zenginden çok vergi alın diyor ve saire, böyle harçlarla uğraşmayın diyor. Özetle bu.

Kotak arkadaşımız, tabii, daha farklı bunların yanında öneriler sunabiliyor. Bir kere, bu hadisede, %100 oranını sırf işin büyüklüğünü göstermek için arkadaşlarımız ileri sürüyor. Haddi zatında hadise nedir? Hadise, bir aracın, yine, büyük aracı örnek gösteriyorlar. Ama bu ülkede kullanılan 15, 20 kantara kadar olan araçlar için birşey demiyorlar. Yani, bütün mesele on paket sigaradan yirmi paket sigara konusu. Bir yılda 50,000,000 ...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Sigarayı siz içersiniz. Biz içmeyiz sigara.

NAZIF BORMAN (Devanla) - Benim benzetmem başka. Yani bir yılda elli milyon verdiğiniz

bir araca, bir yılda biz de otuz paket sigara parasını ruhsat olarak ödüyorsunuz. Yani bunu yüzde yüz oranını büyük göstermek sureti ile konuyu değişik sunmağa gerek yoktur. Şimdi işin esasına gelelim; bir devlet elbette ki belli hizmetleri sunabilmek için ki bu hizmetler hepinizin bilgisi dahilindedir işte eğitimi verecek örneğin, diyecek ki lise çağına kadar her şey bedava, hastahane bedava, yollar yapacak. Peki bu hizmetler bir yerden gelikle olacak, para toplanacak evet ve bir devlet bu gelirleri toplarken de elbette çok çeşitli şekilde gelirlerini toplayabilir. Bu da onlardan bir tanesidir. Ve bizim gelirlerimiz içerisinde, mahalli gelirlerimiz içerisinde tutsun %2 bizim koyduğumuz. 670 **kusur** milyar, 700 milyar da, **20** milyarlık bir tahmin yaptık toplayacağımız. Yani e işte hesabı kuvvetli olanlar vardır, sayın değerli arkadaş var %2, %3 yani daha fazla değil. Bu %2-3 sunulduğu şekilde vatandaşımızı ağır vergi yükü altında ezen bir yük mü oluyor? Yo.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Ferdi siz genellediniz.

NAZIF BORMAN (Devanla) - Eşitlendi. Yo genelliyorum, ferdi de ezmiyorum. Çünkü yeni bir kademeyi alalım, 30 binden 60 bine çıkar. Yılda 60 bin. Yani ayda 5 bin. Ama **oharç** 50 milyonluk, 100 milyonluktu. O 100 milyonluk 50 milyonluk aracı **yolda** gayet rahat kullanıyor. Ben milyarlarla yatırım yapıyorum. Bu ülkede **Tarım boyunca** ilk defa büyük **bir bayındırlık hayatı yaşanmaktadır**. Yollardan tutun, köy içi yollarına kadar ve diğer sektörlere kadar yani konuyu dağıtmak istemiyorum. Dolayısıyla konuya bizim baktığımız açıdan bakmak lazım.

Gelirlere gelince, başka ülkede gelirler değişiyor mu? Değişiyor. Evet hepimiz maaş artışı istiyoruz, maaş talep ediyoruz bu maaşlar da nereden ödenecek? İstiyoruz ama, bu maaşları da mutlaka istiyoruz. Bu e, peki almadan vermek kime mahsus? Bir devlet elbette gelirlerini toplayacak

burda önemli olan adaletli bir gelir toplamak konusudur. Bunun için de Bakanlığımız, Hükümetimiz bütün çalışmalarını başlatmış durumdadır. Elbette ki servete de gideceğiz, çok kazananlardan daha çok alma yollarını da bulacağız. Ama bu noktada birşeyi söyleyeyim; efendim Ticaret Odaları ciro üzerinden vergi alınsın diye bir öneri yaptık da bu UBP nasıl bunu kabul etmedi de KDV'ye daha yetkin olmuyor? Kardeşim bütün sorun vergi toplanmamasının konusu, o cirolarının tespit edilmemesidir. O cirolar bir noktada tespit edilebilir gümrükten getirildiği anda. Ama ondan sonra nedir bu ciro? Yok kimse göstermez size. Siz mahkemede ispat etmediğiniz sürece kuruş alamazsınız. Dolayısıyla yapılan tahkikatlar başka bir gözle yapıldığı için bizce müteber değildir. Biz şu anda yüzde yüz artırma amacı ile bu Tasarıyı getirmediğimiz. Biz bu ülkede verilen hizmetin daha verimli olması için, daha iyi yapılabilmesi için bu tür gelir ki çok özeli bir nisbette, demin de söyledim bütün gelirlerin %2'sidir, %3'üdür.

Devletin gelir hazinesine bir katkı sağlaması için getirdik. Yoksa, bu toplanmasa ne olur? Hiçbir şey olmaz. Yani, devlet birşey mi kaybeder? Ama, sorun o değil. Sorun, belli hizmetleri vermek için bu havuza damla damla da olsa belli yerlerden bu gelirin akmasıdır. Bizim amaçımız budur ve biz iddia ediyoruz ki bu ülkede çok şeyler yapılmıştır. Çok işler başlatılmıştır. Dinamik bir yapı içerisinde, özellikle Barış Harekâtından sonra olumlu noktalara gelinmiştir. Zaman zaman belli darboğazlar ortaya çıkabilir. Bu darboğazlar zaman zaman bizi sıkıntıya da sokabilir. Ama, önemli olan bu dinamik yapının devam etmesidir.

Kotak arkadaşımın önerisine ben de kalpten katılıyorum. Yerel yönetimlerimiz hakikaten toplu taşımacılık geliştirilirse, ekonomik anlamda büyük bir tasarrufa da gitmiş olacağız.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Surların içine girişi de kapatalım. Yürüsün millet.

NAZİF BORMAN (Devamla)- Peş tabii. Yine, hakikaten değerlendirmeye değer bir konudur.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Frankfurt'ta yürür da. Burda niye yürümez?

NAZİF BORMAN (Devamla)- Biz de gereken katkıyı sağlayacağız bu konuda. Gümrüklerde, tabii arkadaşlarım gayet iyi bilir ama, AET'yle olan konuda orda ölçü, AET'yle bir rüçhaniyet vermektir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Tamam.

NAZİF BORMAN (Devamla)- Yani, falan oranda olsun diye bir konu yok.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Vermiyoruz.

NAZIF BORMAN (Devamla)- Ha, biz veriyoruz. Yani, bütün tarifelerimizde, genel tarifenin mutlaka altındadır AET. Sadece Türkiye'yle ...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Onun bir ölçüsü var anlamada. Onu kullanmıyorsunuz.

NAZIF BORMAN (Devamla)- Tabii, tabii, onu kullanıyoruz.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Yok, kullanmıyorsunuz.

NAZIF BORMAN (Devamla)- Benim bildiğim kadarıyla kullanıyoruz.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Bu toplantıya getireceğim.

NAZIF BORMAN (Devamla)- Ben, bildiğim kadarıyla, hayır, spesifik bir konu varsa o düzeltilebilir. Bu itibarla sunduğumuz Tasarının yasalaşması için Hükümet olarak biz, grup olarak da olumlu oy vereceğiz ve Genel Kurulun tümünün bu verdiğimiz izahat ışığında Tasarımıza olumlu oy vermesini de diliyoruz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Borman.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Tasarının madde madde görüşülmesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir. Madde madde okuyunuz efendim lütfen.

KATIP-

MOTORLU ARAÇLAR VE YOL TRAFİK
(DEĞİŞİKLİK) YASA TASARISI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağı-
daki Yasayı yapar:

Kısa İsim

21/1974

12/1975

42/1975

40/1976

6/1977

24/1979

9/1982

50/1982

37/1985

40/1986 ;;;;

66/1987

59/1988

64/1988

66/1988

1. Bu Yasa, Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik)
Yasası olarak isimlendirilir ve aşağıda "Esas Yasa"
olarak anılan Motorlu Araçlar ve Yol Trafik Yasası
ile birlikte okunur.

BAŞKAN- 1'inci maddeyi oyluyorum. Kabul edenler?...
Etmeyenler?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

KATIP-

Esas Yasaya
veni 4A mad-
desi eklen-
mesi.

2. Esas Yasa 4'üncü maddesinden hemen sonra aşağıdaki
yeni 4A maddesi eklenmek suretiyle değiştirilir.

"Yetki 4A. Bakanlar Kurulu, yapacağı bir tüzükle
5'inci maddeye bağlı EK'in Kısım
I ve Kısım II'sinde belirtilen
harçları azaltabilir veya her yıl
yüzde yüzünü aşmamak koşuluyla
beş katından fazla olmayan bir miktara
kadar artırabilir."

BAŞKAN- 2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul eden-
ler?...Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

KATIP-

Esas Yasanın
5'inci maddesinin
değiştirilmesi

3. Esas Yasa 5'inci maddesinin (f)'inci fıkrasının (O)bendinden hemen sonra aşağıdaki yeni (P) ve (R) bendleri eklenmek suretiyle değiştirilir:

"(P) Şoför okulları ile ilgili esas ve kıstasları düzenlemek;

(R) Motorlu araç plâkası imal edenler ve/veya satanlarla ilgili esas ve kıstasları saptamak;"

BAŞKAN- 3'üncü maddeyi oyluyorum. Kabul edenler?..
Etmeyenler?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

KATIP-

Esas Yasanın
5'inci maddesine
bağlı Ek'in Kısım
I ve Kısım
II'nin değiştirilmesi

4. Esas Yasa, 5'inci maddesine bağlı Kısım I ve Kısım II kaldırılmak ve yerlerine sırasıyla aşağıdaki yeni Kısım I ve Kısım II konmak suretiyle değiştirilir:

" "

KISIM I

I. Bu Kısımda öngörülen kayıt ve ruhsat harçlarının uygulanması açısından aşağıda belirtilen amaçlarda kullanılan motorlu araçlar Özel Motorlu Araç sayılırlar:

- (1) Araç sahibinin hizmet amaçları için, hizmetinde çalışanların ücretsiz taşınmasında kullanılan araçlar;
- (2) Araç sahibinin işi ile ilgili olarak ücretsiz yolcu, eşya ve yük taşımada kullanılan araçlar;
- (3) Sürücüsüz kiralanan motorlu araçlar ("Z"ler); ve
- (4) Tarımsal amaçlar dışında kullanılan motorlu traktörler ve palet üzerinde hareket eden motorlu araçlar.

11. MOTORLU ARAÇ KAYIT VE RUHSAT HARÇLARI:

(I) MOTORLU ARAÇ KAYIT HARÇLARI:

- (A) Aracın ithalinde gümrük vergisinin alındığı matrah üzerinden;
- (B) 1974 Barış Harekâtından önce Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti sınırları içinde olup da halen kaydı yapılmayan araçlar ile kayıt yenilemelerinde, Maliye İşleriyle Görevli Bakanlığın temsilcisi başkanlığında, Gelir ve Vergi Dairesi, Devlet Emlâk ve Malzeme Dairesi ve Karayolları Dairesi temsilcilerinden oluşacak komite tarafından Motorlu Araçlar Muayene Müfettişliğince yapılacak muayeneyi müteakip saptanacak değer üzerinden;

Aşağıdaki cetvelde gösterilen oranlarda veya miktarda tahsil edilir:

(a) Özel Motorlu Araçlar:

- (i) Benzinle çalışanlar %4 (Yüzde dört)
- (ii) Benzinden başka yakıtla çalışanlar %8 (Yüzde sekiz)

(b) Özel Olmayan Motorlu Araçlar:

- (i) Benzinle çalışanlar %4 (Yüzde dört)
- (ii) Benzinden başka yakıtla çalışanlar %4 (Yüzde dört)

(c) Tarımsal amaçlar dışında kullanılan Romörk; Motorlu Traktör ve Palet üzerinde hareket eden motorlu araçlar

%6 (Yüzde altı)

(ç) Tarımsal amaçlarda kullanılan romörk ve motorlu traktörler

%2 (Yüzde iki)

(d) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ait motorlu araçlar

Muaf

(e) Belediyelerin, kamu hizmetlerinde kullandıkları motorlu araçlar

Muaf

(f) Geçici kayıt yapılacak motorlu araçlar,

12/1983
46/1990

(Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası uyarınca ithal edilen veya edilecek olan Motorlu Araçlar)

300,000.- TL

1612/...

(2) MOTORLU ARAÇ RUHSAT HARÇLARI:

12/1983
46/1990

		(₺)	(₺)
		Bir Yıllık	Altı Aylık
(A)	Ozel Motorlu Araçlar (Motorlu üç tekerlekli ile Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası uyarınca ithal edilen ve geçici kaydı yapılan araçlar dahil)		
(a)	Benzinle çalışanlar		
i)	Ağırlığı 15 Kantara (cwt). kadar olanlar (15 kantar dahil)	60,000	36,000
ii)	Ağırlığı 15-20 kantar (cwt). olanlar (20 kantar dahil)	100,000	60,000
iii)	Ağırlığı 20-25 kantar (cwt). olanlar (25 kantar dahil)	200,000	120,000
iv)	Ağırlığı 25 kantardan (cwt). yukarı olanlar	480,000	290,000
(b)	Benzinden başka yakıtla çalışanlar:		
i)	Ağırlığı 25 kantara (cwt). kadar olanlar (25 kantar dahil)	560,000	336,000
ii)	Ağırlığı 25 kantardan (cwt). yukarı olanlar	900,000	540,000
(c)	Benzinden başka yakıtla çalışan motorlu yük araçları, vinçler ve fork liftleri:		
i)	Ağırlığı 20 kantara (cwt). kadar olanlar (20 kantar dahil)	560,000	336,000
ii)	Ağırlığı 20 kantardan (cwt). yukarı olanlar	400,000	240,000
(ç)	i) Araç sahibinin hizmetinde bulunan yolcuların, bu gibi hizmet araçları için kendisi tarafından ücretsiz olarak taşınmasında kullanılan ve sekiz yolcudan fazla yolcu taşıyabilen benzinden başka yakıtla çalışan motorlu araçlar ve çift kabinli motorlu araçlar	560,000	336,000
	ii) Araç sahibinin mevsimlik tarımsal işi gereği bahse konu aracın, altı aydan fazla ancak bir yıldan az bir sürede kullanılması halinde bu ruhsat orantılı hesaplanır ve aşağıdaki miktarlar tahsil edilir. Ancak bu devre bir aylık tem devreden az olamaz.		
	6 ay kullanılması halinde	730.000	-
	7 ay kullanılması halinde	704.000	-
	8 ay kullanılması halinde	678.000	-
	9 ay kullanılması halinde	652.000	-
	10 ay kullanılması halinde	626.000	-
	11 ay kullanılması halinde	600.000	-

	Bir Yıllık (₺)	Altı Aylık (₺)
(d) Tarımsal amaçlar dışında kullanılan motorlu traktörler ve palet üzerinde hareket eden motorlu araçlar	560.000	336.000 ₺
(B) Özel olmayan motorlu araçlar (Motorlu üç tekerlekliiler dahil):		
(a) Benzine çalışanlar:		
i) Ağırlığı 20 kantara (cwt) kadar olanlar (20 kantar dahil)	60.000	36.000 ₺
ii) Ağırlığı 20-25 kantar (cwt) olanlar (25 kantar dahil)	100.000	60.000 ₺
iii) Ağırlığı 25 kantardan (cwt) yukarı olanlar	160.000	96.000 ₺
(b) Benzinden başka yakıtla çalışanlar:		
i) Ağırlığı 25 kantara (cwt) kadar olanlar (25 kantar dahil)	180.000	108.000 ₺
ii) Ağırlığı 25 kantardan (cwt) yukarı olanlar	320.000	192.000 ₺
(C) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine ait motorlu araçlar	Muaf	Muaf
(Ç) Belediyelerin, kamu hizmetlerinde kullandıkları motorlu araçlar	Muaf	Muaf
(D) Tarımsal amaçlarda kullanılan motorlu traktörler	Muaf	Muaf
(E) Romörk araçlar	Muaf	Muaf
(F) Romörk çekme ruhsatı:		
(a) Tarımsal amaçlarda kullanılanlar	10.000	6.000 ₺
(b) Diğerleri	160.000	96.000 ₺

	Bir Yıllık (TL)	Altı Aylık (TL)
(6) Motosikletler:(Motorlu üç tekerlekliiler hariç)		
(a) Motor gücü 100 cc'den aşağı olanlar(100 cc dahil)	25,000	15,000
(b) Motor gücü 100-500 cc arasında olanlar(500 cc dahil)	50,000	30,000
(c) Motor gücü 500 cc'den yukarı olanlar	65,000	40,000

(3) GENEL KURALLAR

Bu Yasa Kurallarına bakılmaksızın:

- (A) Bu Yasanın Ek (Madde 5)'in Kısım I'inin "Motorlu Araç Kayıt ve Ruhsat Harçları" başlığı altında yer alan (2) Motorlu Araç Ruhsat Harçlarının:
- (a) Bir yıllık veya birinci altı aylık dönemlere ait olanları, Şubat ayının son gününe kadar ödenir;
- (b) İkinci altı aylık döneme ait olanları ise Temmuz ayı sonuna kadar ödenir.
- (B) Kayıtlı bir motorlu aracın ruhsatsız bulunduğu süre için yasal harç Mukayyide ödenmedikçe; veya:
- (a) Motorlu aracın mal sahibi, ruhsat verilmesi için dilekçe yapılmamış olan sürenin başlamasından önce Mukayyide bu gibi süre içinde, sözkonusu motorlu aracı çalıştırmamak veya kullanmamak niyetinde olduğunu belirten yazılı bir bildirimde bulunmadıkça;
- (b) Motorlu aracın hareketsiz hale getirilmesi veya mühürlenmesi için tüm gerekli önlemlerin alındığı Mukayyit tarafından tasdik edilmedikçe veya Mukayyit sözkonusu aracın bu süre içinde hiçbir şekilde çalışmadığı veya başka surette kullanılmadığı konusunda tatmin olmadıkça; o motorlu araca ruhsat vermek yasaktır.
- (C) Hayatını idame ettirebilmek amacıyla özel teçhizatlı motorlu araç kullanma zorunluluğunda olduğunu iddia eden malül kişilerin Mukayyide yapacakları yazılı başvuruya Mukayyidin düzenleyeceği "Sevki Belgesi"ne

uygun olarak Devlet Sağlık Kurullarından sağlanacak "ÖZEL TEÇHİZATLI MOTORLU ARAÇ KULLANMASI ZORUNLUDUR" kararlı rapora dayanarak, Mukayyidi tatmin edecek şekilde bedensel bir sakatlığı olan kişilere, Mukayyidin vereceği ön izinler, sakatlar tarafından kullanılmak üzere özel imal edilmiş ve motor gücü 1600 cc'den yukarı olmayan motorlu araç olması koşuluyla, ithal edilecek bu tip ve sınıftaki araçlar, bu Ek'in Kısım I'inde gösterilen harçları ödemekten muaftır..

Ancak bu muafiyet, sakat kişinin yalnızca kendisinin kullanması koşuluyla bir adet motorlu araca tanınır. Bu sınıflandırma ile kaydedilen ve ruhsatlandırılan motorlu araçların ön ve arka camlarında Mukayyidin saptayacağı şekil ve büyüklükte özel işaret bulundurulması zorunludur.

- (Ç) Bu Ek'in Kısım I'inin"II. Motorlu Araç Kayıt ve Ruhsat Harçları", "(2) Motorlu Araç Ruhsat Harçları" başlığı altında yer alan (A) fıkrası uyarınca benzinle veya benzinden başka yakıtla çalışan özel motorlu araçların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ilk defa kaydettirildiği yılın Ocak ayının birinci gününden başlayarak:
- (a) Beş yılı geçmesi halinde, söz konusu fıkroda o motorlu araç için saptanan harç tutarının %25(yüzde yirmi beş) oranında azaltılmışı kadar;
- (b) On iki yılı geçmesi halinde ise, %40(yüzde kırk) oranında azaltılmışı kadardır.

Bu azaltmadan çıkan miktarın elli Türk Lirasına takabül etmesi halinde, elli Türk Lirasının hemen sonraki katı ödenir.

- (D) Kaydı iptal edilen motorlu araçların kayıt yenilemelerinde, kayıt harçlarına ek olarak geçmişe dönük bir yıllık seyrüsefer ruhsat harcı alınır ve bu gibi motorlu araçlar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ilk defa kaydedilmiş motorlu araç sayılırlar.
- (E) Bir motorlu aracın kaydettirilmesi için başvuruda bulunan bir kişi , kaydın yapılmasından önce motorlu aracın kullanılması halinde aracın kullanılmaya başlandığı ilk günden başlayan ve kaydın yapıldığı altı aylık süreye kadar(altı aylık süre dahil)olan süre için seyrüsefer ruhsat harcı ödemeye mecburdur.

KISIM II

	TL
I. Sürüş Ehliyetleri için Ödenecek Harçlar:	
(1) Öğrenci Ehliyeti sınavı için	50.000
(2) Öğrenci Ehliyeti için	50.000
(3) Motorlu araç sürüş sınavı için	100.000
(4) Motorlu araç sürüş ehliyeti için	
(A) İki yıllık	50.000
(B) Üç yıllık	70.000
(C) Beş yıllık	110.000
(Ç) Yaş nedeniyle tahditli olarak bir yıllık	30.000
(5) Geçici sürüş ehliyeti için	60.000
(6) Uluslararası sürüş ehliyeti için	80.000
(7) Kaybolan, bozulan, yıpranan veya değiştirilmek istenen sürüş veya öğrenci ehliyeti sureti için	25.000
II. Motorlu araç satıcı ruhsatı (6 aylık):	
(1) Sadece motosiklet için	600.000
(2) Tüm motorlu araçlar için	2.000.000
III. Yeni Olmayan Motorlu Araç Satıcı Ruhsatı (altı aylık)	1.000.000
IV. Motorlu Araç Muayene Belgesi için Ödenecek Harçlar:	
(1) Tarımsal amaçlarda kullanılanlar için	5.000
(2) Diğerleri (ilk kayıt muayenesi hariç) için	20.000
(3) Saptanmış muayene günleri dışında verilen muayene geçme belgesi için	50.000
(4) Kaybolan veya yıpranan muayene geçme belgesi yerine suret verilmesi için	10.000
(5) Devlete ve Belediyelere ait motorlu araçların muayenesi ve düzenlenecek belge suretleri için	Muaf
V. Motorlu Aracın Yurt Dışına Çıkışı için Her Çıkışta Ödenecek Harçlar:	
(1) Özel motorlu araçlar için	50.000
(2) Özel olmayan motorlu araçlar için	25.000

	<u>TL</u>
VI. Trafiğe kayıtlı bir aracın yeni mal sahibi veya ortak mal sahipleri adına devri için ödenecek Harçlar:	
(1) Motosikletler için	20,000
(2) Motorlu araçlar(Motorlu üç tekerlek- liler dahil) için:	
(A) Beş yaşına kadar olanlar için	100,000
(B) Beş yaşından büyük olanlar için (Aracın yaşı Kıbrıs Türk Cumhu- riyetinde ilk defa kayıt edildiği yılın Ocak ayının birinci günün- den başlayarak hesaplanır.)	60,000
(3) Tarımsal amaçlarda kullanılanlar için	30,000
(4) Kayıtlı bir aracın yeni mal sahibi veya ortak mal sahiplerinin gecikmiş devrini yapmak için yukarıda (1), (2) ve (3)'de öngörülen devir harçlarının %50(yüzde elli)çoğaltılmış şekli uygulanır.	
(5) Mal sahibinin değişmesi halinde kayıtlı mal sahibinin ikamet yerinin bilinmediği durumlarda duyuru yapılması için	120,000
VII. Kaybolan, yıpranan veya bozulan motorlu araç kayıt belgesi yerine suretinin verilmesi için ödenecek Harçlar:	
(1) Devlete ait araçlar için	Muaf
(2) Diğerleri için	20,000
VIII. Sürücüler veya motorlu araçlar kayıt sicillerinden araştırma yapmak için(her motorlu araç veya ehliyet için) ödenecek Harçlar:	
(1) Devlete ait araçlar için	Muaf
(2) Diğerleri için	30,000
IX. Kayıp geçerli seyrüsefer ruhsatı yerine bir suret verilmesi için ödenecek Harçlar:	
(1) Devlete ait araçlar için	Muaf
(2) Diğerleri için	20,000 "

BAŞKAN- 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum.
Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçoklu-
ğuyla kabul edilmiştir. 5.

Yürürlüğe
giriş

KÂTİP-

5. Bu Yasa, 1 Ocak 1991 tarihinden başlayarak
yürürlüğe girer.

BAŞKAN- 5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum.
Kabul edenler?Etmeyenler?...Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.
Sayın milletvekilleri; Tasarının madde madde
görüşmesi tamamlanmış, ikinci görüşmesi sona ermiştir.
Şimdi Tasarının üçüncü görüşmesine geçiyoruz.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Söz almak istiyorum
Sayın Başkan üçüncü görüşmesinde...

BAŞKAN- Buyurun. Buyurun Sayın Vehbi.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)- Sayın Başkan, değerli
milletvekilleri; aslında tabii vergiler hakkında getirilen
harcın büyüklüğü hakkında görüşlerimizi söyledik.
Bir maddeye zabıtlara geçmesi bakımından konuşuyorum
efendim.

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa)(Yerinden)- 4(a)
maddesi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Evet. Yetki, Bakanlar
Kuruluna yetki maddesidir. Okuyorum.

"Bakanlar Kurulu 5'inci maddeye bağlı ekin Kısım
1 ve Kısım 2'sinde belirtilen harçları azaltabilir
veya her yıl %100'ünü aşmamak koşuluyla beş katından
fazla olmayan bir miktara kadar artırabilir."

Bu madde komisyonda itirazlarımızı yaptık. Burda
da zabıtlara geçirelim. Anayasaya temelden ters bir
ilkedir. Anayasaya aykırı bir maddedir. Yazık ki Ulusal
Birlik Partisi bunu gelenek haline getirdi. Bu Meclisin
yetkisini elinden almak demektir. Meclisin kendi yetkisini,
kendi görevini hükümete delege etmesi, devretmesi demektir
ki bu yanlıştır, Anayasaya aykırıdır. Anayasanın 75'inci
maddesi vergi ödevi, madde 75,(2)'inci fıkrasını okuyorum.

"Vergi, rüsum ve harçlar ve benzeri mali yükümlü-
ler ancak yasa ile konulur".

Ki bu bir gerçektir. Bunu, dünyanın her yerinde bu böyledir. Aksi takdirde vergi yasalarının, bütçelerin hiçbir anlamı yoktur. Kararname yapılamayacak tek husus vergi hususudur. Diğer konularda kararname ile...

MEHMET BAYRAM (Yerinden)(Devamla) - Maddeye devam et, gerisini de oku.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Devam edeceğim. Heyecanlanmayın Sayın Eski Maliye Bakanı...

MEHMET BAYRAM (Yerinden)(Devamla) - Anayasayı okurken...

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hayır meclislerin esbabı mucibesi vergi idi. Yani ilk meclisler kurulduğu zaman da vergi kuruluş amaç, yani "Magna Carta"dan beri İngiltere'de 1200 küsurlük yıllardan beri "Magna Carta"nın okunduğu yıllardan beri amaç vergi idi. Yani Kralın aristokrasinin vergi salmasını önlemek için meclis toplanmıştı ve vergi salma yetkisini Kralın elinden almıştı. "Magna Carta"nın zaten temel unsuru bu idi. Yani 1234'lerdi. 1200 olduğu kesin de 30'lar mı, 20'ler mi o civardadır. "Magna Carta" o dönemden beri vergi meclisler tarafından salınır. Yani vergi yetkisi meclisin elinden alınmaz. Delege edemezsin meclisin yetkisini Bakanlar Kuruluna. Meclislerin varoluş nedeninin temel unsuru vergilerdir, bütçelerdir. Bu nedenle bu madde kökten aykırıdır. Şimdi eski Maliye Bakanımız destek atışı yapıyor yeni Maliye Bakanına. Çünkü onun zamanında başlatılmıştı bu gelenek. Hatta bütçeye de bazı fonları, bazı tahsisleri %50 oranında artırabilir diye madde kondu. Ben yine zabıtlarda o zaman da vardı, itirazlarım vardı.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden)(Devamla) - Onu da ben başlattım.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Zabıtlarda yazılıdır. Ona da aykırıdır. Fakat görüyoruz ki bu giderek artırılmaktadır, bu giderek büyütülmektedir. Bu Meclisin yetkisini Bakanlar Kurulunadelege etme hususu gittikçe büyütülmektedir. Bakın ne getirdi? Her yıl %100'nü artırabilir yetkisini getiriyor, beş yıl bu vergi yasasıdır bu harç yasası, bir de vergi yasası beş yıl bu yasa Meclise gelmeyecektir. Bu Meclisin gözünden kaçırılıyor. İnsanların, halkın gözünden kaçırılıyor bu Yasa.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden)(Devamla) - Daha ne isten?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Artık beş yıl el altından Maliye Bakanlığı %100'leri oturtacak ve işi bitirecek.

NAZİF BORMAN (Yerinden)(Devamla) - Niçin %100, %50 de olabilir.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - %100'lere kadar artırabiliyorsunuz. Beş katından fazla olmayan bir miktar. E, her yıl yüz oranında artıracağınız için, öyle artırılırsınız siz. %100 artıracağınız için, beş yıldan sonra...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Beş yıldan sonra yasama yetkiniz de yoktur.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Şimdi efendim, bu getirilen madde, buraya konan madde, vergi ödevi, madde 75'in (2)'nci fıkrasına ve /3)'üncü fıkrasına da aykırıdır.. (2)'nci fıkrasını okudum. (3)'üncü fıkrasını da okuyayım. "Yasanın belli ettiği yukarı ve aşağı hatler içinde kalmak ölçü ve ilkelere uygun olmak koşulu ile vergi, resim ve harçların bağışıklık ve istisnaları, oran ve hatlerine ilişkin kuralarda değişiklik yapmaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınabilir.

Şimdi, Maliye Bakanı bu maddeye sığınmaktadır, bu fıkraya sığınmaktadır. Gerçekten bu fıkra bir yetki veriyor. Meclis isterse bazı konularda Bakanlar Kurulunu artırma ile delege edebiliyor. Ancak dikkatinizi çekerim. Alt ve üst limitler belli olacak. Burada onun olduğu iddia ediliyor. Her ne kadar yazılmadıysa da, işte artış oranı belli olduğuna göre üst limit olarak da onu alıyor deniyor. Ama aşağı hatler içinde kalmak, ölçü ve ilkelere uygun olmak koşulu ile diyor. Bu beş katına kadar artırabilme yetkisi her yıl %100 artırabilme yetkisi hiçbir zaman ölçü ve ilkelere uygun değildir. Kökünden, yani meclis düşüncesini, ta 1200'lere giderek misal verdim. Meclis düşüncesini ortadan kaldıran bir husustur. Hiçbir zaman bu ölçü ve ilkeler çerçevesinde getirilmiş bir artış değildir. Yani bir vergiyi, vergi oranını işte %5 civarında %10 civarında artırabilir, alt ve üst limitleri belli olmak koşulu ile denebilir. Bu yetki, bu maddeye göre Bakanlar Kuruluna Anayasaya uygun olarak delege edilebilir. Ama %100 artırma yetkisi verirsiniz, üstelik beş katına kadar da artırabilme yetkisini ilave ederseniz, bunun ölçü ve ilkelere uygun olduğunu söylemek mümkün değildir.

İşte Anayasaya aykırılık çok açık ve net olarak burda görülmektedir. Biz tabii bunu değiştirmeyi başaramadık. Genel Kurulda da zabıtlara itirazlarımızı yazdırmak için söz aldım. Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Ergün Vehbi.

Buyurun Sayın Bakan.

EKONOMİ VE MALİYE BAKANI

NAZİF BORMAN- Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;..

(Milletvekilleri kendi aralarında konuşurlar.)

BAŞKAN- Evet arkadaşlar; dinleyelim efendim.

NAZİF BORMAN- Madde gayet sarihdir. Anayasaya ters hiçbir durumu yoktur. Yalnız...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Bedri Gürsoy nasıl sınıfta bırakmadı sizi.

NAZİF BORMAN (Devamla)- Yalnız... Bedri Gürsoy'un dersinden 10 alarak geçtik. Onun için Bedri Gürsoy'un kitabından size ben örnek vereyim. Bedri Gürsoy diyor ki; bir devlet gelir elde etmeye mecburdur. Bu devlet de gelir elde etmek için vergi alır, harç alır, başka hizmetler için tekelden para alır, mal kiralar, mal satar,

yani devlet birçok gelirler elde eder. Devlet vergi sala-
cağında elbette ki otorite meclistir. Bu gelirler
babında bir harçtır. Hizmetler karşılığında aldığı bir
gelirdir. Bu geliri ya hatta Bedri Gürsoy'un kitabında
da var. Bedri Gürsoy diyor ki; ya Fransa'da bütçeye tahsi-
sat koyması kâfidir diyor. O tahsisatı toplamak için
hükümet istediği ölçüyü kullanır.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- O eski sistemdir.
Çok ilkel bir sistemdir o.

NAZİF BORMAN (Devamla)- Haaa. Pek tabii tarihinden
söylüyorum. Bedri Gürsoy zaten otuz sene evvelki hocamız-
dır. Bedri Gürsoy bugünkü hocamız değil. Dolayısıyla
yani milli gelirin elde edilmesi...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Boşverme-
sin, gidip beraber gördük. Bütçe Komisyonunda iki buçuğu
reddetti Bütçe Komisyonu.

NAZİF BORMAN (Devamla)- Yok efendim. Türkiye redde-
debilir efendim.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- ANAP reddetti.
ANAP milletvekilleri.

NAZİF BORMAN (Devamla)- Olabilir. Yani o politik
bir tercihtir yaptığı. Bunun... Dolayısıyla bizim yaptığı-
mız Anayasaya ters bir durum arz etmemektedir. Saygılarımızı
sunarız.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Bugün bir günde
iki defa ihlâl ediyorsunuz.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın milletvekilleri; Tasarının madde madde görüşmesi tamamlanmış, ikinci görüşmesi sona ermiştir. Şimdi Tasarının üçüncü görüşmesine geçiyoruz. Üçüncü görüşme kısa isim okunmak ve Tasarının bütünü oylanmak suretiyle yapılacaktır. Oylamada İçtüzüğün 155'inci maddesi gereğince açık olarak yapılacak ve oylama sonuçları da tutanağa göre açıklanacaktır.

(Milletvekilleri kendi aralarında konuşurlar.)

Bir dakika efendim lütfen.
Kısa ismi okuyunuz efendim lütfen.

KÂTİP-

Kısa İsim

1. Bu Yasa, Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasası olarak isimlendirilir ve aşağıda "Esas Yasa" olarak anılan Motorlu Araçlar ve Yol Trafik Yasası ile birlikte okunur.

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; Tasarının bütünü oylarınıza sunuyorum. Oylama cetvelini okuyunuz efendim lütfen.

KATIP-

MOTORLU ARAÇLAR VE YOL TRAFİK (DEĞİŞİKLİK) YASA TASARISINA
İLİŞKİN OYLAMA SONUCU

<u>Kabul Edenler</u>	<u>Kabul Etmeyenler</u>	<u>Oylamaya Katılmayanlar</u>
Ayhan Halit Acarkan	İsmet Kotak	Kenan Akın
Mustafa Adaoğlu	Ergün Vehbi	Kenan Atakol
Taşkent Atasayan		Günay Caymaz
Hakkı Atun		Ömer Demir
Mehmet Bayram		Derviş Eroğlu
Aytaç Beşeşler		Ertuğrul Hasipoğlu
Nazif Borman		Ahmet Kâşif
Salih Coşar		
Hüseyin Curcioğlu		
Serdar R. Denktaş		
Erkan Emekçi		
Mustafa Erbilen		
Güner Göktuğ		
İlkay Kâmil		
Mustafa Karpaslı		
Salih Miroğlu		
Zaim Necatigil		
Atay Ahmet Raşit		
Gülin Sayiner		
Eşber Serakıncı		
Hüseyin Ş. Serdaroğlu		
Vehbi Z. Serter		
Ahmet Sevinç		
Muharrem Söylemez		
Ruhsan Tuğyan		
Süha Türköy		
Emin Uzun		
Hasan Yumuk		

- 1626 -

BAŞKAN - Oylama sonucu açıklıyorum. Kabul 28, ret 2, çekimser yok. Hayırlı olsun.

Sayın milletvekilleri; burada birleşimi kapatıyorum.

gelecek birleşim 10 Aralık 1990 Pazartesi günü saat 10.00'da yapılacaktır.

1991 Mali Yılı Bütçe Yasa Tasarısının görüşmesine bu birleşimde başlanacak ve Genel Kurulca saptanacak program çerçevesinde iki hafta boyunca Bütçe üzerindeki görüşmelere devam edilecektir. teşekkür ederim.

Kapanış saati: 17.15

1627/...

DONEM:II

CUMHURİYET MECLİSİ
22'nci Birleşim
7 Aralık 1990, Cuma
Saat:10.00

GÜNDEM:

- I. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI.
- II. OZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER.
- III. SEÇİMLER VE OYLAMASI YAPILACAK İŞLER.
- IV. SORULAR.
- V. GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASI.
- VI. GÖRÜŞÜLECEK TASARI VE ÖNERİLER İLE KOMİTELERDEN GELEN DİĞER İŞLER:
  - (1) Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısı (Y.T.NO: 17/1/90) ve Hukuk ve Siyasi İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
  - (2) Gelir ve Vergi Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.NO:38/1/90) ve İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
  - (3) Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.NO:35/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
  - (4) Keziban Çelikant'ın Affına İlişkin Yasa Tasarısı (Y.T.NO: 40/1/90) ve Dilekçe Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.